
Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta financí a účetnictví

Daniela Mišíčková

Vývojové trendy ve světovém a českém pojišťovnictví

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha 2009

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta financí a účetnictví

Katedra bankovníctví a pojišťovnictví

Studijní obor bankovníctví a pojišťovnictví

Magisterské studium prezenční

Daniela Mišíčková

**Vývojové trendy ve světovém
a
českém pojišťovnictví**

Diplomová práce

Praha 2009

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jaroslav Daňhel, CSc.**

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby: 14.09.2009

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma Vývojové trendy ve světovém a českém pojišťovnictví jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v příloženém seznamu.

V dne

.....
Daniela Mišíčková

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala a vyslovila uznání všem, kteří mi pomáhali při vzniku této práce. Především prof. Ing. Jaroslavu Daňhelovi CSc., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné konzultace, trpělivé vedení a množství praktických rad. Zvláštní poděkování patří paní Janě Klabanové, která mi ochotně pomohla cennými znalostmi, prostředky a informacemi z praktické stránky v oblasti pojišťovnictví .

Anotace

Éra globalizace v dnešní turbulentní době s sebou přináší řadu nových vývojových trendů, jak na finančních, tak především na pojistných trzích. Za hlavní globální vliv lze označit změny v charakteru rizik. Vznik nových pojistných nebezpečí staví pojistitele před problém identifikace rizika a predikci budoucích škod plynoucích z těchto nových nebezpečí. Především katastrofický rozsah škod akcentuje na hledání dalších alternativních forem přenosu rizika a efektivnější formy zajištění.

Na pojišťovnictví má bezesporu vliv i riziko dlouhověkosti. Jedná se o demografický šok ze stárnutí populace. Nynější nastavení penzijních systémů je nedostatečné, a tudíž v bohatých západních ekonomikách se lidé zabezpečují na stáří prostřednictvím široké škály produktů životního pojištění. Právě životní pojištění tak v poslední dekádě prošlo překotným vývojem směrem ke komplexnímu pokrytí potřeb klienta, s dnes již nezbytnými prvky variability a flexibility.

V pořadí dalším globalizačním tlakem je beze sporu probíhající koncentrace a konsolidace na pojistných trzích. Důvody vzniku finančních konglomerátů lze spatřovat ve stále měnících se požadavcích klientů na vyšší kvalitu a komplexnost služeb, ale také v úsporách z rozsahu, diverzifikaci rizik a využití své finanční síly.

V neposlední řadě nelze opomenout implementaci regulatorního projektu Solventnost II a IFRS v rámci pojišťovnictví, kdy hlavním cílem těchto projektů je snížení asymetrie informací, vyšší stabilita pojistného trhu a transparentnost a srovnatelnost výkaznictví jednotlivých pojistitelů vedoucí k vyšší klientské bezpečnosti.

Summary

Today's globalization leads to a wide range of new developing trends influencing the insurance market. The main one is a variance in the character of risks. The generation of new threats means for insurers to face up a difficultness with an identification of risks and a prediction of future damages. Solutions of a catastrophic impact of damages are hidden in an alternative transfer of risks and a higher level of assurance.

The treat of longevity has its own impact, too. Demographic shock caused by a strain of population has turned people in advanced western markets to life-insurance. Mainly, because of a current insufficient set up of pensions systems, people has searched a new possibility how to insure their post-active life. It has enabled a development of life-insurance products focusing on individual clients' needs and providing several components of flexibility and variability.

As a next globalization push, I cannot omit concentration and consolidation ongoing nowadays on the insurance market. Rise of giant conglomerates can be seen in the accent of cost reduction, diversification of risks and using enormous financial power. Nevertheless, the main impulse has risen from the still changing clients' needs with the necessity of obtaining complex financial service.

Last but not least, I would like to mention the implementation of a regulatory project Solvency II accompanying by IFRS in the field of the insurance market. Their objectives are a reduction of information asymmetry, a higher stability of the insurance market and transparency and comparability of insurers' financial reporting leading to higher clients' protection.

Obsah

ÚVOD	9
1 DOZOR V POJIŠŤOVNICTVÍ.....	10
1.1 INTEGRACE FINANČNÍHO DOZORU	10
1.1.1 Výchozí situace dozorových orgánů vybraných zemí.....	10
1.1.2 Důvod zavedení integrovaného dozoru.....	11
1.1.3 Stav integrace pojistných trhů členských států v roce 1999	11
1.1.4 Možná rizika procesu integrace.....	12
1.2 EVROPSKÝ PAS	13
1.2.1 Specifické případy v rámci Evropského pasu	14
1.2.2 Postup zřizování FOE nebo FOS v jiném členském státě	14
1.2.3 Jednotný pas pro pojišťovací zprostředkovatele.....	15
1.2.4 Systém jednotného pasu pro zajistitele	16
1.3 UKONČENÍ PROCESU INTEGRACE ORGÁNŮ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM.....	17
2 SOLVENTNOST II (SOLVENCY II).....	19
2.1 DŮVODY VZNIKU REGULATORNÍHO KONCEPTU SOLVENCY II	19
2.1.1 Cíle projektu Solventnost II.....	20
2.1.2 Výhody projektu Solventnost II.....	20
2.1.3 Praktické obtíže projektu Solventnost II.....	20
2.2 PRINCIPY PROJEKTU SOLVENTNOST II.....	21
2.2.1 Nedostatky předchozího systému - Solventnost I.....	21
2.2.2 Stručná charakteristika systému Solventnost I	22
2.2.3 Srovnání systému Basel II a Solvency II.....	23
2.2.4 Jádru konceptu Solventnost II	24
2.2.5 Princip třech pilířů	25
2.2.5.1 Pilíř I: Stanovení minimálního kapitálového požadavku	25
2.2.5.2 Pilíř II: Kontrolní procesy	26
2.2.5.3 Pilíř III: Tržní disciplína.....	26
2.3 KATEGORIZACE RIZIK	27
2.3.1 Pojistné riziko	28
2.3.2 Tržní riziko.....	29
2.3.3 Úvěrové riziko	30
2.3.4 Operační riziko.....	30
2.3.5 Riziko Likvidity	31
2.4 ZAVÁDĚNÍ MEZINÁRODNÍCH ÚČETNÍCH STANDARDŮ V OBLASTI POJIŠŤOVNICTVÍ	32
2.5 AKTUÁLNÍ VÝVOJ PROJEKTU SOLVENTNOST II	33
3 POJIŠŤĚNOST.....	34
3.1 VÝVOJ POJIŠŤĚNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	35
3.1.1 Devadesátá léta	35
3.1.2 Po přelomu století (do roku 2007).....	36
3.2 VÝVOJ POJIŠŤĚNOSTI V EVROPSKÉ UNII	39
3.2.1 Dynamika pojistného trhu EU v letech 1996-2006.....	40
3.2.1.1 Životní pojištění v EU.....	40
3.2.1.2 Neživotní pojištění v EU.....	41
3.2.2 Pojišťovnictví v nových členských zemích EU	42
3.2.3 Analýza pojistných trhů vybraného vzorku států EU	43
3.2.3.1 Francouzský pojistný trh	43
3.2.3.2 Polský pojistný trh.....	45
3.2.3.3 Německý pojistný trh	45
3.3 VÝVOJ POJIŠŤĚNOSTI VE SVĚTĚ.....	46
3.3.1 Hlavní trendy ve světovém pojišťovnictví	47
3.3.1.1 Vyspělé pojišťovací trhy se dostávají do fáze nasycenosti pojistného trhu	47
3.3.1.2 Nutnost vytváření klientských profilů a úprava distribučních strategií	47
3.3.1.3 Rozdílné distribuční sítě v jednotlivých zemích.....	48
3.3.1.4 Efektivní využívání bankopojistného distribučního kanálu.....	48
3.3.1.5 Nezastupitelná úloha IT systémů.....	48
3.3.1.6 Růst tržního podílu emerging markets	49

3.3.2	<i>Analýza vybraného vzorku světových pojistných trhů</i>	49
3.3.2.1	Pojistný trh v USA	50
3.3.2.2	Pojistný trh v Číně.....	52
3.3.2.3	Ruský pojistný trh	54
3.3.2.4	Pojistný trh v Jihoafrické republice.....	56
4	VÝZNAM A ROLE ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	58
4.1	DYNAMIKA ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	59
4.2	KRYTÍ RIZIK V RÁMCI ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	60
4.3	REZERVOTVORNÁ POJIŠTĚNÍ	60
4.4	INVESTIČNÍ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	61
4.4.1	<i>Výhody Investičního životního pojištění</i>	61
4.4.2	<i>Flexibilita Investičního životního pojištění</i>	62
4.4.3	<i>Srovnání Kapitálového životního pojištění a Investičního životního pojištění</i>	62
4.5	UNISEX TABULKY.....	63
5	VLIV SVĚTOVÉ FINANČNÍ KRIZE NA PRODEJ POJISTNÝCH PRODUKTŮ	64
5.1	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ POKLES TRHU POJIŠTĚNÍ	65
5.2	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ RŮST TRHU POJIŠTĚNÍ.....	66
5.3	POVĚST INVESTIČNÍHO POJIŠTĚNÍ UTRPĚLA	67
	ZÁVĚR	68
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	PŘÍLOHY	73

Úvod

Vážení čtenáři, v mé diplomové práci na téma Vývojové trendy ve světovém a českém pojišťovnictví se zabývám analýzou vlivů mající největší podíl na aktuálním vývoji v oblasti pojišťovnictví. V úvodní kapitole se věnuji integračním tendencím dozorových orgánů na pojistných trzích. Dle výchozí situace je analyzován postupný vývoj na jednotlivých trzích včetně objasnění důvodu zavedení integrovaného dozoru a vyzdvižení i možných rizik spojených s daným procesem. V kapitole se dále zabývám uplatnění koncepce jednotného pasu pro pojistitele, pojišťovací zprostředkovatele a zajistitele.

V druhé kapitole je objasněna nutnost tvorby opatření v oblasti kapitálového vybavení a solventnosti pojišťoven a zajišťoven vyplývajících z kumulace škodních událostí na počátku nového století, které v globálním měřítku změnilo celkový pohled na pojišťovací odvětví. Řada odborníků se tak podílí na tvorbě regulatorního konceptu Solvency II, jehož základní cíle jsou zvýšená ochrana pojistníků, vyšší transparentnost, srovnatelnost a ucelenost metodologie, která zohledňuje rizika jednotlivých společností.

Stěžejní část diplomové práce se opírá o analýzu vývojových tendencí na světových trzích, kdy vyspělé pojišťovací trhy se dostávají do fáze nasycenosti, která je ve svém důsledku vede k potřebě vytvářet klientské profily a upravovat zaběhlé distribuční sítě. Přes rozdílnost distribučních sítí jednotlivých zemí je nyní v popředí nezastupitelná úloha IT systémů a další rozvoj efektivního využití již osvědčeného bankopojistného distribučního kanálu. V neposlední řadě nelze opomenout růst tržního podílu emerging markets. V kapitole je dále globálně analyzována pojištěnost a dynamika světového pojistného trhu, pojistného trhu EU a České republiky. V rámci světového pojišťovnictví a pojišťovnictví v EU jsou v diplomové práci podrobně rozebrány vzorky vybraných národních pojistných trhů.

Bezpochyby další vývojovou tendencí v pojišťovnictví je růst významu životního pojištění, kde dochází k obrovské změně v podobě pojistných produktů nabízených klientům. Svou roli zde hraje především posun od původního zaměření pouze na krytí rizika úmrtí k možnosti využití pojištění i k tvorbě úspor na stáří.

Závěrečná kapitola je věnována dopadu finanční krize na prodej pojistných produktů, kde došlo k výrazné změně na straně klientské poptávky po jednotlivých produktech. Kapitola analyzuje aktuální prorůstové faktory trhu pojištění a v opozici stojící faktory působící na pokles trhu pojištění.

1 Dozor v pojišťovnictví

S rozvojem pojišťovnictví se začíná projevovat nezbytnost státních zásahů v oblasti regulace komerčního pojištění. Důvody potřeby regulace pramení hlavně z časového rozlišení mezi přijatým pojistným a vyplaceným pojistným plněním, a tedy potřeby vytvořit dostatečné rezervy (viz. *Příloha č.1*). Již z podstaty pojištění jako eliminačního nástroje důsledků nahodilosti plyne jasný fakt, že hospodářský výsledek pojišťovny je značně volatilní. Problémem vývoje státního dozoru byly změny v systému regulace prováděné ex-post.

1.1 Integrace finančního dozoru

Regulace pojišťovacího sektoru závisela v minulosti na historickém vývoji celé finanční sféry. Ve většině zemí byly zřízeny různé orgány, které prováděly dozorčí a regulační činnost výhradně ve své oblasti. Apel ze strany klienta na sjednání komplexního balíčku služeb na jednom místě vedl pojistitele k myšlence rozšíření nabídky pojistných produktů také o produkty finanční sféry. V této souvislosti hovoříme o takzvaném komplexním finance. Který s sebou nicméně přinesl fakt, kdy docházelo k prolínání několika dozorových orgánů na jedné straně a vzniku mezer v dozorovém systému na druhé straně. Situace neudržitelně vedla ke sloučení doposud roztržitého dozoru. Státní dozor se v rozvinutých tržních ekonomikách vyskytuje v podobě nezávislé instituce, v rámci ministerstva financí nebo centrální banky. Proces integrace zahájený masivním rozvojem přeshraniční činnosti pojišťoven, nejprve na nejbližší trhy od místa svého sídla, postupně přerůstá v množství fúzí, akvizic i ve vznik velkých pojišťovacích skupin (viz. *Příloha č.2*). Obecně lze konstatovat, že proces integrace vede k výrazné deregulaci pojišťovací činnosti.

1.1.1 Výchozí situace dozorových orgánů vybraných zemí

¹Na Evropském kontinentu již v roce 1986, jako první země, Norsko zavedlo integrační dozorový orgán nad pojišťovny a bankami. Následováno bylo Švédskem, jež soustředilo dozor pod ministerstvo financí. Ve Velké Británii zavedli nezávislý dozor na vládě, jež skládá účty pouze ministerstvu financí. Financován je z poplatků úřadů, které dozoruje. Belgie své dozorčí orgány pouze formálně zastřešila jedinou organizací, nicméně dozory jsou na sobě nadále nezávislé a dochází pouze k materiální harmonizaci. Francie vykonávala ještě v roce

¹ Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 9- , příloha časopisu

2004 dozor nad finančním trhem neintegrovane. Italská vláda v důsledku selhání třístupňového systému stále více uvažovala o zřízení jednotného dozorového orgánu po vzoru Velké Británie. Japonsko v důsledku velké finanční krize na Dálném východě bylo nuceno podpořit obnovu finančního trhu přes vytvoření nové dohledové organizace. Ministerstvo financí tak úplně ztratilo možnost vykonávat dozor nad bankami, pojišťovny a obchodníky s cennými papíry. Současně se japonská centrální banka vymanila z přílišného vlivu ministerstva financí a stala se stabilním ústavem obdobným ve vyspělých západních zemích.

1.1.2 Důvod zavedení integrovaného dozoru

Mezinárodní měnový fond doporučuje již od roku 2002 sloučení dozoru nad bankami a pojišťovny do jednoho integrovaného dozorčího orgánu. Cílem je zajistit dozor nezávislý na politickém směru, odstranit vykazování aktivit pojišťovny různým dozorovým orgánům s ohledem na rostoucí vliv globalizace a vytvářejících se konglomerátů a možnost lépe odhadnout riziko celé skupiny a navrhnout možná opatření. Integrovaná tendence v oblasti dohledu nad finančním trhem s sebou přináší především úspory nákladů, zprůhlednění a pružnost výkonu dozorové činnosti, kdy za chyby odpovídá jediná instituce.

1.1.3 Stav integrace pojistných trhů členských států v roce 1999

Význam přeshraniční činnosti pojišťoven v rámci Společenství lze měřit pomocí následujících ukazatelů²:

- Podíl počtu pojišťoven působících přeshraničně na celkovém počtu místních pojišťoven
- Podíl objemu činnosti vykonávané na základě práva usazení a na základě práva FOS na celkové činnosti těchto pojišťoven
- Počet zahraničních pojišťoven na trzích jednotlivých členských států

Z průzkumu výkonu pojišťovací činnosti evropskými pojišťovny v jiném členském státě provedeném v roce 1999 je zřejmé, že největší rozmach zaznamenalo území Velké Británie (viz. Příloha č.3). Vysvětlení lze hledat ve hlavním městě Spojeného království jako evropského finančního centra, které přitahuje řadu amerických a japonských pojišťoven a jeví se jako naprosto ideální místo pro jejich působení. Sama Velká Británie měla na sklonku

² *Pojistné rozpravy č.20: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007, strana 32-34*

minulého století největší počet poboček (224) na území Evropského společenství v sekci neživotního pojištění. Ovšem zároveň je nutné podotknout, že k poměru realizace své celkové pojišťovací činnosti je tento podíl značně nízký. Velmi málo rizik je tak pojištěno přeshraniční smlouvou.

Klasickým úkazem je penetrace nejbližších trhů od mateřské základny, jako je tomu například u Belgie, která se nejprve vrhla na území Francie, Německa, Nizozemska, Velké Británie nebo Lucemburska. V případě Francie je počet poboček působících v zahraničí velice nízký ve srovnání s Velkou Británií. Příčiny je nutné vidět v preferenci výkonu pojišťovací činnosti v zahraničí přes dceřiné firmy. V roce 1999 bylo ve Francii 600 francouzských pojišťoven, které měly celkem pouze 54 poboček v jiných státech v sekci neživotního pojištění. Tehdy byla Evropská unie tvořena čtrnácti státy, a tudíž každá ze šesti set pojišťoven mohla mít jednu pobočku v každém ze členských států. Lze tedy konstatovat, že počet pouhých čtyřiapadesáti poboček je značně nízký (*viz. Příloha č.4*).

Pokud se zaměříme na výkon pojišťovací činnosti na základě FOS, zajímavá jsou čísla uvedená pro Irsko a Lucembursko u neživotního, a ještě více u životního pojištění. Tyto výjimky lze spatřovat v možnosti využití daňových úspor přitahující spotřebitele ze zemí s velkým zdaněním nebo v podpoře průmyslových podniků v zakládání kaptivních pojišťoven pro pojištění vlastních rizik. Obecně lze konstatovat, že nárůst přeshraniční činnosti v pojišťovnictví nedostal svého očekávaní markantního růstu, přesto konkurenční vlivy zahraničních pojišťoven na domácích trzích jsou velmi významné.

1.1.4 Možná rizika procesu integrace

Rizika týkající se procesu integrace dozoru nad pojišťovnictvím a bankovníctvím spočívají především ve vytvoření jednotného zákona dozoru, který se jeví jako hlavní kámen úrazu. Jeho legislativní nezvládnutí může naopak vést ještě k většímu zhoršení stávajícího nevyhovujícího systému regulace. Někteří kritikové integračního systému zastávají názor, že díky sjednocení dozoru nad specifickými sektory ekonomiky dochází k ochromení dozorčí činnosti a narušení procesu regulace na značně dlouhou dobu. Tyto názory nicméně nebyly potvrzeny, jelikož integrační procesy probíhaly pozvolně. Jak již bylo zmíněno, proces integrace dozoru by měl vést ke snížení nákladů na dohledovou činnost. S ohledem na nutnou úpravu legislativy, reorganizaci, elektronické zpracování dat či přístup zemí k Evropské unii však lze očekávat výrazné navýšení nákladů. Problém vystává z určení pracovní skupiny, jež

se danými změnami bude zabývat. V případě sestavení daných pracovníků z řad již existujících dozorových institucí, nelze hovořit o značném navýšení nákladů. Úskalí v tomto případě tkví ve vzájemné komunikaci a určení jednotlivých kompetencí. Jako další možnost se jeví svěřením nutných změn externí poradenské firmě, která zajistí přináší další náklady. (viz tabulka č.1)

Tabulka č.1: Struktury dozoru ve světě

Typ struktury	Počet zemí
Oddělené dozorčí orgány	35
Kombinace cenné papíry a pojištění	3
Kombinace banky a cenné papíry	9
Kombinace banky a pojištění	13
Jednotný dozor v rámci centrální banky	3
Orgán mimo centrální banku	11

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 9- , příloha časopisu

Dle směrnice Evropské Unie, již není možný dohled soustředěný pod ministerstvo financí, jelikož nelze zajistit nezávislost na vládě, proto byl od roku 2006 dozor nad pojišťovnictvím v České Republice soustředěn pod centrální banku. Problematické se také jeví vykonávání dozoru nezávislou organizací a to z hlediska jejího financování.

1.2 Evropský pas

Vstup do odvětví je regulován přes uplatňování koncesního principu, tzn. že k založení nové pojišťovací instituce je zapotřebí schválení státního orgánu. Udělení licence umožňuje vyloučit z trhu nečestné pojistitele, a také vykonávat dozor nad vznikem kartelových dohod jednotlivých pojistitelů (viz. Příloha č.5). Díky otevření hranic, svobodě usazování a poskytování služeb přináší užitek nejen pojišťovnám, ale i pojištěným osobám, a to díky efektům jaké tato liberalizace má na hospodářskou soutěž.³

Dne 9. prosince roku 2002 zprostředkovatelé pojištění a zajištění mohou dle nové směrnice 2002/92/EC Evropského parlamentu a rady týkající se zprostředkování pojištění využít práva zaručeného smlouvou ES o svobodném usazování a volném pohybu služeb. V praxi to znamená, že povolení udělené v jedné členské zemi má působnost v rámci celého Evropského hospodářského prostoru na základě oznamovací povinnosti příslušnému orgánu

³ *Pojistné rozpravy : pojistně teoretický bulletin.* ČAP. 2005, strana 5-12

členské země, která povolení udělila. Na základě ustanovení volného pohybu služeb (FOS – freedom of services) je nyní možné poskytovat přímé služby aniž by v členských zemích byly zakládány pobočky nebo je možné v jiném členském státě založit pobočku (FOE – freedom of establishment). Svoboda poskytovat služby a právo zakládat pobočky se liší svých charakterem. U svobody poskytovat služby se předpokládá pouze dočasný charakter. Naopak právo na založení pobočky s sebou nese trvalou přítomnost v hostitelské zemi.

1.2.1 Specifické případy v rámci Evropského pasu

V rámci koncepce Evropský jednotný pas je nutné přesně specifikovat postavení pobočky či agentury v hostitelské zemi. Kontrola a přímé řízení je vykonáváno mateřským podnikem. Toto usazené pracoviště je trvalého charakteru. Působí pod vlastním vedením a materiálním vybavením za účelem sjednání obchodu se třetí stranou. Pokud by daný podnik pouze předával objednávky mateřskému podniku a nezabýval se jejich vyřizováním, nejedná se v tomto případě o pobočku. Pokud se pojišťovna rozhodne vykonávat pojišťovací činnost v hostitelské zemi pouze dočasně či příležitostně má možnost využít dostupnost místních služeb potřebných k přípravě pojistné smlouvy. Jedná se především o využití služeb místních odborníků v rámci oceňování rizik, odhad rizik pojištěných ve smlouvě, dále právní, lékařské, pojistně matematické služby. Co se týče postavení hostitelského státu ve vztahu ke kontrole dodržování podmínek pro udělení jednotného pasu není hostitelský stát jakkoliv oprávněn zpochybňovat rozhodnutí o vydání jednotného pasu. Odpovědnost za udělení evropského jednotného pasu nese domovský stát, který také provádí kontrolu. Hostitelský stát může pouze v případě podezření nedodržování komunitárních právních předpisů požádat Evropskou komisi, aby proti domovskému státu zasáhla.

1.2.2 Postup zřizování FOE nebo FOS v jiném členském státě

⁴Oznamovací procedura pro zřízení pobočky (FOE) sestává ze tří etap. Nejprve musí pojišťovna oznámit úmysl zřídit si pobočku v jiném členské státě, ke kterému připojí plán činnosti pobočky sestávající zejména z definování pojistného odvětví, které bude pojišťovna v hostitelské zemi provozovat. Dále je nutné uvést základní informace o pobočce. Ve druhé fázi dozorový orgán posuzuje oznámený záměr. Zkoumá administrativní strukturu, bezúhonnost, vzdělání a odborné zkušenosti vedoucích pracovníků pobočky a celkové finanční postavení pojišťovny. Do třech měsíců musí dozorový orgán předat relevantní

⁴ *Pojistné rozpravy : pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007, strana 18-19*

informace úřadům členského státu, kde bude pobočka pojišťovny působit. Spolu s informací přiloží i osvědčení, že daná pojišťovna splňuje požadavky minimální míry solventnosti. Třetí etapa dává možnost hostitelskému členskému státu vyjádřit se k působení nové pobočky na jejich území. Mají právo sdělit podmínky výkonu pojišťovací činnosti na jejich území v obecném zájmu. Po završení třetí etapy má pojišťovna právo zahájit činnost své pobočky na území hostitele. Při využití nejzazších termínů může celá procedura trvat až pět měsíců.

Působení na základě svobody poskytování služeb (FOS) má proceduru ohlašovací povinnosti zjednodušenou. První etapa je shodná jako u FOE. Pojišťovna oznámí svůj úmysl domácímu dozorovému orgánu. Současně doloží povahu rizik nebo závazků, které hodlá poskytovat v rámci svých služeb. Druhá etapa je kratší. Do pouhého měsíce od oznámení úmyslu musí dozorový orgán obeznámit hostitelskou zemi. Opět je nutné současně přiložit potvrzení o splnění podmínek požadavku míry solventnosti, dále pak i seznam pojistných odvětví, na která pojišťovna obdržela povolení. V tomto případě nemusí již pojišťovna čekat na ukončení třetí etapy, která v tomto postupu není vyloučená, ovšem nepozdrží již počátek působení pojišťovny v hostitelské zemi. Také její reakční doba je zde o měsíc kratší.

Úřední povolení (vždy pro dané pojistné odvětví) může být pojišťovně odňato nebo se stát neplatným v případě, že pojišťovna nezačne vykonávat pojišťovací činnost ve lhůtě do jednoho roku od udělení povolení (viz. *Příloha č.6a a 6b*). Vzdá-li se výkonu činnosti nebo bude vykonávat pojišťovací činnost po dobu kratší než je šest měsíců.

1.2.3 Jednotný pas pro pojišťovací zprostředkovatele

Síť pojišťovacích zprostředkovatelů se jeví jako důležitý distribuční kanál pro pojišťovnu, jehož existenci je nutné zajistit ještě před vstupem do jiného členského státu Evropské unie. Jedině tak lze zajistit hladký průběh zahájení činnosti pojišťovny na jiném území. V dalším případě by musela pojišťovna převzít již zaběhlou síť místních zprostředkovatelů, či si vybudovat novou. Ovšem ani umístění stávající distribuční sítě z domovského státu není jednoduchou záležitostí.

⁵Proto byla přijata směrnice 2002/92/ES, která ruší zákonné překážky pro výkon činnosti zprostředkovatele prostřednictvím práva usazení nebo svobody poskytování služeb. Její aplikace nicméně přinesla značné potíže v důsledku rozdílných požadavků členských

⁵ Směrnice 2002/92/ES Evropského parlamentu a rady ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění.

států. ⁶Směrnice 77/92/ESH, která apelovala na uznání odborné způsobilosti pojišťovacího zprostředkovatele získané v domovském státě. Současně s ověřením odborné způsobilosti bylo nutné doložit i osvědčení o bezúhonnosti a doklad, že v minulosti nehlásil pojišťovací zprostředkovatel úpadek. Je nutné podotknout, že tato směrnice se již nezabývala dalšími požadavky kladenými na pojišťovací zprostředkovatele, zejména pojištění profesní odpovědnosti, finanční záruka a předchozí registrace.

Tyto nedostatky byly odstraněny již zmíněnou směrnicí 2002/92/ES, která zavedla jednotný pas pro pojišťovací zprostředkovatele. Jednotný evropský pas je vydáván příslušným úřadem domovského státu všem pojišťovacím zprostředkovatelům. Nezávisí na charakteru jejich činnosti. ⁷Nicméně je nutné splnit podmínky týkající se jejich bezúhonnosti a způsobilosti k pojišťovací činnosti, dále pak mít pojištění odpovědnosti vztahující se na celé území Společenství ve výši nejméně 1 000 000 eur na každou pojistnou událost. V ročním úhrnu ve výši 1 500 000 eur na všechny pojistné události. Toto pojištění musí mít pojišťovací zprostředkovatel v případě, že není kryt mateřskou pojišťovnou. Posledním závazkem pojišťovacího zprostředkovatele je trvale držet finanční zdroje ve výši čtyř procent ročního přijatého pojistného, nejméně však 1 500 eur, na přísně odděleném účtě. Opět lze toto ustanovení obejít zřízením garančního fondu mateřskou společností.

Co se týká celkového dohledu nad činností pojišťovacího zprostředkovatele lze konstatovat, že jeho činnost je pouze pravidelně ověřována ve vztahu k dodržování výše zmíněných požadavků. Orgány zabývající se dozorem nad výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele jsou buď veřejnoprávní nebo soukromoprávní a jsou stanoveny zákonem.

1.2.4 Systém jednotného pasu pro zajišťovatele

⁸Přestože směrnice 64/225/ESH upravující činnost zajišťovny na území ostatních členských států byla v oboru pojišťovnictví přijata jako první již v roce 1964, její hlavní úskalí bylo v neharmonizaci dané činnosti. Přístup k dohledu nad zajišťovnami v jednotlivých státech se velice lišil. Příkladně lze uvést Německo, které vykonávalo dozor nepřímo. Francie

⁶ Směrnice rady ze dne 13. prosince 1976 o opatření k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů (skupina 630 ISIC), a zejména o přechodných opatřeních ohledně těchto činností

⁷ *Pojistné rozpravy : pojistně teoretický bulletin*. ČAP. 2007, strana 28-30

⁸ Směrnice rady ze dne 25. února 1964 o odstranění omezení svobody usazování a svobody poskytování služeb v oblasti zajištění a retrocese (64/225/ESH)

prováděla dozor pouze obecně, a pouze Spojené království používalo pravidla přímo pro dohled nad zajišťovny na svém území.

Teprve až v roce 2005 byla přijata směrnice⁹ o zajištění zavádějící povolení zajišťovně vykonávat zajišťovací činnost v rámci celého Společenství podle práva usazení i svobody poskytovat služby obdobně jako je tomu u jednotného pasu pro pojišťovny. V závislosti na výkonu zajištění, buď jako životního či neživotního, popřípadě výkon obou zajištění, se stanovuje minimální míra solventnosti, která je pro daná zajištění odlišná. Pokud zajišťovna provádí životní i neživotní zajištění, je nutné určit disponibilní míru solventnosti na úrovni celkového součtu požadované míry solventnosti pro obě činnosti. Zajišťovna je dále povinna zřídit garanční fond, který dává jistotu dostatku prostředků zajišťovny při jejím založení. Zároveň garantuje, že požadovaná míra solventnosti nepoklesne pod bezpečnou hranici. Garanční fond tvoří jednu třetinu požadované míry solventnosti a nesmí být nižší než stanovená suma 3 000 000 eur.

1.3 Ukončení procesu integrace orgánů dohledu nad finančním trhem

¹⁰Dne 1. 4. 2006 nabyl účinnosti v České republice zákon o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Nová úprava efektivně oddělila pravomoci a odpovědnosti mezi Ministerstvem financí a Českou národní bankou (ČNB). Nyní je veškerým iniciátorem a autorem zákonů Ministerstvo financí (MF), a to i v oblasti bankovníctví. Naproti tomu byl odstraněn čtyř dozorový systém nad finančním trhem, který byl soustředěn pod ČNB. ČNB převzala agendu Komise pro cenné papíry (KCP), Úřadu pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním (ÚDPP) a Úřad pro dohled nad družstevními záložnami (ÚDDZ). V souvislosti s touto integrací bylo nutné vyřešit majetkovou, provozní a technicko-bezpečnostní problematiku. Rovněž bylo nutné přemístit archivní a spisovou agendu. Klíčovým prvkem bylo propojení jednotlivých informačních systémů. Pro ČNB tato velká změna v oblasti dohledu nad celým finančním trhem znamenala zřízení nových organizačních struktur. Jednalo se o sekci regulace a dohledu nad kapitálovým trhem a sekci regulace a dohledu nad pojišťovny.

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/ESH, 92/49/ESH, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/.

¹⁰ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 4- , strana 3

Došlo tak k odstranění možnosti vzniku šedých zón, překrývání pravomocí v rámci dohledových institucí a snížení nákladů finanční skupiny na vykazování vyžadovaných finančních statistik. Přínosy sjednoceného dozoru se projeví také v úsporách státního rozpočtu. Současně byl zřízen i Výbor pro finanční trh, který má pravomoc sledovat fungování jednotného dozoru. Tento výbor bude tvořen zástupci z řad odborníků v čele státu a finančního trhu. Nutná je především úzká spolupráce regulatorního orgánu (MF) a dozoru (ČNB).

V rámci sjednoceného dozoru se prováděly detailní analýzy výkaznictví, metodiky kontroly činností, sladění postupů a procesů týkající se licencování, dohlídky a posuzování odborné způsobilosti. Odpovědnost za přípravu veškerých zákonů v oblasti finančního trhu byla svěřena MF, což s sebou přineslo nutnost přesunu legislativních kompetencí ze strany ČNB, ale i Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva pro místní rozvoj. Současně se pracuje na účinném systému výměny dat a pravidelných setkání vedoucích analytiků ČNB a MF. Rok 2006 se tak nesl v duchu sloučení dozorů a práci na jejich efektivitě, dále pak s tím spojené nutné legislativní úpravy a nakonec se jednalo o zaměření se na systém finančního vzdělávání.

2 Solventnost II (Solvency II)

Z charakteru samotného výkonu pojišťovací činnosti vyplývá nutnost zavedení povinné tvorby zabezpečujících fondů. Dříve se prováděl materiální dohled, kdy hospodaření pojišťoven bylo kontrolováno nejen na základě výkazu o činnosti dané pojišťovny, ale dohledový orgán zároveň schvaloval pojistné podmínky pro jednotlivé pojistné produkty. Nyní se prosazuje finanční dohled, kdy se sleduje celková finanční stabilita a plnění požadavků solventnosti pojišťovny v programu Solvency II. Dále se sledují úrokové míry při kalkulaci tarifu pojistného a používá se kótování aktiv. Regulátor také určuje formu pojišťoven a zajišťoven. Nejvíce se jich vyskytuje ve formě akciové společnosti, řidčeji pak ve formě družstva či jako státní podnik (typické pro Švédsko).

2.1 Důvody vzniku regulatorního konceptu Solvency II

Minulé století se neslo v duchu nebyvale vysokých zisků dosahovaných především na finančních trzích než plynoucích z vlastní kvalitní pojišťovací činnosti. Nejednalo se tedy o správně propočtený technický zisk z dobře nastavených pojistných sazeb, ovlivňovaný samozřejmě průběhem pojistných škod v daném upisovacím roce a v neposlední řadě snížený o nutné výdaje vydané na získání předeepsaného pojistného. Zisky z finančních trhů tak dávaly možnost krytí řady výkyvů v pojistných událostech z vlastních zdrojů.

¹¹S nástupem nového století provázeného kumulací škodních událostí bylo nutné změnit celkový pohled v globálním měřítku na odvětví pojišťovnictví. Finanční krize poznamenala spolu s rozsáhlými nároky na pojistná plnění jak stranu pasiv, tak aktiv, v účetních knihách pojišťoven. Příslušné orgány Evropské unie a jednotlivé členské země, tak usilovně pracují na přípravě účetních standardů a opatření v oblasti kapitálového vybavení a solventnosti pojišťoven i zajišťoven. Například Mezinárodní asociace dozorčích orgánů v pojišťovnictví (International Association of Insurance Supervisors, IAIS) pracuje na základních principech dohledu v pojišťovnictví. Cílem je také sblížení Solventnosti II a Mezinárodních účetních standardů (International Financial Reporting Standards, IFRS)

¹¹ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 10- , strana 6

2.1.1 Cíle projektu Solventnost II

Cíle Solvency II jsou zvýšená ochrana pojistníků, vyšší transparentnost, srovnatelnost a ucelenost metodologie, která zohledňuje rizika jednotlivých společností. Zároveň je zde snaha zamezit nadbytečným nákladům na kapitál.¹² Z pohledu regulátora se jedná o zabezpečení stability systému a zajištění rovnosti podnikání. Zavedení adekvátních opatření počítá s dostatečným časovým prostorem pro splnění stanovených kapitálových požadavků dle klasifikace jednotlivých rizik. Pravidla Solventnosti II zůstanou v obecné rovině, nepůjdou do hloubky specifických nařízení či příkazů. Zachová se tak hlavní cíl jejich dobré srozumitelnosti, jednoduchosti a transparentnosti.

2.1.2 Výhody projektu Solventnost II

Transparentnější systém by měl pojistitelům přinést efektivnější rozhodování o kapitálových potřebách. Dojde tak k lepšímu přizpůsobení podnikatelské strategie použitému kapitálu. Modelace rizik umožní identifikovat a vyhodnocovat hlavní rizika a vyhodnocovat kapitálové potřeby. Dle kategorizace rizik dojde k určení dopadu na kapitál. Dynamiku systému lze spatřovat v analýze budoucích scénářů. Manažerské rozhodování bude snažit také díky nastavení systému vnitřních kontrol. Kapitálové požadavky nelze vnímat jako nadměrné finanční zatížení. Naopak by mělo docházet k efektivnějšímu nakládání s dostupnými zdroji.

2.1.3 Praktické obtíže projektu Solventnost II

Praktickým problémem jsou nedostatečně propracované škodní modely a modely řízení rizik v pojišťovnách. Pojistitelé se tak potýkají s nedostatkem sofistikovaných metod k hodnocení rizika ztrát, základním kamenem pro výpočet kapitálových požadavků. Je nutné přistoupit k definici a rozlišení rizik pojistných, tržních, úvěrových, provozních a likvidity. Dále pak zkoumat jejich provázanost. Solventnost II je také zajisté spjata s vybudováním systémů a zachycení potřebných dat, vše vyžaduje značné časové investice. Požadované modely jsou kapitálově náročné nejen na finanční zdroje, ale také na lidský kapitál. Modely budou pracovat s obrovským objemem dat, které je těžké získat v potřebné struktuře.

¹² *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 6- , strana 4

2.2 Principy projektu Solventnost II

Regulace založená na řízení rizik vznikla jako odezva na probíhající změny na finančních trzích, mezi než se hlavně řadí liberalizace kapitálových trhů, rozvoj finančních inovací, globalizace firem a rozvoj v oblasti výpočetní technologie. V bankovníctví tento typ soudobé regulace probíhá pod názvem Basel II, v pojišťovnictví jak již bylo uvedeno se užívá označení Solvency II. Oba regulatorní projekty jsou založeny na přístupu řízení rizik finančních firem a trhů. Na tvorbě regulatorních norem se podílí z obou odvětví, jak bankovníctví, tak pojišťovnictví, řada odborníků.

¹³Koncepce projektu Basel II má před Solvency II zhruba tříletý náskok. Předpokládá se, že implementace regulatorních norem bude probíhat zhruba v pětiletém cyklu. Práce na novém regulatorním projektu byla zahájena především jako odezva na nově vznikající rizika na finančních trzích. (viz. Příloha č.7) Ať už se jedná o nové finanční deriváty a s tím spojená potřeba zajištění se proti úvěrovému riziku nebo o obrovský rozmach rozvoje retailového obchodu využívajícího nové distribuční kanály, vždy je potřeba mít na paměti nově vznikající rizika, které je nutné eliminovat.

2.2.1 Nedostatky předchozího systému - Solventnost I

Přechod na nový systém v podobě Solvency II byl nutný především díky stále více se projevující nedostatečnosti pravidel obezřetného podnikání a kapitálové přiměřenosti. Tyto pravidla se jevila jako nedostatečná ochrana před narůstající hrozbou systematického rizika. Mezi nedostatky systému Solvency II lze jmenovat nízké prověření rizikového profilu pojišťovny při určení výše kapitálu, aktiva nebyla dělena do tříd dle jejich rizikovosti, a také nebyl nevyužíván rating kvality protistrany. To vše postupně vedlo k rozevírání nůžek mezi regulátorem vyžadovanou výší kapitálové přiměřenosti a požadované výše kapitálu či ratingu vlastníka firmy. Závěrem byla skutečnost vedoucí k uskutečňování regulatorních arbitrází. Finančním institucím se podařilo udržet nízké kapitálové požadavky, nicméně jejich rizika to nijak nesnížilo. Management se dostával do konfliktu mezi regulatorním požadavkem jevícím se jako neúměrně vysoká zátěž (také často označován jako regulatorní daň) a maximalizací výnosů požadovaných ze strany akcionářů. Hlavní příčinu lze spatřovat v systému regulace, který není založen na tržním hodnocení rizika a výnosů.

¹³ Pojistné rozpravy č.19: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2006, strana 9-34

2.2.2 Stručná charakteristika systému Solventnost I

Obecně lze pojem solventnost vymezit jako schopnost pojistitele plnit přijaté závazky, tj. uhradit oprávněné pojistné nároky z realizovaných pojistných událostí.

K ocenění solventnosti pojišťovny se užívají následující finanční ukazatelé:

- Solvency ratio = volný kapitál/čisté pojistné
- Reserves ratio = technické rezervy/čisté pojistné

Koncepce původního systému Solventnost I:

- Minimální garanční fond byl stanoven ve výši 3 mil. Eur.
(pro ČR to bylo nejméně 90 mil. Kč)
- Byla zahrnuta pouze strana pasiv pojišťovny, aktiva nebyla brána v úvahu.
- Nerozlišovalo se mezi různými rizikovými třídami.
- Nebral se v úvahu koncept ALM (Asset-liability matching)
- V rámci neživotního pojištění byla přirážka na solventnost 16-18%
- Životní pojištění rozlišovalo zaručené (přirážka 4%) a nezaručené (přirážka 1%) anuity týkající se zajištění solventnosti.

Základní výčitkou ohledně systému Solvency I je právě nezahrnutí ALM rizika, které je přímo spojeno s nabízenými pojistnými produkty dané pojišťovny. Riziko insolventnosti hrozí v případě, pokud pojišťovna nebude mít prostředky na výplaty pojistných plnění z důvodu nevhodné alokace finančních prostředků.

Jedná se především o případy příslibu většího zhodnocení, než lze z daného finančního umístění získat. Pojišťovna pod vidinou přilákání více klientů nabízí větší míru zhodnocení, než je stanovená technická úroková míra (momentálně 2,4%) a následně díky negativním výsledkům na finančních trzích nebude schopna tuto vyšší míru zhodnocení svým klientům zajistit.

Dalším možným případem jsou špatné kalkulace potenciálních i neočekávaných ztrát. Pojišťovna se náhle dostane do situace, kdy aby mohla vyplatit vzniklé pojistné události, musí prodat část svých aktiv se značnou ztrátou nebo si zajistit dodatečné prostředky na straně pasiv za ne příliš vhodných momentálních podmínek na finančních trzích.

Může také dojít k nebezpečnému riskování s investovaným kapitálem na finančních trzích, kdy pod vidinou většího zhodnocení se pojišťovna pouští do nákupu rizikových instrumentů. V budoucnu nicméně tyto riskantní obchody mohou mít nedozírné následky nejen na krátkodobou, ale i dlouhodobou stabilitu pojistitele.

2.2.3 Srovnání systému Basel II a Solvency II

Koncept obou principů vychází ze shodného základu. Jedná se o efektivní systém řízení rizik, který je založen na tří pilířovém systému. Podstatné rozdíly lze však spatřovat k přístupu k regulátorům v jednotlivých oblastech. Pojišťovnictví směřuje k celkové harmonizaci finančních trhů. Bankovníctví naopak poskytuje značnou svobodu jednání místním regulátorům v dané zemi. Také rozsah zahrnutých rizik se podstatně liší. Koncepce Solvency II počítá s mnohem širším okruhem zahrnutých rizik. Kromě bankovních rizik: kreditní, tržní a operační riziko, se dále bere v úvahu riziko ALM, underwriting a rizika životního i neživotního pojištění.

Rozdílný pohled lze spatřovat dále v oblasti stanovení výše požadovaného kapitálu vážícího se přímo na riziko nesolventnosti instituce. Co se týče reálného ocenění aktiv a pasiv, pouze Solvency II pracuje s oběma stranami účetní knihy. Systém Basel II se soustřeďuje pouze na stranu aktiv. Plusem pro systém Solvency II oproti Basel II je také diverzifikace jednotlivých rizik, která je u Basel II zcela ignorována.

Jak již bylo řečeno koncept Solvency II se snaží o vytvoření komplexního vnitřního řídicího modelu pro management pojišťovny. V sekci bankovníctví tento systém vybudován není a ani Basel II nepočítá s komplexním řízením a provázaností všech rizik. Úplný systém lze nalézt pouze v případě tržního a operačního rizika. V rámci kreditního rizika, které se pro banku jeví jako nejpodstatnější, se užívají pouze pravděpodobnostní modely ztráty.

2.2.4 Jádru konceptu Solventnost II

Koncepce Solventnost II je vystavena na myšlence kvalitního řízení systému řady jednotlivých identifikovatelných rizik, kterým je pojišťovna vystavena. Tento princip s sebou samozřejmě přináší požadavky kladené na vysokou kvalitu vnitřního kontrolního systému, auditing, reporting, spolehlivé vnitřní modely, které postihnou veškerá rizika, kterým je pojišťovna vystavena. Nejedná se tedy pouze o riziko pojistné či riziko plynoucí ze zajištění, ale také rizika obvyklá pro bankovní instituce jako je riziko úvěrové, tržní, ALM, operační a likvidity.

Koncepce systému Solventnost II:

- Jednotlivé kapitálové požadavky jsou určeny v závislosti na identifikovaných rizicích.
- Systém je postaven na principu již zaběhlého Basel II.
- Rizika jsou měřena a řízena komplexně, je brán ohled na jejich provázanost.
- Výpočet kapitálových požadavků probíhá na základě kvalitních vnitřních modelů.
- Očekávané datum implementace principu Solvency II byl rok 2008 (momentálně dle Evropské komise bylo stanoveno limitní datum 31. října 2012).
- Modely užívané pojišťovnami pro výpočet kapitálových požadavků budou schvalovány a následně prověřovány regulátorem.
- Ocenění pojistitelovi finanční síly musí vycházet z celé rozvahy, bere se tak v úvahu strana aktiv i pasiv. Cílem je zamezit vzniku skrytých přebytků či deficitů.
- Důležitou roli zde hrají ratingové agentury při oceňování výše jednotlivých rizik.
- Trendem je realistické tržní ocenění aktiv a pasiv místo účetního ocenění.
- Kapitálové požadavky se oceňují dle metody VaR.

-
- Třípilířový systém.
 - Užití dynamických scénářů a delších časových horizontů pro nelineární rizika.
 - Diverzifikace jednotlivých rizik.

¹⁴V rámci konceptu Solventnost II hraje důležitou roli nastavení pravděpodobnostní spolehlivosti solventního ocenění. Jedná se o správný stupeň solventní ochrany. Daná spolehlivost úzce souvisí s časovým horizontem. Momentální solventní pozice pojistitele se určuje na roční bázi s velmi vysokým intervalem spolehlivosti nastaveným na 99% splnění všech závazků v rámci tohoto horizontu. Závazky zbývající ke konci roku se určují na počátku následujícího roku na úrovni nižší a to 75% (viz. Příloha č.8)

2.2.5 Princip třech pilířů

Jak již bylo řečeno koncept Solventnost II je založen na principu třech pilířů. (viz. Příloha č.9) Tento systém je vybudován na následujících požadavcích: finanční síla (Pilíř I) je doplněn o obezřetný dozor (Pilíř II) a požadavky na transparentnost vykazování účetních informací (Pilíř III). Tento systém je velmi podobný systému Basel II vytvořeným Basilejskou komisí pro bankovní sektor. ¹⁵Existuje i termín Pilíř V, který se užívá jako souhrnné označení pro Pilíř II a Pilíř III. Pojišťovna podstupující vyšší rizika bude muset, pokud bude chtít udržet svůj rating, udržovat vyšší míru kapitálu.

2.2.5.1 Pilíř I: Stanovení minimálního kapitálového požadavku

Pilíř I je založen na dvouúrovňovém systému. Je stanovena hranice jak pro minimální výši regulatorního kapitálu, tak také objem ekonomického kapitálu. Stanovuje se tedy MCR – minimální kapitálový požadavek a SCR – solventní kapitálový požadavek. Pokud výše kapitálu klesne pod MCR, je regulátor oprávněn intervenovat vůči pojišťovně. SCR – ekonomický kapitál se odvíjí v závislosti na riziku. MCR závisí na objemu obchodů pojistitele, zatímco v případě katastrofického sledu událostí se optimální objem kapitálu odvozuje z rizikového ekonomického kapitálu. ¹⁶Minimální kapitálová vybavenost musí odpovídat hodnotě ekonomického kapitálu, jinak bude společnost považována za nesolventní.

¹⁴ Pojistné rozpravy č.23: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008, strana 37

¹⁵ Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 3- , strana 22

¹⁶ Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 1- , strana 14

Cílový ekonomický kapitál bude propočten vlastními vnitřními modely pojišťoven schválenými regulátorem, nicméně jsou stanoveny parametry evropského rámce, které se musí dodržovat. Pilíř I zahrnuje riziko pojistné, tržní, úvěrové, ALM a likvidní.

Požadavky na minimální kapitál vycházejí z vyhodnoceného rizika, z informací získaných ze sjednaných pojistek a z výše aktiv a pasiv zjištěných z účetní rozvahy pojišťovny. Pojišťovny budou předkládat vlastní interní model risk managementu spolu s dopady zajištění, řízení aktiv a pasiv pojišťovny. Role interních kontrolních systémů začne posílí. Zvláštní pozornost je věnována právě zajištění, jelikož rostla obava přílišné zátěže pro malé a střední pojišťovny. Jednotný text agregující třináct směrnic z oblasti životního a neživotního pojištění, zajištění, pojišťovacích skupin a likvidace do jednotného textu uplatňuje princip proporcionality na jednotlivé stanovené požadavky. Požadavky na solventnost finančních skupin berou v úvahu rizika na úrovni celé skupiny.

2.2.5.2 Pilíř II: Kontrolní procesy

Druhý pilíř nese také označení kvalitativní pilíř, jelikož se zabývá řízením a kvalitou interních procesů. V rámci pilíře II se dále přehodnocují strategie a pravidla řízení rizik včetně strategie zajištění a vytváření opravných položek. Cílem projektu Solvency II je harmonizovat, koordinovat a standardizovat kontrolní mechanismy na mezinárodní úrovni, přestože a nebo právě proto, že za sledování kapitálové přiměřenosti budou odpovědné dozorní orgány jednotlivých členských zemí. Pilíř II mimo jiné zahrnuje i operační riziko, které s sebou nese řadu rizik nekvantifikovatelné podoby. Souhrnně lze pod označením pilíř II kvantifikovat požadavky inspekční povahy na místě i na dálku, monitoring, auditing, vnitřní kontrola, reporting, sankce za nedodržování pravidel, investiční pravidla, role představenstva i managementu pojišťovny.

2.2.5.3 Pilíř III: Tržní disciplína

Třetí pilíř dává investorům kvalitní pohled na společnost díky povinnosti zveřejňovat objektivní informace o své obchodní činnosti a finanční situaci. Dbá tak na transparentnost a disciplínu. Dozor si od třetího pilíře slibuje zvýšení konkurenceschopnosti na trhu pojištění, které bude mít ve svém důsledku pozitivní vliv na dodržování regulatorních ustanovení.

¹⁷Hlavní cíl Solvency II přiměřená ochrana pojistníků by tak měl být bezpochyby zajištěn. Pilíř

¹⁷ *Pojistné rozpravy č.21: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007, strana 33*

III posiluje již zmíněné pilíře I a II. Povinnost zveřejňovat určité informace jde směrem k pojistníkům, ratingovým agenturám a dalším aktérům finančního trhu. Jako klíčová oblast se jeví druhá etapa projektu Solventnost II, v jehož rámci dojde ke standardizaci finančního výkaznictví dle IFRS s využitím takzvané „fair value“. Jedná se o užití tržní hodnoty při oceňování položek rozvahy.

2.3 Kategorizace rizik

Současný systém řízení rizik v pojišťovnictví je nedostatečný ať už svou technikou vybaveností či pasivní strategií. Nutnou součástí projektu Solventnost II je tudíž kategorizace jednotlivých rizik, kterým je pojišťovna při své činnosti vystavena (viz. Příloha č.10).

¹⁸Rizika lze účinně dělit do dvou skupin. První se označuje základní nebo též standardní, kde se využívá předem nadefinovaná soustava koeficientů. Druhá skupina rizik je typická svou nutností kvantifikace daných rizik prostřednictvím modelace rizik.

¹⁹Především pro modelaci rizik je nutné rozlišovat jednotlivé složky rizika. V první řadě se jedná o volatilitu rizika. Volatilita rizika znamená náhodné fluktuace ve frekvenci nebo závažnosti náhodných událostí. Relativní volatilita počítaná na jednu pojistnou smlouvu klesá s růstem počtu navzájem nezávislých pojistných smluv v pojistném kmeni. Je tedy zřejmé, že tuto část rizika lze diverzifikovat.

Další složkou rizika je nejistota. Nejistotu lze chápat jako riziko užití špatného pojistného modelu nebo špatně odhadneme parametry modelu a v neposlední řadě se riziko nejistoty vztahuje i na strukturální změny modelu v čase. Danou složku rizika nelze diverzifikovat. Nelze docílit nápravy modelu rozšířením datové základny.

Poslední složkou rizika je pravděpodobnost nastání extrémní události. Přestože se jedná o velmi řídký jev, jeho dopady mají katastrofální následky. Fluktuace se tomto případě značně vymyká očekávání.

¹⁸ *Pojistné rozpravy č.19: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2006, strana 16*

¹⁹ *Pojistné rozpravy č.23: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008, strana 38*

2.3.1 Pojistné riziko

Pojistné riziko je často označováno pod názvem upisovací riziko nebo v obecném pojetí jako riziko pojištění. Pod těmito pojmy si lze představit rizika spojená s pojistnými událostmi v jednotlivých pojistných odvětvích, tak i rizika spojená s provozováním pojišťovací činnosti. Pojistné riziko stanovuje požadavky v rámci výše sazby technických rezerv a zajištění.

Jedná se o nejistotu v souvislosti s četností a velikostí pojistných událostí, ale také jejich okamžikem výplaty a s tím související kalkulace vedlejších nákladů. Obvykle se uvažuje zvláště upisovací riziko pro životní a neživotní pojištění. V rámci životního pojištění lze vyjmenovat rizika jako je riziko dlouhověkosti, zdravotní riziko, riziko invalidity a pracovní neschopnosti, katastrofické riziko v rámci životního pojištění či riziko závažného onemocnění. Pojistné riziko v neživotním pojištění se následně dělí do dvou subkategorí. Riziko plynoucí z nedostatečného pojistného, kdy pojišťovna nemá dostatečné krytí na budoucí škody. Jako druhá subkategorie je pak riziko z nedostatečných rezerv, kdy pojišťovna není schopna krýt již nastalé pojistné události. Zdroje zmíněných rizik lze vysledovat z nejistoty správnosti nastavení parametrů výpočetních systémů. Svou roli dále sehrává riziko volatility a rizika extrémních situací, kam se řadí především katastrofické události. Nicméně nelze opomíjet i možné změny v chování pojistníků v pojistném kmene pojišťovny.

Kvantifikace upisovacího rizika se provádí přes systém předem definovaných možných odchylek od očekávaného scénáře budoucího vývoje. Nutností a samozřejmostí je znalost pravděpodobnostních rozdělení, která nám umožní simulaci rizikových scénářů. Odchytky představují kapitálový požadavek v rámci pojistného rizika. Právě v kapitálu je zohledněno riziko volatility. Propočtené očekávané scénáře jsou zahrnuty v technických rezervách pojišťoven.

2.3.2 Tržní riziko

²⁰V rámci tržního rizika uvažujeme vliv volatility na budoucí hodnotu investic na finančních trzích. Potenciální ztráta může nastat z důvodu změny hodnoty či ceny aktiv. K tomu dochází především fluktuací úrokových měr, cen akcií (či dluhopisů), ale i komodit, cen realit a změnou měnových kurzů. V pojišťovně k tržnímu riziku dále přiřazujeme i nejistotu z volatility hospodářského výsledku, která má následně dopad do aktiv a pasiv pojišťovny. Také podíly na zisku zde hrají svou roli. Mají nejistý dopad do výše budoucích závazků, stejně tak nelze předpovídat změny v rozhodnutí managementu ohledně stanovování budoucích podílů na zisku. I pro toto riziko platí obezřetnost z hlediska změn chování pojistníků.

²¹Tržní riziko lze subkategorizovat na:

- A/L riziko – kdy aktiva a pasiva pojistitele nejsou sladěna, což vyplývá z nekvalitního ALM.
- Akciové a majetkové riziko.
- Úrokové riziko plynoucí z kolísání úrokových měr.
- Potenciální ztráty v důsledku změny devizových kurzů.
- Riziko koncentrace znamenající přílišnou expozici v určitém regionu či ekonomickém sektoru.
- Riziko reinvestování, kdy situace na trhu dává možnost reinvestovat kapitál pod jeho původní úrovní.
- Specifickou oblastí tržního rizika jsou finanční a pojistné deriváty, garance, finanční opce, swapové riziko.
- Součástí tržního rizika je i riziko inflační, s nímž je spojena indexace pojistných smluv či nákladová inflace.

²⁰ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 4- , strana 5*

²¹ *Pojistné rozpravy č.23: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008, strana 39*

Tržní riziko kvantifikujeme na základě scoringové metody přiřazením koeficientů jednotlivým pozicím aktiv, která jsou vystavena některému z výše zmíněných rizik. Je nutné například efektivně určit velikosti jednotlivých pozic užitím splatnostních košů a úrokových gapů.

2.3.3 Úvěrové riziko

Úvěrové neboli kreditní riziko lze vyjádřit jako možnost úpadku protistrany, ať už se jedná o investici nebo zajištění. Jako protistrany zde vystupují emitenti cenných papírů, zprostředkovatelé na finančních trzích či zajistitelé. Jedná se tedy o nesplnění závazku druhou stranou. Úvěrové riziko dále zahrnuje možnost změny úvěrového ratingu emitenta, které s sebou přináší nutnost přecenění příslušného finančního aktiva, neboť se zvýšila rizikovitost dané investice. Úvěrové riziko lze spatřovat nejvíce v oblasti zajištění, kdy na jedné straně si zajistitel zajištěním snižuje svou expozici, ale na druhé straně mu roste úvěrové riziko plynoucí z případné nesolventnosti zajistitele, kdy pojistitel neobdrží nárokované finanční toky či aktiva. Riziko koncentrace se v případě kreditního rizika týká strany pasiv. Koncentrací lze rozumět zvýšení pojistných nároků v důsledku katastrofických událostí. Úvěrového rizika se týká i riziko kreditního swapu.

²²Úvěrové riziko kvantifikujeme dle externího ratingu dlužníků, kdy každá jednotlivá pohledávka spadá do určité rizikové kategorie. Každá z kategorií má svůj rizikový koeficient. Rating dlužníka se určuje vždy podle nejrizikovější pohledávky za tímto dlužníkem. Pokročilé metody pracují s interními ratingy či statistickými modely.

2.3.4 Operační riziko

Operační riziko zahrnuje rizika selhání technologií, lidského faktoru či se jedná o vliv externích událostí. Operační riziko se týká také rizika ztráty dobrého jména, právního rizika a rizika vyplývajícího z možného nesouladu pojistných podmínek s právními předpisy. Do operačního rizika spadají chyby zaměstnanců, selhání komunikačních a informačních systémů a sítí. Čistě operačním rizikem označujeme především rizika spojená s podnikáním, kam se řadí storna pojistných smluv či nákladová inflace. Zvláštní případem operačního rizika je takzvaný „Mis-selling“, kdy klientovi byl prodán produkt, který neodpovídá jeho potřebám nebo vlastnosti daného produktu nebyly klientovi dostatečně objasněny. V souvislosti s tímto

²² *Pojistné rozpravy č.19: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2006, strana 17*

jevem pojišťovny usilují o zlepšení informovanosti veřejnosti o nabídce pojistných produktů a před samotným aktem podepsání smlouvy klient vyplní speciální dotazník analyzující jeho potřeby. Tento dotazník je posléze archivován v kompetenčních centrech pojišťovny po dobu deseti let.

Operační riziko se kvantifikuje na základě stanovení tzv. proxy veličiny, ze které se pomocí soustavy koeficientů odvozuje výše kapitálového požadavku. Také v tomto případě lze využít i sofistikovanějších metod zahrnujících celou škálu statistických modelů.

2.3.5 Riziko Likvidity

Riziko likvidity je podstatně markantnější ve vztahu ke klientům, než je tomu v případě solventnosti pojistitele. To, že je pojistitel nelikvidní neznamena, že je i nesolventní. Riziko likvidity znamená, že pojistitel vlastní nedostatečně likvidní aktiva, jimiž nelze vyrovnat závazky v jejich době platnosti. Riziko likvidity je postaveno na prvku času a prvku bonity.

Riziko likvidity zahrnuje:

- Riziko likvidační hodnoty, kdy v době splatnosti závazku bude pojistitel nucen likvidovat aktiva se ztrátou, aby byl schopen dostát svým závazkům.
- Riziko kapitálových fondů zahrnuje riziko, že pojistitel v daném okamžiku nesežene na trhu dostatečné úvěrové linky.
- Riziko investice ve skupině znamená, že v rámci fúzovaných finančních konglomerátů vznikajících na finančních trzích není v daném okamžiku možné investici výhodně a rychle prodat.

Sankce vedoucí z nesplnění závazku mohou mít na pojišťovnu nedožrnné následky, např. za opožděnou úhradu. Výpadek likvidity pojišťovny pro danou instituci znamená především ohrožení ztráty dobrého jména v očích široké veřejnosti.

2.4 Zavádění mezinárodních účetních standardů v oblasti pojišťovnictví

²³V rámci snahy dosáhnout budoucí možné porovnatelnosti finančních výsledků jednotlivých společností v různých zemích, zavádí se pro oceňování v modelu Solvency II principy aplikované v IFRS (mezinárodní standardy finančního výkaznictví). Zásadní změnou v přístupu k oceňování aktiv a pasiv je přechod z běžně používaných historických cen na ceny tržní. IAS/IFRS mohou pro své výkaznictví použít pouze společnosti, které jsou emitentem cenných papírů přihlášených k obchodování na některém z organizovaných trhů v rámci EU. (pozn. pojem IAS – International Accounting Standards je postupně nahrazován termínem IFRS). ²⁴Zavádění mezinárodních účetních standardů s sebou přineslo zvýšené nároky na zveřejňování údajů a vzrostla obtížnost při shromažďování dat doprovázená rozsáhlou evidencí s důrazem kladeným na srozumitelnost při interpretaci standardu.

²⁵Standardy, které se v současné době přímo dotýkají pojišťovnictví, jsou IAS 39 o hodnocení finančních nástrojů a IFRS 4, týkající se pojistné smlouvy. Již od 1. 1. 2005 jsou pojišťovny povinny IAS/IFRS aplikovat. Veřejně dostupné výroční zprávy pojišťoven z EU byly použity k průzkumu stavu klasifikace pojistné smlouvy, přiměřenosti rezerv, vývoje nákladů na pojistná plnění a objemu prvků dobrovolné spoluúčasti. Projekt Solvency II se zavedení mezinárodních standardů dotkne ve snaze sjednotit oceňování aktiv a pasiv dle tržních cen pro všechny subjekty na evropském pojišťovacím trhu. Co se týká malých pojišťovacích podniků, které nevstoupily na burzu, momentálně jednotlivé státy EU mohou povinnost aplikace IAS/IFRS na ně rozšířit. Problémem je zde rozlišení malých a středních podniků a případná neúměrná finanční zátěž plynoucí ze zavedení standardů.

Postup opatrného oceňování lze specifikovat užitím veřejných informací z trhů, oceňování dle současné hodnoty peněžních toků, dále pak zveřejňování hodnoty technických rezerv a rizikové přírážky. Technické rezervy musí dostatečně krýt budoucí pojistné škody a ostatní nároky. Jejich přiměřenost je testována. V rámci životního pojištění je tradičně vykazována vyšší dodatečná rezerva. Pro pojišťovny střední a východní Evropy je častá potřeba vyšší dodatečné rezervy zdůvodňována především špatným nastavením starých pojistných produktů.

²³ *Pojistné rozpravy č.19: pojistně teoretický bulletin*. ČAP. 2006, strana 29

²⁴ *Pojišťovací trh v ČR: Magazín vydavatelství Economica – příloha HN a týdeníku Ekonom*. Economica. Duben 2009, strana 30-31

²⁵ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 1- , strana 14-15

2.5 Aktuální vývoj projektu Solventnost II

Na počátku roku 2009, v souvislosti s předsednictvím České republiky v Evropské unii, byla pod iniciativou ČNB sestavena pracovní skupina SII. Tuto skupinu koordinuje Česká asociace pojišťoven ČAP. Úkolem skupiny je implementace směrnice Solventnost II do národní legislativy. Pracovní skupina je složena z odborníků ČNB, MF, ČSpA (Česká společnost aktuárů) a pojišťoven.

²⁶Vývoj Solventnosti II je průběžně mapován prostřednictvím dopadových studií QIS. V rámci těchto studií probíhají kalibrace všech kvantitativních aspektů připravovaného návrhu. V pořadí pátá kvantitativní dopadová studie se očekává do konce července 2010. Na rozdíl od předešlých dopadových studií, pátá studie již nebude tak komplexní. Očekává se, že se zaměří pouze na určitý výsek, např. skupinový dohled. Výsledky QIS5 budou známy a zpracovány do podoby závěrečné zprávy nejpozději v říjnu 2010.

Výsledky studie QIS4 jsou již známy a odpovídají datům k 31. 12. 2007. Jelikož účast na této studii mapující dopady směrnice Solventnost II na pojišťovny na území EU byla zcela dobrovolná, ne všechny pojišťovny se jí zúčastnily. ²⁷Přesto byl zaznamenán nárůst zájmu v počtu účastníků. Účast lze kvantifikovat počtem 1 412 pojišťoven ze všech 30 států EHP. Jedná se tedy o jednu třetinu všech pojišťoven operujících na území EU. Za Českou republiku se zúčastnilo 14 tuzemských pojišťoven. Dvě pojišťovny z celkového počtu českých účastníků bylo klasifikováno jako životní a čtyři jako neživotní. Důležité je zmínit, že ani jedna pojišťovna v České republice nespadá do kategorie velkých pojišťoven.

Všichni čeští účastníci zapojení do studie QIS4 splnili kapitálové požadavky. QIS4 kladla velký důraz na detailní informace jednotlivých účastníků týkajících se vlastních zdrojů. Čeští účastníci vykazali většinu vlastních zdrojů z Tier I. Největší podíl na kapitálových požadavcích má neživotní pojistné riziko, které je následováno skupinou tržních rizik, především rizikem akciovým. V rámci životního pojištění se jako velké riziko jeví storna pojistných smluv plynoucí především z turbulentní situace na finančních trzích. Studie také umožnila všem zúčastněným vyjádřit se k metodologii výpočtů.

²⁶ *Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXVI, ř. 1- , strana 15-16*

²⁷ *Pojistný obzor : řasopis řeského pojišřovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXV, ř. 4- , strana 14-15*

3 Pojištění

Využití pojištění jako nástroje eliminujícího negativní důsledky nahodilosti se kvantifikuje pomocí hodnocení tzv. pojištěnosti. Sledují se především ukazatele globální pojištěnosti v dané zemi a pojištěnost v rámci jednotlivých odvětví a druhů pojištění. Každý z pojištných trhů je ovlivňován ekonomickým vývojem, výskytem a vývojem jednotlivých rizik a jejich možnými dopady.²⁸ Záleží také na sociální politice státu a přístupu státu ke komerčnímu pojištění, zda je toto pojištění státem podporováno. Svou roli zde hraje i existence alternativních nástrojů ke krytí rizik.

²⁹ Komplexní využití produktů komerčního pojištění se zjišťuje přes ukazatele globální pojištěnosti, kterými jsou:

- Objem předepsaného pojistného.
- Roční růst předepsaného pojistného.
- Předepsané pojistné na životní pojištění.
- Předepsané pojistné na neživotní pojištění.
- Předepsané pojistné na jednoho obyvatele.
- Podíl přijatého pojistného na hrubém domácím produktu.

Pojištěnost v rámci jednotlivých druhů pojištění se pak sleduje dle následujících ukazatelů:

- Přijaté pojistné pro daný druh pojištění.
- Porovnání počtu již pojištěných subjektů určitým druhem pojištění k celkovému možnému počtu subjektů pojištěných daným druhem pojištění v rámci vymezeného území (např. pojištění domácností).

Plné, tzv. stoprocentní pojištěnosti, je dosaženo v případě, kdy daný druh pojištění je obligatorní. Jedná se spíše o teoretický pojem, jelikož to, že daný druh pojištění je povinný, neznamená skutečnost, že si subjekty toto pojištění opravdu sjednají. U dobrovolných druhů

²⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojišťovnictví a pojištění*, strana 22

²⁹ DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*, strana 242

pojištění je jejich možné sjednání ze strany subjektů ovlivněno řadou rozličných faktorů. Především se jedná o pravděpodobnost realizace rizika, jak vnímá riziko ekonomický subjekt a o jaký charakter rizika se jedná. Kvantifikaci dopadu rizika na majetek či zdraví ekonomického subjektu porovnává daný subjekt se svými celkovými příjmy. V úvahu se dále bere cena pojistného produktu a další možné alternativy eliminace rizika.

3.1 Vývoj pojištěnosti v České Republice

Situace na pojistném trhu v České republice se odvíjí od ekonomických podmínek a legislativních změn. Dále od aktuálního dění na světových finančních a pojistných trzích, především na evropském pojistném trhu. Svou významnou roli zde hraje průběh škodovosti v jednotlivých oblastech pojišťovnictví.

Pojišťovnictví ve vyspělých zemích lze charakterizovat dominantním postavením úzkého počtu pojišťoven na domácím trhu.³⁰ V roce 1999 působilo na českém pojistném trhu 43 pojišťoven, kdy rozhodující podíl na přijatém pojistném byl soustředěn v České pojišťovně. Přestože počet pojišťovacích institucí působících na českém trhu je i dnes, po deseti letech, stále značný, trend koncentrace přijatého pojistného do rukou úzkého počtu pojišťovacích institucí je zřejmý, obdobně jako je tomu u vyspělých evropských zemí.

3.1.1 Devadesátá léta

Specifický vývoj českého pojistného trhu na počátku devadesátých let je charakteristický dumpingovou cenovou politikou, která nastala po zrušení pojišťovacího monopolu na našem území. V důsledku toho se neživotní pojištění dostalo do značné krize, která vyústila k odprodeji neživotních kmenů bankopojišťoven. Bankopojištění se tak orientovalo výhradně na životní sekci v oblasti pojišťovnictví, která je blízka bankovním produktům. Nakonec lze konstatovat, že neživotní pojištění se dostalo do stabilizované fáze, ovšem za cenu zpřísnění pojistných podmínek a úpravy limitů pojistného plnění (viz. Příloha č.11).

Co se týče životního pojištění, inkasované pojistné zde vedlo v druhé polovině devadesátých let až k dvouciferným procentním nárůstům (viz. Příloha č.13). Tento boom byl dán především nízkou výchozí úrovní pojištěnosti tímto produktem v České republice

³⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojišťovnictví a pojištění*, strana 101

spojený dále s problematickou otázkou nastavení státního penzijního systému a podporou v podobě dílčího daňového zvýhodnění.

3.1.2 Po přelomu století (do roku 2007)

³¹Pojištěnost v ČR byla v poslední dekádě ovlivňována především změnou v charakteru rizik. Přírůstky pojistného po překročení milénia již byly jednociferné, což bylo dáno především regulací pojistně technické úrokové míry a výkonností finančních trhů, která se snížila (viz. *Příloha č.12*). ³²Zatímco v roce 2003 se celkové předepsané pojistné členů ČAP zvýšilo o 18,3% na 106,6 mld. Kč, ³³v roce 2004 už to bylo jen o 6,6% a dosáhlo úrovně 111,5 mld. Kč. Nárůst předepsaného pojistného životního pojištění byl nadále v několika málo procentním předstihu oproti dynamice neživotního pojištění. Přesto jeho podíl na celkovém předepsaném pojistném (39,6%) zdaleka nedosahoval v roce 2004 úrovně členských zemí EU (60%). Rok 2004 byl pro Českou Republiku významný z hlediska připojení se k Evropské unii a s tím spojená aplikace evropských standardů v rámci českého pojistného trhu (např. zákonná úprava týkající se pojišťovacích zprostředkovatelů).

Růst pojistného trhu byl potvrzen i v nadcházejícím roce, ovšem je nutné zdůraznit, že přírůstky celkového přijatého pojistného setrvaly v klesající tendenci. ³⁴Pro rok 2006 došlo pouze k 3,7% nárůstu, kdy se celkové předepsané pojistné vyšplhalo na úroveň 119,9 mld. Kč a atakovalo tak hranici 120 mld. Kč. Tempo růstu bylo tedy identické s předcházejícím rokem. ³⁵Co se týče životního pojištění, tak pozitivní vliv na jeho růst (o 4,8%) mělo především běžně placené pojistné, které narostlo o 6,7%. Naopak jednorázové pojistné zaznamenalo pokles o 0,12%. U neživotního pojištění byl v roce 2006 docílen meziroční růst o 3,08 % na 44,9 mld. Kč (viz. *Příloha č.18*). Podíváme-li se na podíl životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném, lze konstatovat, že zatímco poměr v České republice je 40:60 (životní pojištění ku neživotnímu pojištění), ve vyspělých evropských zemích je tomu právě naopak. ³⁶Důvody spatřuji v ekonomické síle obyvatelstva, nastavení penzijního systému, určitých zažitých tradic v přístupu ke spořicíms nástrojům ze strany

³¹ Daňhel, J., Ducháčková, E., Radová, J.: *Analýza globálních trendů ve světovém a českém pojišťovníctví*, Oeconomica, Praha 2007

³² *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 10- , strana 12

³³ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 4- , strana 6

³⁴ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 4- , strana 17

³⁵ Buřík, L.: *Pojistný trh ztrácí na dynamice* [online]. 2007 [cit. 15.2.2007]

³⁶ DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*, strana 263

obyvatelstva a v neposlední řadě přístup podpory státu k dalším spořicíím nástrojům na finančním trhu.

³⁷Lidé nebyli motivováni k vyšším výdajům na pojistnou ochranu svého majetku ani po katastrofálních povodních, které postihly Českou republiku v letech 1997 a 2002. Mírný nárůst ve výdajích domácnostech na pojištění majetku byl zaznamenán pouze v roce 2003, což lze klasifikovat jako bezprostřední reakci na záplavy v roce 2002 (viz. Příloha č.15). V roce 2004 se dynamika neživotního pojištění opět snižuje a v roce 2005 dokonce stagnuje. V tomto roce zaznamenalo životní pojištění nejnižší meziroční přírůstek od roku 1993.

Pojistný trh rostl v roce 2004 pomaleji než HDP v běžných cenách. Ekonomika zaznamenala nárůst o 7,9 % zatímco předepsané pojistné jen o 6,6 %. V roce 2005 byl rozdíl ještě markantnější, kdy HDP v běžných cenách vzrostlo o 7,1 %, kdežto předepsané pojistné jen o 3,7 %. Příčiny lze spatřovat v dopadu administrativně-legislativních úprav spojených se vstupem České republiky do Evropské unie. Pomalejší růst pojistného trhu než české ekonomiky se promítl i do jednoho z ukazatelů globální pojištěnosti - podíl přijatého pojistného na hrubém domácím produktu (viz. Příloha č.14).

Snížení výdajů domácností na majetkové pojištění vyplývá z faktu rostoucích pojistných sazeb v souvislosti s častějším výskytem katastrofálních rizik, jenž zvýšily cenu zajištění na pojistných trzích, což se samozřejmě zpětně promítá do ceny pojistných produktů. Klesající tendence výdajů domácností na neživotní pojištění se odráží ve statistikách, kdy vidíme, že v roce 2005 výdaje poklesly na 2,63 % z 2,75 % za rok 2004, přičemž v roce 2003 byly na úrovni 3,25 %.

Také v oblasti životního pojištění mzdy rostly rychleji než výdaje na životní pojištění. Dvouciferné nárůsty předepsaného pojistného životního pojištění jsou tak již dávnou minulostí. Prvotní nenasycenost trhu produkty životního pojištění odeznívá, a také původní legislativní balíčky daňových odpočtů již nelze uplatňovat jako v prvotní fázi. Došlo k vyčerpání přírůstových faktorů jako byly konverze depozit z vkladních knížek České spořitelny do podoby jednorázových vkladů na účty životního pojištění u Pojišťovny ČS, a dále pak konverze starých smluv České pojišťovny na nové s vyššími výměrami předepisovaného pojistného.

³⁷ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 8- , strana 4-6

³⁸V roce 2007 zaznamenalo celkové předepsané pojistné zvýšení téměř o 9 %, což po dvou letech zpomaleného růstu znamená prakticky zdvojnásobení tempa růstu. Objem pojistných smluv se navýšil na 24 mil. smluv ve kmeni, což představuje nárůst o 5,8 %. Celkové předepsané pojistné členů ČAP dosáhlo úrovně 130,8 mld. Kč. Za pozitivním růstem stojí životní pojištění se 14,6 % meziročním nárůstem předepsaného pojistného. V rámci životního pojištění pak jde především o zvýšenou poptávku po produktu investičního životního pojištění spojeného s jednorázovými platbami pojistného. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném tak atakuje hranici 40 % a dosahuje 40,7 % (viz. Příloha č.17).

Na českém pojistném trhu působilo ke konci roku 2007 52 pojišťoven, podle druhu pojištění jich bylo 29 neživotních, 6 životních specialistů a 17 provozující smíšenou činnost. Na českém pojistném trhu přibyla jedna tuzemská pojišťovna a celkový počet tuzemských pojišťoven tudíž vzrostl na 34. V registru ČNB bylo zaregistrováno 61 tisíc aktivních pojišťovacích zprostředkovatelů.

V rámci životního pojištění převládalo pojištění pro případ dožití nebo smrti (43,5 %), v jehož závěsu stálo pojištění spojené s investičním fondem (34 %). Významný podíl si udržují i tzv. doplňková pojištění – pojištění úrazu či nemoci (nad 10,5 %). Oproti tomu pojistné produkty jako je svatební pojištění, pojištění prostředků na výživu dětí, důchodové pojištění či pojištění kapitálové činnosti zaznamenalo pokles.

V neživotním pojištění tradičně stojí v popředí pojištění vozidel (29,9 %), které následuje pojištění majetku (22,2 %). Jako další významnější položky neživotního pojištění lze zmínit pojištění finančních ztrát, které zaznamenalo 44,3 % nárůst, dále pojištění úvěrů (+30,0 %), pojištění nemoci (+15,4 %) a pojištění úrazu (+11,4%) (viz. Příloha č.16).

Rozhodující podíl na trhu je soustředěn do rukou PPF – Generali (Česká pojišťovna, Generali Pojišťovna) mající 35,7 % podíl a Vinna Insurance Group (Kooprativa, pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna, Pojišťovna České spořitelny) držící 30,3 % podíl na českém pojistném trhu. V roce 2007 bylo vyřízeno 2 262 tis. pojistných událostí, což je o 1,1 % méně než v předcházejícím roce, nicméně náklady na pojistná plnění se zvýšila o 7,7 % ve srovnání s 5% roce 2006.

³⁸ *Pojistný obzor : časopis českého pojištnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXV, č. 3- , strana 16-17*

3.2 Vývoj pojištěnosti v Evropské unii

Pojistný trh Evropské unie lze označit za stabilizovaný a poměrně značně vyzrálý (viz. Příloha č.25).³⁹ Obecně je struktura a rozsah pojistného trhu v jednotlivých zemích ovlivňována řadou faktorů, ke kterým patří zejména:

- obecné ekonomické podmínky (objem HDP, vývoj velikosti HDP, vývoj inflace, vývoj nezaměstnanosti, objem a struktura příjmů a výdajů domácností atd.),
- situace na finančním trhu,
- legislativní podmínky (obecné právní předpisy, pojišťovací legislativa – například míra uplatnění povinných pojištění),
- situace na světovém pojistném a zajistném trhu,
- rozsah rizik krytých státem (rozsah sociálního pojištění, existence státních fondů na krytí například přírodních katastrof, nález hospodářských zvířat),
- existence jiných finančních nástrojů, pomocí kterých jsou některá rizika kryta,
- podmínky ve škodovosti v příslušné zemi, oblasti,
- tradice v přístupu ke krytí rizik.

Mezi členskými státy Evropské unie lze tedy vysledovat značné rozdíly, které nelze vysvětlit pouze úrovní nebo silou ekonomiky (viz. Příloha č.19). Rozdíly plynou z tradic, oblíbenosti některých finančních produktů, forem důchodového zabezpečení a výstavbou daňové soustavy v jednotlivých členských zemích. Nelze se tedy opírat jen o studie srovnávající výsledky výše celkového ročního přijatého pojistného jak v sektoru životního pojištění, tak i u neživotního pojištění. Pojištění nicméně jednoznačně deklaruje svůj vzestup. Poměr předepsaného pojistného na hrubém domácím produktu, jeden z ukazatelů globální pojištěnosti, vykazuje rostoucí trend (viz. Příloha č.20).

³⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva a DAŇHEL, Jaroslav : POSTAVENÍ ZEMÍ V4 NA POJISTNÉM TRHU EVROPSKÉ UNIE http://www.fem.uniag.sk/mvd2006/zbornik/sekcia5/s5_duchackova_eva_246.pdf

3.2.1 Dynamika pojistného trhu EU v letech 1996-2006

Počet pojišťoven klesl v Evropské unii mezi lety 1996 a 2001 o 10 % (v roce 2003 jich bylo 3 495), což jenom potvrzuje trend slučování jednotlivých pojišťoven do obrovských finančních konglomerátů. Na druhé straně celkové příjmy vzrostly ve stejném časovém období o 50 % (viz. *Příloha č.26 a č.27*). Největších hodnot ukazatelů bylo dosahováno v tradičních pojišťovacích zemích v Itálii a Velké Británii. V roce 2003 se 56 % pojišťoven specializovalo na neživotní pojištění, 25 % na životní a 19 % na zajištění a náhradní pojištění. Silná konkurence se projevila ve větvi neživotního pojištění, kde počet pojišťoven klesl o 12,2 %. Největší pokles pak byl zaznamenán v Itálii (-22,0 %), Španělsku (-19,6 %) a Dánsku (-18,9 %). Pouze v zemích jako je Irsko (+12,3 %), Švédsko (+5,7 %) a Lucembursko (+4,3 %) naopak počet pojišťoven stoupl.

3.2.1.1 Životní pojištění v EU

Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném je jedním z ukazatelů vyspělosti dané země. V roce 2002 se toto číslo v České republice vyšplhalo až na 38,5 %. V zemích Evropské unie však v roce 2001 průměrný podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném dosáhl téměř dvojnásobného čísla - 63,5 %. ⁴⁰Vzorek 30 zemí Evropské unie pak dosáhl v roce 2003 připsaného pojistného ve výši 512 miliard eur v rámci životního pojištění. Jednalo se o snížení dynamiky růstu o 1,1% po zohlednění inflace oproti předcházejícímu roku.

Obecně lze konstatovat, že v letech 1999-2003 evropský trh životního pojištění trpěl stagnací. Důvody nacházím především v krizi odehrávající se na akciových trzích v letech 2001-2002. Zároveň s tím byly tyto léta doprovázena zostřující se konkurencí mezi produkty životního pojištění a konkurencí přicházející ze strany poskytovatelů jiných spořicíh produktů na trhu. Propad v pojištěnosti zaznamenala hlavně Velká Británie (-10 %), díky již zmíněnému oslabení probíhajícímu na akciových trzích a následně negativní kampani vedené v médiích. Velmi vysoký propad utrpělo i Španělsko (-35,3 %) v důsledku změn v penzijním pojištění.

⁴⁰ *Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXII, č. 4- , strana 11

Celkově zájem lidí v Evropské unii o produkty životního pojištění roste, ať už díky pochybnostem ohledně stávajících systémů sociálního zabezpečení, tak také kvůli možnosti využití daňových výhod (viz. Příloha č.21). Až dvouciferný nárůst objemu předepsaného pojistného byl v roce 2003 zaznamenán v Belgii (+18,4 %), Portugalsku (+14,2 %), Polsku (+11,7 %), Chorvatsku (+16,7 %), Lucembursku (+13,1 %), Island (+16,3 %) a Slovensko (+11,3%). Uspokojivé výše nárůstu životního pojištění bylo dosaženo v Dánsku (+6,6%) a u tradičních pojišťovacích zemích jakými jsou Francie (+5,4%), Německo (+2,4 %) a Nizozemsko (+2,4 %), které brilantně zareagovaly na nastávající krizi vhodně zvolenou nabídkou produktů.

3.2.1.2 Neživotní pojištění v EU

Významné změny působící na pojistný trh neživotního pojištění v globálním měřítku jsou především pozitivní prvky na straně zkvalitnění upisovacích procesů, sazeb a vnitřních procesů pojišťoven, které ve svém konečném důsledku vedou ke snížení provozních nákladů a i zlepšení celkových výsledků.

Mezi změny působící na globální pojistný trh bych ráda vypíchlá nově vznikající modely tykající se oblasti neživotního pojištění. V oblasti neživotního evropského trhu se tak prosazují nízkonákladový prodej autopojištění, silná značka a vznik produktových expertů. Dochází k zostření konkurenčního boje a je nutné se zamyslet nad současnou výstavbou tradičních distributorských sítí agentů jednotlivých pojistitelů.

Výstavba obchodu v pojišťovnictví se mění. Podíl obchodu přinesený agentem nebo pojišťovacím makléřem klesá především v oblasti pojištění automobilů a je nahrazen přímým prodejem. Pokles lze deklarovat na statistických údajích pocházejících z tradiční pojišťovací země jakou je Velká Británie. ⁴¹Zatímco v roce 1993 bylo přes agenty a makléře realizováno 80 % obchodu, o deset let později došlo k poklesu na 40 % obchodu realizovaného zprostředkovaně.

Model velmi nízkých nákladů se uplatňuje u produktu povinného ručení, kdy jsou klienti vedeni především cenou produktu. Díky zostřené konkurenci je tak na pojistitele vytvářen tlak na výstavbu dokonalého systému statistických dat, kvalitní risk management a trvalou kontrolu nákladů, kdy ti nejlepší pojistitelé jsou schopni prostřednictvím svých expertů

⁴¹ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 12- , strana 14

držet provozní náklady 10 % pod průměrem trhu. Metody prodeje se zaměřily na využití internetu, televize a telefonních operátorů.

Model silné značky a distribuční sítě využívá sdílení informací o klientech a využití existujících klientských databází pro nabídku pojistných produktů. Nabídka bývá součástí nákupu jiného produktu. Analyzují se určité cílové skupiny a jejich potřeby a hlavním cílem je navázání dlouhodobého vztahu se zákazníkem. V pojišťovnictví se pro tuto činnost užívá termínu vytěžování pojistného kmene.

Měnící se tržní podmínky staví pojistitele před učinění rozhodnutí o modernizaci stávající distribuční sítě, využití moderních a nízkonákladových metod prodeje pojistných produktů. Přeškolení agentů a snížení provizí u vybraných produktů a napřímení vztahu s klienty prostřednictvím přímé volby je nezbytný krok vpřed (viz. Příloha č.22).

3.2.2 Pojišťovnictví v nových členských zemích EU

⁴²Země, které přistoupily k Evropské unii dne 1. května 2004 se podílejí na obyvatelstvu Evropské unie 16 %. Podíl pojistného je ovšem značně nízký, údaje za rok 2004 deklarují 1,78 %. Obecně lze konstatovat, že pojištěnost v nově přistoupivších zemích je stále nízká, ať už jí měříme pomocí ukazatele předepsané pojistné na HDP nebo předepsané pojistné na jednoho obyvatele (viz. Příloha č.23). Země EU 15 dosahují následujících hodnot: předepsané pojistné na HDP činí za rok 2004 8,56 % a předepsané pojistné na jednoho obyvatele činí 2 727,4 USD. ⁴³Například pojištěnost v České republice je ve srovnání s EU 15 poloviční, kdy pojistné za rok 2004 dosahovalo jen 4,5 % podílu na HDP. Pokud ale srovnáme údaje reprezentující ČR s ostatními nově přistoupenými zeměmi, lze konstatovat, že pouze tři země vykázali lepší výsledek než Česká republika. Jednalo se o Slovinsko (podíl celkového předepsaného pojistného na HDP tvořil 5,8 %), Malta (5,2 % HDP) a Kypr (4,8 % HDP).

Charakteristickým rysem je pro nově přistoupené země obrácený poměr mezi životním a neživotním pojištěním na celkovém předepsaném pojistném. Zatímco v EU 15 převládá životní pojištění nad neživotním (60:40), u nově připojených zemích je tomu právě naopak. V roce 2004 se jednalo v průměru o podíl 38,0 % životního pojištění na celkovém

⁴² *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 6- , strana 15

⁴³ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 8- , strana 5

předepsaném pojistném, kdy pro země EU 15 byl tento podíl 59,4 %. Je nutné zdůraznit, že dané hodnoty nekorrespondují se všemi nově přistoupenými zeměmi. Například Kypr a Malta se vyznačují hodnotami až okolo 50 % podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném. Nejnižší hodnoty pak lze nalézt u pobaltských zemí jako je Estonsko, Litva a Lotyšsko, kde se podíl předepsaného životního pojistného na celkovém předepsaném pojistném pohybuje okolo necelých 25 %.

Nesmíme nicméně opomenout fakt, že právě nově přistoupené země se vyznačují vysokou dynamikou v růstu předepsaného pojistného (do roku 2003 až dvouciferný nárůst za každý rok). Touto dynamikou se vyznačovalo především životní pojištění. Nové členské země tak skýtají cenný potenciál, jež lze vytěžit. Budoucí růst trhů bude záležet především na socioekonomických podmínkách, fázích ekonomického cyklu, změnami v chování domácích subjektů, konkurence v oblasti ostatních spořicíh produktů, úpravě v oblasti důchodových systémů a změn podniknutých v oblastech k přístupu řízení nových a stávajících rizik. Nyní nově přistoupené pojistné trhy hrají jen malou roli ve srovnání s celkovým pojistným trhem Evropské unie.

3.2.3 Analýza pojistných trhů vybraného vzorku států EU

V rámci analýzy pojistných trhů v EU jsem zvolila jako první analýzu francouzského pojistného trhu. Francie je čtvrtým nejvýznamnějším hráčem na evropském pojistném trhu vyznačující se vysokou koncentrací institucí, které zde provozují pojištění. Zároveň je vzorem pro ostatní země v trendu rozšiřování vstupu komerčních institucí do oblasti zdravotního a penzijního připojištění. Do protikladu k francouzskému pojistnému trhu stavím polský pojistný trh, který přes svou velkou dynamiku, nadále skrývá cenný potenciál a jeho nasycení je značně nízké. Na rozdíl od Francie, kde v čele pojistného trhu stojí domácí pojistitel AXA, jsou leadři na polském trhu zahraniční pojišťovny. Jako poslední zmiňuji německý pojistný trh, který je srovnatelný s francouzským pojistným trhem, v jehož čele také stojí domácí pojišťovací instituce (Allianz).

3.2.3.1 Francouzský pojistný trh

Jako první bych ráda zmínila pojistný trh ve Francii, který je velmi vyspělý. Všechny francouzské pojišťovny, ačkoliv nejsou tak hojně zastoupeny jako v ČR, jsou soukromé (viz. Příloha č.24). Jedná se o velmi vyspělý trh, který tvoří 16 % předepsaného pojistného

v Evropě. ⁴⁴Za rok 2004 dosáhla Francie předepsaného pojistného ve výši 156 800 mil. eur a předstihla tak německý trh (150 400 mil. eur). Celkově se tak v roce 2004 umístila na čtvrtém místě světového žebříčku. V rámci EU25 se Francie podílela 18 % na celkovém předepsaném pojistném. Dokonce i roční růst předepsaného pojistného za rok 2004 (10,4 %) předstihl průměr EU25 (7,8 %).

Francouzský pojistný trh se vyznačuje vysokou koncentrací, a tudíž případný vstup nových pojistitelů na tento trh může být velmi komplikovaný. Ve Francii operují převážně univerzální pojišťovny, které čelí obrovskému tlaku ze strany bankovních institucí specializujících se na bankopojištění, kdy bankopojištění se podílí až 60 % na předepsaném pojistném. Francouzská vláda dále postupně uvolňuje podmínky vstupu komerčních subjektů do oblasti zdravotního a penzijního pojištění. Veřejný zdravotní systém kryje pouze minimum a je na obyvatelích Francie, aby si sami zvolili z nabídky komerčního připojištění, které se tak stává nezbytnou součástí života francouzské populace. V roce 2004 bylo prodáno více jak 1,3 mil. smluv v rámci soukromých fondů individuálního penzijního pojištění, které právě v tomto roce zahájily svou činnost ve Francii.

⁴⁵Francouzská pojišťovna AXA je na francouzském pojistném trhu druhou největší evropskou pojišťovnou za německou Allianz a před italskou Generali. Její obrat činil k 31. prosinci 2006 79 mld euro. Po celém světě má společnost AXA na 51,5 milionů klientů, zaměstnává 110 347 zaměstnanců a distributorů služeb. Její běžný zisk pak dosáhl v roce 2006 5,1 mld euro.

Poměrně značné aktivity dosahují francouzské pojišťovny i na mezinárodním poli, kdy až 30 % předepsaného pojistného je generováno zahraničními operacemi. Francouzský pojistný trh má sjednocený dozor nad pojišťovnictvím, ke kterému došlo v roce 2005. Pojistitelé jsou vázáni k zabezpečení svých závazků vůči klientům, technické rezervy jsou nastaveny konzervativním systémem a opírají se o kvalitní ALM analýzu. Ochrana klientů je zastřešena veřejným garančním fondem, který je financován příspěvky z předepsaného pojistného. Stát vlastní zajišťovnu (Caisse Centrale de Réassurance). Zajímavostí je neomezené krytí povinného ručení motorových vozidel a dokonce každé majetkové pojištění

⁴⁴ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 2- , strana 9

⁴⁵ *Francie: Finanční a daňový sektor* [online]. 2008 [cit. 28.3.2008]

obsahuje katastrofické krytí. Takováto možnost nastavení byla umožněna právě díky státnímu zajištění. Ovšem po katastrofických událostí minulých let je nutné tento systém revidovat.

3.2.3.2 Polský pojistný trh

Pojišťovnictví v Polsku je druhý segment polského finančního sektoru, co se týká velikosti, s aktivy na úrovni 11% HDP. Přes značný růst dynamiky polského pojistného trhu v posledních letech, se tu stále skrývá značně velký potenciál pro další rozvoj. Nasycení trhu je stále nízké.

Sektor pojišťovnictví lze charakterizovat velkou koncentrací pojistných subjektů působících na trhu. Největší pojišťovací instituce měla v roce 2005 49 % podíl v oblasti pojištění majetku a 40 % podíl v oblasti životního pojištění. V roce 2005 hodnota pojistných splátek (brutto hodnota) dosáhla historicky nejvyšší hodnoty 3,25 % HDP v celém pojišťovacím sektoru. Většina pojišťoven v Polsku je vlastněna zahraničními investory. V oblasti pojištění majetku tak hlavně dominují německé subjekty .

3.2.3.3 Německý pojistný trh

Německé pojišťovnictví je konstruováno tak, aby plně pokrylo veškerá možná rizika formou příslušných pojištění. Jedná se především o pojištění nemocenské, úrazové, životní, stejně jako pojištění proti nejrůznějším škodám. Pojišťovny působící na německém trhu lze rozdělit dle jejich právních forem. Setkáváme se tu s třemi možnými právními formami: akciové společnosti (tzv. pojišťovací spolky na bázi reciprocit), veřejnoprávní pojišťovny a pobočky zahraničních pojišťoven. Činnost těchto pojišťovacích ústavů se řídí dvěma hlavními zákonnými normami. Jedná se o pojišťovací zákon, tzv. Versicherungsgesetz a zákon řídicí právo všeobecných obchodních podmínek, tzv. AGB-Gesetz.

Na německém pojistném trhu se uplatňuje plná konkurence. Finanční situace pojišťoven je přísně v pravidelných intervalech přezkoumávána spolkovým orgánem. Tento spolkový orgán nese název Spolkový dozorcí úřad pro pojišťovnictví a sídlí v Berlíně. V zájmu ochrany pojištěnců je každá pojišťovna povinna před zahájením vlastní činnosti prokázat stanovenou minimální kapitálovou vybavenost. Největším německým pojišťovacím ústavem aktivním ve všech odvětvích pojištění je Allianz, AG. K dalším předním pojišťovacím ústavům patří Generalli, WWK Allgemeine Versicherung, UAP, Gothaer, Münchener Rückversicherung, ARAG, Manheimer Versicherung a další. V Zaměstnavatelském svazu pojišťoven v Německu je sdruženo na 250 řádných členů.

3.3 Vývoj pojištění ve světě

Historickou kolébkou pojištění jsou Spojené státy americké, které jsou největším pojistitelem na světovém pojistném trhu. Na druhé místo je možné zařadit stále více se sjednocující pojistný trh Evropské Unie. Zde mají největší podíl na příjmech z pojistného tyto země: Velká Británie, Německo, Francie a Itálie. Významným pojistným trhem zajímavícím třetí místo ve světovém pojišťovnictví je beze sporu Japonsko (viz. *Příloha č.28*).

Rozdíly mezi vývojem pojištění na světových pojistných trzích však stále narůstají. Úloha pojišťovnictví je dána především hospodářskou a sociální politikou státu, vyspělostí ekonomiky dané země, tradicemi, důvěrou obyvatel ve stabilitu ekonomiky, aktuální situací na finančních trzích a průběhem škodovosti v jednotlivých druzích pojištění s ohledem na katastrofické rozsahy. V neposlední řadě důležitým faktorem je i samotná cena produktu a s ní spojená celková dostupnost pojištění klientům. Mezi jednotlivými pojistnými trhy lze také vysledovat rozdílnou relaci mezi životním a neživotním pojištěním, což je dáno rozdílnými faktory, které na tyto segmenty působí. V zemích Jihovýchodní Asie, kde jsou slabší sociální systémy a ve Velké Británii, je vyšší podíl životního pojištění. Naproti tomu na pojistných trzích v Latinské Americe a ve Střední a Východní Evropě je prokazatelně vyšší podíl neživotního pojištění. U životního pojištění rozdílnost dále vyplývá z investic volných zdrojů a u neživotního pojištění záleží na technickém a technologickém vybavení.

⁴⁶V roce 2001 bylo světové pojišťovnictví postiženo řadou katastrof v čele s teroristickým útokem na finanční centrum v USA. Finanční výnosy realizované na kapitálových trzích tak byly slabší. Odhad pro rok 2001 predikující nárůst pojistného o 9,8 % a předpověď na následující rok až dokonce o 14,7 % se v reálu nenaplnily. Ukazatelé se v roce 2001 ustálily hluboko pod 5 % nárůstem a v roce 2002 došlo k mírnému zlepšení dynamiky růstu (hodnota dosažena okolo 6 %) (viz. *Příloha č.29*). Rok 2001 měl dopad především na životní pojišťovny. Do problémů se dostala například pátá největší japonská pojišťovna Asahi Mutual Life Insurance, která stejně jako ostatní velké životní pojišťovny utrpěla propadem hodnoty svých investic. Propad se týkal výnosu z akcií a nepříznivému rozpětí mezi tržní úrokovou sazbou a technickou úrokovou sazbou. USA zaznamenalo oživení zájmu o životní pojištění až na konci roku, což je přičítáno vzniklé nejistotě po teroristickém útoku.

⁴⁶ ŠÍDLA, Dušan: *Nové výzvy pro světové pojišťovny* [online]. 2002. [cit. 13. 2. 2002]

3.3.1 Hlavní trendy ve světovém pojišťovnictví

⁴⁷Studie společnosti Capgemini a asociace EFMA "2008 World Insurance Report" (Zpráva o světě pojišťovnictví za rok 2008) shrnuje nejvýznamnější trendy ve světovém pojišťovnictví za rok 2008. Podle zjištěných výsledků přechází významná část největších světových pojišťoven na multikanálové distribuční modely. Vyspělé pojistné trhy jsou již satureovány, a tudíž než honba za novými klienty, je pro pojišťovnu prvořadě vytěžovat vlastní pojistný kmen. Případné volatility klientů lze dosáhnout pouze inovacemi v oblasti nabídky nových pojistných produktů. Výsledky této studie byly založeny na průzkumu mezi 2250 pojišťovacími společnostmi. V rámci těchto společností byly provedeny hloubkové rozhovory s 59 vedoucími představiteli nejvýznamnějších světových pojišťoven. Studie se zabývala pojišťovacími službami v oblasti životního i neživotního pojištění.

3.3.1.1 Vyspělé pojišťovací trhy se dostávají do fáze nasycenosti pojistného trhu

Možnosti růstu vyspělých pojišťovacích trhů jsou již omezeny (viz. Příloha č.31 a 32). Studie prokázala, že v průměru lidé drží jednu pojistku 9,2 let a jeden klient má sjednáno 5,2 pojistky, z čehož 1,5 pojistky připadá na životní pojištění a zbytek (3,7 pojistky) na neživotní pojištění. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi lze sledovat i ve volatilitě clientské báze. Například ve Velké Británii lidé mění sjednané produkty častěji než je uvedená průměrná doba držby pojistky. Pojištění automobilu mění každé tři roky a pojištění majetku každých pět let.

3.3.1.2 Nutnost vytváření clientských profilů a úprava distribučních strategií

Studie přinesla výsledky ohledně existence čtyř clientských segmentů. Analýza chování a potřeb klientů znamená pro pojišťovnu efektivní využití distribučních strategií. Je nutné analyzovat a ohodnocovat každou ze skupin, jelikož klienti zaujímají jiné postoje k pojištění. Klienti se profilovali do následujících skupin: tradicionalisté (nejhodnotnější skupina, jsou loajální), oportunisté (vyšší riziko volatility), indiferentní skupina klientů a průměrní uživatelé. Každá clientská skupina také využívá jiný distribuční kanál. Někteří dávají přednost moderním způsobům sjednání pojištění přes internet, televizi či telefon, jiní preferují tradiční způsob přes pojišťovacího zprostředkovatele nebo makléře.

⁴⁷ HAZDRA, Adam: Pojišťovny v nestálém prostředí [online]. 2009. [cit. 23. 4. 2009].

3.3.1.3 Rozdílné distribuční sítě v jednotlivých zemích

Vzestup internetu je nepopíratelný. Klient si může během několika málo minut porovnat dostupné nabídky pojištění mezi několika pojistiteli a dle jeho stanovených parametrů vyhodnotit nejlepší nabídku. Pojistitelé se tak od tradičního způsobu sjednávání pojištění stále více orientují na multidistribuční sítě. Do budoucna nebude výjimkou sjednat si pojištění například i v samotném supermarketu. Nutné je stále mít na paměti existenci klientských segmentů, ke kterým je nutné zvolit odpovídající distribuční strategii.

3.3.1.4 Efektivní využívání bankopojistného distribučního kanálu

Integrace v rámci bankovních a pojišťovacích služeb je logická díky řadě shodných rysů. Zvyšující se nároky klientů na čas a získání komplexního balíčku služeb na jednom místě tak vyústily v bankopojištění (bankassurance), prodeji pojistných produktů na přepážkách bank. Opět se dostáváme k otázce efektivního využití dostupných distribučních sítí. Bankopojištění si získalo svou oblibu především díky pověsti bank jako solidní instituce. Bankovní poradci nejsou vnímáni jako lovci klientů oproti pojišťovacím poradcům.⁴⁸ Banky disponují detailními informacemi o svých klientech a dochází tak k úsporám nákladů ze stran pojišťoven. Dnes se již běžně sjednávají v bankách cestovní pojištění, pojištění úvěru zajištěné nejen zástavou nemovitosti, ale také rizikovým životním pojištěním a ke kreditní kartě běžně obdržíte i úrazové pojištění.

3.3.1.5 Nezastupitelná úloha IT systémů

Globální rozvoj pojištnictví a zostřování konkurence zvláště na již nasycených vyspělých pojistných trzích vede pojistitele k nutnosti vybudování kvalitního IT systému soustředícímu se především na tvorbu celofiremních datových skladů, analýzu klientských segmentů a celkově sběr a třídění dat o klientech. Rozvoj IT je i v rámci využití interního komunikačního systému pojišťovny. Jedná se například o závěrečnou pracovní fázi obchodníka, kterou je samotné natypování smlouvy do vnitřního systému pojišťovny. Zde je každý ziskatel veden pod identifikačním číslem a přístup mu je umožněn přes heslo. Hlavním účelem vybudování profilu ziskatele je pomoci obchodníkovi identifikovat klienty, na které by měla být primárně zaměřena pozornost, zároveň mu poskytuje obraz výtěžnosti jednotlivých klientů, které má v kmeni. Celkově je program schopen vygenerovat dlouhodobou výkonnost obchodníka. Dalším posunem v před v interní komunikaci je fakt, že dnes už i externí ziskatelé se mohou podívat do globálního systému pojišťovny a ujistit se

⁴⁸ DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*, strana 316

jaké pojištění má klient již sjednáno, včetně všech jeho parametrů. Od propisovacích papírových pojistných bloků se pomalu ustupuje a pojištění jsou sjednávána online prostřednictvím vytvořených pojistných programů jednotlivých pojistitelů. V konečném důsledku se šetří čas a eliminuje se riziko špatného výpočtu výše pojistného.

3.3.1.6 Růst tržního podílu emerging markets

Jedním z významných trendů poslední doby je zvyšování nízkého podílu emerging markets na světovém předepsaném pojistném (viz. *Příloha č.33*). Tyto země vykazují výrazně vyšší hodnoty růstu ve srovnání s průmyslově vyspělými zeměmi. Nicméně tento nárůst lze označit za pozvolný. Za emerging markets lze například označit pomalu se rozvíjející pojistný trh Číny a Indie. Narůstající počet obyvatel v Indii skrývá do budoucna obrovský potenciál, stejně tak probíhající restrukturalizace na čínském pojistném trhu naznačují další růst objemu předepsaného pojistného.⁴⁹Srovnání emerging markets s vyspělými zeměmi v oblasti životního i neživotního pojištění lze demonstrovat na údajích o výši předepsaného pojistného v letech 2006-2007. V průmyslově vyspělých zemích činila hodnota ukazatele reálného ročního růstu předepsaného pojistného životního pojištění 3,1 % v roce 2006. V následujícím roce vyspělé země vykazaly růst o 4,7 %. Podíváme-li se na ukazatele v neživotním pojištění, růst předepsaného pojistného je 3,2 % za rok 2006 a pouhých 0,3 % za rok 2007. Dynamika emerging markets ve srovnatelném období vykazuje růst předepsaného pojistného životního pojištění 17,7 % v roce 2006 a 13,1 % v roce následujícím. Obdobně i u neživotního pojištění je zaznamenán dvouciferný každoroční nárůst objemu předepsaného pojistného. V roce 2006 se setkáváme s údajem 13,1 % nárůst objemu předepsaného pojistného neživotního pojištění a v roce 2007 jsme na dynamice 10,2 % (viz. *Příloha č.30*).

3.3.2 Analýza vybraného vzorku světových pojistných trhů

V rámci světových pojistných trhů jsem zanalyzovala pojistný trh světového leadera, Spojených států amerických, které stavím do protikladu s pojistným trhem v Číně, Rusku a JAR. Spojené státy americké jsou výstavní ikonou v oblasti generování nových pojistných produktů a rozvíjení zajišťovací činnosti. Dominantní postavení na americkém pojistném trhu má životní pojištění. Počet pojistek na celkový počet obyvatel USA jasně deklaruje jeho

⁴⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva: Světový pojistný trh a trendy [online]. 2008. [cit. 26.09.2008]

obrovský význam. Podívám-li se na čínský pojistný trh, přes velkou rozlohu země je zde pro oblast pojišťovnictví momentálně omezený potenciál. Rozvoj trhu závisí na dalším vývoji celé země a ekonomické síle obyvatelstva. Historický kontext a kulturní bariéry spojené se socialismem zapříčinily velmi nízkou propojištěnost v zemi a i obtížný průnik zahraničních institucí na čínský pojistný trh. Nicméně je nutné říci, že pouze díky asistenci zahraničních pojistitelů mohlo dojít k rozvoji pojišťovnictví v Číně. Jako třetí jsem zvolila ruský pojistný trh, který se obdobně jako čínský potýká s jistými překážkami. Přestože jeho dynamika je zřejmá, překážky v jeho rozvoji jsou především administrativně-technické doprovázené nízkou úrovní risk managementu a alarmující výší prokázaných pojistných podvodů. Poslední analýza vzorku vybraných světových pojistných trzích je věnována specifikům pojistného trhu v JAR. Zajímavostí je vládní nařízení dané politikou BEE (Blat Economic Empowerment), která ukládá pojistitelům působících na tomto trhu povinnost tvorby balíčku pojišťovacích služeb i pro obyvatelstvo s velice nízkou ekonomickou silou. Hlavně životního pojištění se pak dotýká problematika spojená s inflací.

3.3.2.1 Pojistný trh v USA

V oblasti pojišťovnictví, stejně tak jako ve finanční sféře, jsou Spojené státy americké světovým leaderem. USA se pyšní titulem největšího pojišťovacího střediska, a současně i hlavního generátora nových pojišťovacích produktů a zajišťovacích schémat. Důležitost a velikost tohoto trhu lze dokumentovat na skutečnosti, že v roce 2006 pojišťovny vytvořily 8,1 % amerického HDP. Počet zaměstnanců v pojišťovacím sektoru je kolem 2,3 mil. Regulátoři registrují celkově okolo 1 000 pojišťoven. Struktura pojistného trhu z hlediska zastoupení pojistitelů je následující: působí zde 110 zahraničních pojišťoven, nejvíce kanadských (26), nizozemských (19), francouzských (19), britských (12) a švýcarských (11).

Význam a postavení životního pojištění na americkém pojistném trhu deklaruje fakt, že počet uzavřených životních pojistek v USA překračuje celkový počet obyvatel Ameriky (cca 380 mil.). Životní pojišťovny uzavřely pojistky v celkové hodnotě 19.1 trilionu USD, z čehož v roce 2008 vyplatily pojistná plnění ve výši 58 mld. USD.

Podíváme-li se na legislativu v pojišťovnictví, tak tu si určují jednotlivé státy prostřednictvím svých administrativ. Setkáváme se u každé administrativy s obecným názvem Department of Insurance, v jehož čele stojí Insurance Commissioner. Insurance Commissioner je zároveň i arbitrem při případných sporech a stížnostech klientů na pojišťovny. Alespoň částečná kooperace a příbuznost pravidel mezi jednotlivými státy je zajištěna na federální

úrovni prostřednictvím nevládní Národní asociace pojišťovacích ministrů, sdružující regulátory jednotlivých U.S. států. Úkolem asociace je vydávání doporučení, kterými se státy mohou, ale nemusí při přijímání vlastní legislativy řídit. V praxi se státy doporučeními asociace většinou řídí. Nejdůležitějším pojišťovacím odborem administrativy je administrativa státu New York, a to především díky existenci finančního centra na Wall Street. Zájmové organizaci Americká rada životních pojistitelů se sídlem ve Washingtonu D.C. pak sdružuje 93% životních pojistitelů na americkém pojistném trhu.

Velká část U.S. pojišťoven sídlí na Bermudských ostrovech. Důvodem, proč právě Bermudy se staly oblíbeným sídlem amerických pojistitelů a zajistitelů, jsou bezpochyby výhodné daňové podmínky. Bermudy patří pod britskou správu. Například v roce 2007 se na ostrově usadilo přes sedmdesát nových pojistitelů. Ovšem ještě více jsou Bermudy oblíbeny mezi zajišťovny, kdy ze čtyřiceti největších zajišťoven na světě na Bermudách sídlí třináct z nich. Regulační rámec Bermud je pozitivně hodnocen a splňuje mezinárodní účetní standardy, přesto většina klientů amerických pojišťoven netuší, že jejich sídlo jejich pojišťovny je mimo USA. Mezi pojišťovny sídlící na Bermudských ostrovech patří mimo jiné America International, Aetna, Max Re aj.

Největší pojišťovnou v sektoru pojištění života a majetku je American International Group (AIG). Další významné instituce jsou: Berkshire Hathaway Group (finančník W. Buffett), Allstate, Hartford Financial Group, The Travelers Companies, Liberty Mutual Insurance, Nationwide, Progressive, Loews Corporation. Nejvíce pojistek na automobily a domy má uzavřena pojišťovna State Farm (76 milionů pojistek při celkovém počtu 68 000 zaměstnanců).

Finanční krize, která vypukla v roce 2008 na kapitálových trzích, se silně dotkla i amerického pojišťovacího sektoru. Největší ránu utrpěla pojišťovna AIG, kterou vláda musela v září 2008 podpořit půjčkou 85 mld. USD. Pomoc musela být nicméně hned záhy v listopadu 2008 navýšena až na 150 mld. USD. Historicky se jedná o nejvyšší částku, kterou americká vláda jakékoliv soukromé firmě poskytla. Pojišťovna byla nucena předat americké vládě do zástavy 79,9 % svých vydaných akcií. Situaci lze označit za znárodnění pojišťovny. Od jara 2009 se AIG snaží rozprodat svá zahraniční aktiva, aby byla schopna vládě půjčku vrátit. Půjčka je postavena na velice vysokém úrok (LIBOR + 8,5 %). Krize zapříčinila pád ceny akcií AIG (z maxima 70,13 USD na 1,25 USD v září 2008). Pojišťovna AIG byla

dokonce vyřazena z indexu Dow Jones Industrial Average (30 kapitálově největších společností obchodovaných na newyorské burze).

3.3.2.2 Pojistný trh v Číně

Významným datem v čínské historii v oblasti čínského pojišťovnictví byl rok 1984, kdy byla Státní radou oddělena státem řízená Peoples of Insurance Compagny of China Group (PICC) od Peoples Bank of China (PBOC). V tomto období došlo k zavedení standardních pojišťovacích produktů v rámci životního i neživotního pojištění a rozjela se i zajišťovací činnost. Do roku 1998 se čínská vláda snažila nastolit konkurenční prostředí na čínském pojistném trhu a udělila licence desítkám novým pojišťovacím institucím. Nejvýznamnější z nich byly Pingan Insurance Co a China Pacific Insurance Co.

⁵⁰Dalším významným datem byl rok 1996. Do tohoto roku totiž PICC ovládal stále kolem 70 % čínského pojistného trhu. Bylo proto rozhodnuto, že PICC bude rozdělen na tři nezávislé instituce. Jimi jsou China Life Insurance, China Property Insurance a China reinsurance Co. V roce 1998 poté bylo rozhodnuto o úplném zrušení PICC, jelikož nezávislé instituce už běžely každá sama za sebe.

Nezbytný právní rámec je tvořen státním regulačním právním dokumentem z roku 1985 nesoucí název Provisions of Insurance Enterprises Administration. O deset let později, v roce 1995, byl lidovým kongresem schválen pojistný zákon. V roce 1998 byla převzata regulace pojistného trhu do rukou Čínské regulační pojistné komise (CPRK) od Čínské centrální banky.

Zajímavé bylo pozorovat průnik zahraničních pojistitelů na gigantický čínský pojistný trh. Nejprve byli pojišťovací odborníci ze zahraničí pozváni čínskou vládou, aby v roce 1992 participovali pomocí školení a odborných seminářů na rozvoji pojišťovnictví v Číně. První zahraniční pojistitelé, kteří pronikli na uzavřený čínský pojistný trh mohli operovat pouze v Šanghaji, Šenzenu a v Kantonu. Čeli-li nicméně obrovským nárokům na splnění požadavků kladených i ze strany lokálních samospráv, aby vůbec mohli obdržet nezbytnou licenci k výkonu pojišťovací činnosti na území Číny.

⁵⁰ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 6- , strana 15

Od roku 1997 každá zahraniční pojišťovna, která chtěla poskytovat na čínském pojistném trhu životní pojištění, musela uzavřít joint-venture s jedním státem předem určeným čínským pojistitelem. Čínský pojistný sektor postupně zaznamenával deseti až patnácti procentní roční nárůst. V roce 2003 celkové příjmy z pojištění dosáhly 25 mld. USD. Nicméně Čína se podílí pouhými 2 % na celkovém světovém pojistném trhu, ve srovnání s 11 % náležejícími Japonsku a 8 % patřícími USA.

Přes obrovskou rozlohu Číny je čínský pojistný trh velmi malý. Důvod lze hledat v nesolventním obyvatelstvu, kdy pouze top manažeři tvoří případný potenciál pro uplatnění pojištění. Dalším brzdícím faktorem v rozvoji pojišťovnictví v Číně je nízká výkonnost kapitálových trhů, která neumožňuje dosáhnout vyššího zhodnocení technických rezerv životního pojištění. Nejvýznamnějším pojistitelem je stále Čínská lidová pojišťovna, která drží ve svých rukou 80 % podíl čínského pojistného trhu. Významným zahraničním pojistitelem je pak americká pojišťovací skupina AIG, která v Asii založila svou dceru AIA, jež působí na čínském trhu již od roku 1992 a drží na trhu 10 % podíl.

⁵¹V letech 2001-2005 čínský pojistný trh dosahuje vysoké dynamiky růstu, kdy pojistné roste ročně až o 25 %. Zatímco v roce 2001 celkové předepsané pojistné bylo 26 mld. USD, v roce 2005 již 61 mld. USD. Čína v těchto letech byla jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik připisující i každoroční 10 % růst HDP. Dominantní bylo životní pojištění, které zatímco v roce 1996 dosahovalo 41 %, v roce 2005 se vyhouplo až na 74 %. Přesto podíl pojistného na HDP je velmi nízký, tvoří pouhých 2,6 %. Přepočteno na jednoho obyvatele roční pojistné dosahuje 46 USD. Dalším zajímavým číslem jsou 4 %, která korespondují s údajem pojištěného obyvatelstva v Číně. Srovnatelné údaje s USA, kde pojištění tvoří 9,2 % podíl na HDP a v přepočtu na jednoho obyvatele je to 3 875 USD, lze nalézt v Hongkongu (9,9 % HDP, 2 545 USD na obyvatele) a Tchaj-wanu (14,1 %, 2 146 USD).

Nejvýznamnějším produktem neživotního pojištění je pojištění motorových vozidel. V roce 2004 toto pojištění zaznamenalo 37 % nárůst oproti předcházejícímu roku. Tento rok byl také významný z legislativního hlediska, jelikož bylo uzákoněno ustanovení o povinném ručení. Licenci k provozování tohoto pojištění dostalo 22 pojišťoven. Soukromé vlastnictví automobilu v Číně prudce roste. V roce 2006 pojištění motorových vozidel tvořilo 68 % neživotního pojištění.

⁵¹ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 12- , strana 6-7

Mezníkem v čínském pojišťovnictví je rok 2003, kdy PICC a China Life uvedly akcie na burzy v Hongkongu a New Yorku s cílem přilákat zahraniční kapitál a získat další odborné znalosti. Mezinárodní pojišťovny působící na čínském pojistném trhu jsou Allianz, Prudential, Aviva a Generali. Jejich podíl nicméně nedosahuje ani 2 % čínského pojistného trhu.

Od roku 2005 funguje v čínském pojišťovnictví fond na ochranu pojištěných, který je spravován z příspěvků jednotlivých pojistitelů. Výše poplatků je stanovena procentem z pojistného. Smyslem je ochrana pojištěných před nesolventním pojistitelem. V případě úpadku některé pojišťovny převezmou její kmen jiné pojišťovny a uhradí nevyplacené škody do výše 50 000 CNY (140 000 Kč).

Další institucí působící na čínském pojistném trhu je Čínská asociace pojišťoven (IAC). Založena byla v roce 2001 a sdružuje 31 pojistitelů, 35 místních pojišťovacích asociací a více než stovku makléřů, pojišťovacích agentů a likvidátorů pojistných událostí. Čínský pojistný trh patří bezpochyby mezi nejrychleji se vyvíjející pojistný trh na světě a skrývá tak v sobě cenný potenciál. Nicméně je nutné zmínit dosud velmi silné kulturní bariéry, které čínský pojistný trh nadále ovlivňují. Ať už se jedná o fakt, že Čína je socialistická republika s centrálním administrativním řízením, které v minulosti znamenalo, že stát zajišťoval svým občanům prakticky vše. Od zaměstnání, přes bydlení, zdravotní péči, vzdělání i sociální zabezpečení. Někteří občané tudíž si stále význam soukromého komerčního pojištění neuvědomují a jiní z odlehlých venkovských oblastí na něj prostě nemají.

3.3.2.3 Ruský pojistný trh

Pojišťovnictví v Rusku se v posledních letech rychle rozvíjí. Hrubé předepsané pojistné v ruském pojišťovnictví si přesto v roce 2005 nezapsalo až tak markantní růst, vzrostlo o 4 % v roce 2005 ve srovnání s předcházejícím rokem. Hrubé předepsané pojistné dosáhlo v roce 2005 490,6 mld. rublů (1 rubl = cca. 0,8 Kč). Příčiny lze nacházet v tzv. schématech navádějících jak se vyhnout zdanění, kterých v poslední době ubylo. To se projevilo především v sektoru životního pojištění. Tahounem tak zůstávají pojištění motorových vozidel, úrazové a zdravotní pojištění. Obecně lze konstatovat, že propojištěnost v Rusku je tristní (0,1 %), a tudíž ruský pojistný trh skýtá obrovský potenciál. Do budoucna se předpokládá až dvojnásobný růst životního pojištění.

⁵²Také na ruském pojistném trhu dochází ke značné koncentraci. Deset největších hráčů přijalo v roce 2007 na pojistném 230 mld. RUB (tj. 37,5 % trhu) a vyplatile 101 mld. RUB na pojistném plnění (viz. *Příloha č.34*). Dochází k akvizicím především malých a středně velkých pojišťoven, a to díky zvyšujícím se požadavkům ze strany regulátora. Vedoucí pojišťovnou na ruském pojistném trhu je Rosgosstrach. Silným pojistitelem v oblasti pojištění majetku firem je pak pojišťovna Kapital udržující si desáté místo v žebříčku objemu předepsaného pojistného. ⁵³Zahraniční společnosti jsou ruským pojistným trhem značně přitahovány. V roce 2007 se zdvojnásobil podíl zahraničního kapitálu na celkovém předepsaném pojistném a dosáhl 9 %, tj. 15,4 mld. RUB. Ve stejném roce nicméně podíl zahraničních investorů v ruských pojišťovnách dosahoval pouze 4%. Zahraniční investoři z 92 % pocházeli ze zemí Evropské unie. Dle ruské legislativy nesmí podíl zahraničního kapitálu v tomto sektoru přesáhnout 25 % z celového kapitálu. Rychle rostoucí trh si žádá dodatečné kapitálové požadavky, ovšem zdroje od akcionářů jsou omezené, a proto se očekává vstup ruských pojistitelů na burzu, kde budou hledat strategické investory.

Na ruském pojistném trhu existovala donedávna tři možná schémata, jak se vyhnout zdanění:

- výplata částí pojistného na životní pojištění ve prospěch zaměstnanců (docházelo k vyhnutí se zdanění platu),
- platba podniků daňově odpočitatelné pojistné za pojištění majetku a úrazové pojištění,
- převod daňově odpočitatelných zdrojů do zahraničí prostřednictvím finančního zajištění zakupovaného u zahraničních společností.

Do roku 2006 bylo nicméně schéma týkající se životního pojištění vyloučeno, díky zpřísnění daňových zákonů. V důsledku utužení regulačních požadavků skončilo svou pojišťovací činností 14 % pojistitelů na ruském pojistném trhu v roce 2006. Zpřísněny byly především požadavky týkající se minimálního kapitálu a umístění aktiv na kapitálových

⁵² *Rusko: Finanční a daňový sektor* [online]. 1997-2009 CzechTrade

⁵³ *Pojistný obzor : časopis českého pojištnictví*. ČAP. 2007- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 12- , strana 11-12

tržích. Regulátor ohlásil, že svou pozornost zaměří především na pojistitele s velmi nízkým škodním průběhem.

Postupně si své místo získává na ruském pojistném trhu rating místních pojistitelů od renomovaných mezinárodních agentur, který deklaruje transparentnost pro zahraniční investory. I přes zakoupení drahých softwarových programů je tu ale stále nedostatek relevantních informací. Dalším úskalím ruského pojistného trhu jsou vysoké administrativní náklady a náklady na ziskatele. Do budoucna se bude muset ruské pojišťovnictví jednoznačně vypořádat s nízkou výkonností risk managementu a celkové neschopnosti dostatečně identifikovat rizika. Dále se bude muset snažit zvýšit kvalifikaci a zkušenosti zaměstnaných pracovníků, například prostřednictvím školicích seminářů objednaných u úspěšných pojišťoven na vyspělém evropském či světovém trhu. V neposlední řadě bude nutné navázat spolupráci mezi pojišťovnami ohledně společného registru pojištěných mající sjednané pojištění odpovědnosti za škodu v rámci povinného ručení, kde bují pojistné podvody v obrovské míře.

3.3.2.4 Pojistný trh v Jihoafrické republice

Pojišťovnictví v JAR tvoří významnou součást finančního trhu. V druhé polovině 90. let minulého století patřilo 20–25 % celkových aktiv JSE (Johannesburg Stock Exchange) pojišťovacím společnostem, přičemž v současné době to je stále ještě 17 %.

⁵⁴System pojištění je rozdělen do dvou druhů na dlouhodobé a krátkodobé pojištění. V sektoru dlouhodobého pojištění, kam spadá především životní a zdravotní pojištění, existuje 60 pojišťoven. Dvě univerzální pojišťovny (Old Mutual a Sanlam) ovládají tento trh z 62 % co se týká objemu tržeb. Dalších 19 % připadána pět pojišťoven - Liberty Life/Momentum and Southern, FirstRand, Fedsure Life, Sage Life a Metlife.

Významnou institucí působící na jihoamerickém trhu je Asociace životních pojistitelů Jižní Afriky (LOA, The Life Offices' Association of South Africa). Tato instituce byla založena v lednu roku ⁵⁵1935 manažery tehdejších čtrnácti životních pojišťoven. Dnes sdružuje již 35 členů. LOA představuje 95 % jihoafrického trhu životního pojištění. V roce 2004 dosáhla celkových příjmů z přijatého pojistného ve výši 123 mld. randů (1 ZAR = cca

⁵⁴ *Jihoafrická republika: Finanční a daňový sektor* [online]. 1997-2009 CzechTrade.

⁵⁵ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2006-. Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 8- , strana 15-16

3,2 Kč). Problematická je v Jihoafrické republice inflace, která má dopady na dlouhodobá životní pojištění. Od roku 2005 se tak pojistitelé musejí řídit kodexem zásad pro zpracování nabídek na pojištění a vymodelovat pojistku na příkladech vysoké inflace (10 %) a nízké inflace (4 %) (viz. *Příloha č.35*).

V roce 2000 bylo na jihoafrickém pojistném trhu zavedeno rizikové životní pojištění. Jednalo se o levný produkt, který s sebou přinesl ale nejistotu výplaty pojistného plnění v případě nastání pojistné události. Výplaty plnění jsou totiž vázány na lékařské definice, které nejsou laikům srozumitelné. Jižní Afrika patří tradičně ke kolébce nákazy virem HIV/AIDS. Dříve pojistitelé odmítali plnit v případě, že klient zemřel v důsledku nakažení touto chorobou. Nyní se vyžaduje test na HIV před sjednáním smlouvy a výplata pojistného plnění již není odmítnuta v případě, že test byl při sjednání smlouvy negativní a klient se nakazil až později.

Do sektoru krátkodobého pojištění patří hlavně rizika spojená s podnikatelskou činností a provozem motorových vozidel. Na trhu působí již zmíněné působí univerzální pojišťovny, dále pak Mutual and Federal, Santam, Guardian National SA Eagle (sdružené pojištění), Auto and General Hollard (specializovaná pojištění) a ABSA a Prefsure (bankovní sektor). Ve sféře zajištění mají na jihoafrickém trhu nejvýznamnější postavení společnosti Munich Reinsurance, Swiss Reinsurance South Africa a Hollandia Reinsurance.

V říjnu roku 2003 byla vypracována politika BEE (Black Economic Empowerment) pro oblast finančních služeb (tzv. charta) upravující posílení ekonomického vlivu původního černošského obyvatelstva, která značně zasáhla do vlastnictví bankovních a finančních institucí. Životní pojistitelé byli vyzváni, aby zkvalitnili finanční služby pro segment obyvatelstva vydělávajícího méně než 2 600 R, což je asi 17,4 mil. lidí. Objem uzavřených pojistek pro tuto sféru obyvatelstva dosahoval v roce 2003 2,3 mil. a cílem je do roku 2014 zvýšit tento počet na 4 mil. pojistek. LOA odhaduje investice pojišťoven ve výši 11,83 mld. R.

LOA vede taky několik registrů pro své členy. Jedná se o registr životního pojištění, registr škod sloužící pro boj proti pojistným podvodům, registr pojišťovacích zprostředkovatelů a tzv. registr S ochraňující pojistitele před osobami, které nejsou vhodné pro prodej marketingových produktů.

4 Význam a role životního pojištění

Podíváme-li se na růst významu životního pojištění v rámci Evropské unie, je nutné se zamyslet, zda jsou případná srovnání relevantní vzhledem k velkým rozdílům v příjmech v jednotlivých zemích. Také mezi zeměmi samotnými je značný rozdíl v úrovních ekonomiky, a pak tedy následně i ve vývoji životního pojištění. Svou roli zde sehrává i postoj státu k sociální politice. Příkladem lze uvést postavení Německa a Rakouska, kde životní pojištění nehraje až tak důležitou roli, což je právě způsobeno konstrukcí důchodových systémů. Obecně lze říci, že je přínosné ocenit především stabilní růst než náhlý prudký vzestup, který může být následován značným propadem, jak se tomu ostatně stalo v roce 2003 ve Španělsku.⁵⁶

Příspěvek na životní pojištění od zaměstnavatele a daňové zvýhodnění si v nabídce zaměstnaneckých výhod postupně získávají své místo. Co se týká faktického zohlednění dopadu daňových úlev, zde narážíme na problém složitosti samotného výpočtu a skutečnost zda si klienti zahrnou zaplacené pojistné do základu daně z příjmu je zcela jejich privátní záležitost.⁵⁷

Lze tedy konstatovat, že v důsledku rostoucích pochybností nastupující generace, co se týká sociálního zabezpečení ve stáří, a také posunutí hranice odchodu do důchodu, lidé hledají alternativní instrumenty vhodné pro jejich budoucí zaopatření ve spojení s podporou státu. Do popředí zájmu se dostává především produkt Investiční životní pojištění, který nabízí klientů řadu flexibilních a variabilních prvků týkajících se pojistných smluv.⁵⁸

⁵⁶ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. Česká asociace pojišťoven. 2004- , Praha : Česká asociace pojišťoven, roč. LXXXI, č. 10- , strana 9

⁵⁷ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 3- , strana 5

⁵⁸ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 4-, strana 11

4.1 Dynamika životního pojištění

Dynamika růstu životního pojištění zaznamenala v letech 2004 až 2005 pokles. Zatímco podíl životního pojištění na celkovém pojištění v roce 2004 činil 39,2%, v roce 2005 pak už jen 38,3%.⁵⁹ Přesto globální pojištěnost v České republice zdaleka nedosahuje parametrů běžných v Evropské unii nebo ve světě (viz. Příloha č.36). Domácí pojistný trh tak skýtá nečekané možnosti v budoucím nárůstu předepsaného pojistného v dané oblasti.⁶⁰ Pojišťovny na našem trhu tedy stojí před otázkou vyhodnocení možných příčin nižší dynamiky růstu životního pojištění a zaujetím potřebných stanovisek k nápravě daných problémů.

Faktorů, které působily na snížení dynamiky růstu životního pojištění v posledních letech, je celá řada⁶¹:

- technická úroková míra se snížila na 2,4%,
- došlo ke snížení výnosů z investic,
- působí zde silná konkurence jiných finančních produktů,
- potenciál růstu daňového zvýhodnění byl již vyčerpán,
- důchodové reformě ještě nebylo rozhodnuto a tudíž se potřebný impuls pro rozvoj životního pojištění nedostavil,
- také sami jedinci nejsou dostatečně sami za sebe odpovědní a stále spoléhají na státní sociální systém, což pramení z minulosti,
- a dalším důvodem jest nízká pojistná ochrana smluv jež vznikly v první části devadesátých let, a tudíž by měly být změněny.

⁵⁹ *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 9- , strana 3

⁶⁰ DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*, strana 223-226

⁶¹ DAŇHEL, Jaroslav. *Kapitoly z pojistné teorie*, strana 105-117

4.2 Krytí rizik v rámci životního pojištění

Životní pojištění kryje dvě základní rizika, které lze vzájemně kombinovat:

- smrt pojištěného (pak se jedná o rizikové životní pojištění)
- dožití se sjednaného věku, doby (zde uvažujeme rezervotvorné životní pojištění)

4.3 Rezervotvorná pojištění

a) sjednává se výše pojistné částky pro případ dožití

V tomto případě hovoříme o dávkově definovaných pojištění, kdy velikost pojistné částky je určující pro rozsah pojištění. Pojistné částce odpovídá adekvátní pojistné, pojistná částka je brána jako dávka.

b) nesjednává se výše pojistné částky pro případ dožití

Pojistná částka pro případ dožití se nesjednává, není tedy garantována. Klient má veden svůj individuální účet, z něhož jsou uhrazovány poplatky a rizikové pojistné dle sazebníku. Hovoříme o tzv. příspěvkově definovaných pojištění.

b1) pojistník si nevolí investiční strategii

Na trhu se takovéto druhy pojištění objevují ve formě:

- účtových pojištění
- univerzálního životního pojištění
- flexibilního životního pojištění
- stavebního spoření

b2) pojistník si volí investiční strategii

Na trhu se setkáváme s investičním životním pojištěním.

4.4 Investiční životní pojištění

⁶²Investiční životní pojištění se řadí do kategorie rizikového životního pojištění spojeného s možností investování prostřednictvím otevřených podílových fondů. Důležité je tedy zmínit fakt, že objem naspořených prostředků k budoucímu okamžiku výplaty není předem znám. Odvíjí se od výnosů a ztrát realizovaných na trzích jednotlivých instrumentů: kapitálový trh, peněžní trh, devizový trh, akciový trh atd. Investiční životní pojištění nese tudíž může klientovi přinést vyšší výnos, ovšem za cenu vyššího rizika plynoucího z budoucího zhodnocení rezerv odvíjejících se od aktuální situaci na kapitálových trzích (viz. Příloha č.37).

4.4.1 Výhody Investičního životního pojištění

Obecně lze vyjmenovat následující výhody investičního životního pojištění pro klienta s mírnou rizikovou averzí či s normálním postojem vůči riziku:

- jedná se o šanci ovlivňovat investování svých prostředků,
- jedinečná možnost spojit výhodné investování s nadstandardním pojištěním,
- klient má pravidelný a aktuální přehled o investování svých naspořených prostředků,
- lze měnit pojistné potřeby dle životní situace,
- klient bere odpovědnost za své finance do vlastních rukou a určuje sám strategii investování,
- lze kombinovat pravidelné a mimořádné investování,
- využití daňového zvýhodnění⁶³,
- spolupráce se spolehlivými partnery na finančním trhu,

⁶² DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*, strana 276

⁶³ Zákon o daních z příjmů č. 267/2006 Sb. : odpočet zaplaceného pojistného životního pojištění za podmínky, že výplata (ať už jednorázová, nebo ve formě pravidelného důchodu) je sjednána ne dříve než v kalendářním roce, ve kterém poplatník dovrší 60 let, a zároveň k výplatě nedojde dříve než po 60 měsících od uzavření smlouvy s pojišťovnou. Maximální výše odpočtu stanovena na 12 000 Kč za jedno zdaňovací období. Je-li u životního pojištění stanovena pevná částka na dožití, potom musí být minimálně 40000Kč, a když doba pojištění přesahuje 15 let, pak alespoň 70000Kč.

-
- rychlá přeměna investice v peníze a naopak.

4.4.2 Flexibilita Investičního životního pojištění

Flexibilitu, kterou nám tento produkt poskytuje lze rozdělit do následujících částí:

a) Investiční flexibilita

Umožňuje nám vkládat na účet pojištěného mimořádné pojistné. Současně lze prodávat část podílových jednotek, měnit alokační poměr a přesouvat jednotlivé podílové jednotky mezi fondy. Placení pojistného je možné přerušit či převést účet do stavu bez placení.

b) Flexibilita pojištěných rizik

Do určité výše pojistné částky se nezkoumá zdravotní stav pojistníka. Pojistnou částku pro případ smrti lze měnit a stejně tak i provádět změny v doplňkových pojištěních.

c) Flexibilita pojistného plnění

Jednorázové plnění lze přeměnit na dočasný nebo doživotní/ pozůstalostní důchod. Dále nám umožňuje odložení výplaty pojistného plnění.

4.4.3 Srovnání Kapitálového životního pojištění a Investičního životního pojištění

	Kapitálové životní pojištění	Investiční životní pojištění
Zhodnocení	ANO , je garantována výše pojistné částky. Není garantováno čisté zhodnocení ve výši technické úrokové míry.	NE , není garantována pojistná částka pro případ dožití, zhodnocení závisí na hodnotě podílových jednotek.
Náklady	ANO , náklady jsou zakalkulovány v sazbě pojistného a tím tedy v dohodnutém pojistném.	NE , výše poplatků je dána sazebníkem. Ten může být měněn.
Rizikové pojistné	ANO , pravděpodobnost úmrtí je zakalkulována v sazbě pojistného a tím tedy v dohodnutém pojistném.	NE , strhávané rizikové pojistné může být měněno stejně jako výše poplatků.

Kapitálové životní pojištění	Investiční životní pojištění
<ul style="list-style-type: none"> ■ Garance minimálního zhodnocení rezerv (TÚM=2,4%). ■ Garance minimálního plnění pro případ dožití (v pojistné smlouvě je sjednána pojistná částka). ■ Při dožití vyplacena sjednaná pojistná částka + podíly na zisku. ■ Zhodnocení odpovídá předepsanému rozložení investic. ■ Omezené možnosti technických změn v průběhu pojištění. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Není garance minimálního zhodnocení (kromě garantovaného fondu). ■ Není garance minimálního plnění v případě dožití, výše plnění závisí na aktuálním kurzu zvolených fondů. ■ Při dožití obdrží pojištěný hodnotu účtu pojistníka. ■ Zhodnocení odpovídá vývoji fondů, do kterých pojistník investoval ■ Velké možnosti technických změn v průběhu pojištění.

4.5 Unisex tabulky

Vstup České republiky do Evropské unie se dotkl i produktu Investičního pojištění, a to prostřednictvím tzv. Unisex tabulek. Jak víme, úmrtnost žen a mužů se liší. V praxi se využívají statistické úmrtnostní tabulky pro muže (viz. Příloha č.38). Ovšem pravděpodobnost úmrtí ženy je nižší a z tohoto důvodu se úmrtnostní tabulky mužů pro ženy upravují. Dochází zde k posunům do věku 50 let o 5 let respektive nad 50 let o 3 roky. Ve svém konečném důsledku je rizikové pojištění pro ženy levnější než pro muže, v případě důchodového pojištění již rozdíl není tak markantní. „Dne 13.12.2004 byl Radou EU přijat návrh Směrnice EU 2004/113/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování. “Daná problematika nepřinesla zas až tak veliký rozruch, jelikož se prokázalo, že pravděpodobnosti úmrtí v nově konstruovaných Unisex tabulkách se pohybují kolem průměru původních, považovaných za méně výhodné pro klienta (viz. Příloha č.39). Přesto se neuvažuje o jejich zavedení v české praxi, jelikož pojišťovny nejsou schopny předem určit jaký bude poměr mužů a žen v jejich portfoliu. Ve prospěch klienta v budoucnu by mohl pravděpodobně zapůsobit tlak konkurence.⁶⁴

⁶⁴ *Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXII, č. 5- a Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXII, č. 6-*

5 Vliv světové finanční krize na prodej pojistných produktů

Dle analýzy společnosti Swiss Re za rok 2008 celkové předepsané pojistné kleslo poprvé od roku 1980, přestože vykazalo hodnotu 4 270 mld. dolarů (viz. Příloha č.41). Potvrdil se tak předpoklad smíšeného výhledu pojistného odvětví na nadcházející dva roky.⁶⁵ Životní pojištění dosáhlo částky 2 490 miliard dolarů a neživotní 1779 miliard dolarů. Celosvětově kleslo neživotní pojištění o 0,8 %. Co se týká životního pojištění propad byl dramatičtější. Dle statistiky Swiss Re kleslo životní pojištění o 3,5 %. Negativní dopady zaznamenaly především spořicí produkty investičního životního pojištění. Opět je nutné rozlišit podíl vyspělých zemích a emerging markets. Pokles byl způsoben především sníženou dynamikou u vyspělých zemích (-5,3 %), zatímco rozvojové trhy táhly pojištění vpřed (+14,6 %). Dramatický propad v celém pojistném odvětví lze vyloučit, jelikož pojistné smlouvy jsou dlouhodobého charakteru, v mnoha případech je jejich předčasné vypovězení pro pojištěného nevýhodné.

Výsledky pojistného trhu České republiky zpracované ČAP za rok 2008 prokázaly meziroční růst celkového předepsaného pojistného o 4,4 % (2008/2007: 5,8 %, 2007/2006: 3,2 %), u životního pojištění o 6,6 % (2008/2007: 6,7 %, 2007/2006: 12,6 %) a tempo růstu neživotního pojištění zpomalilo na 3,1 % (2008/2007: 5,4 %, 2007/2006: -1,5 %). Zpomalení na trhu neživotního pojištění je ovšem dle údajů nižší než tomu bylo například v roce 2007. Ze závěrů zprávy České národní banky o finanční stabilitě 2008/2009 vyplývá, že české pojišťovny jsou schopné dostát svým závazkům a ustát negativní vývoj na finančních trzích. Nejdůležitější je obstání ohledně poměru disponibilní a požadované míry solventnosti. Zpomalení růstu je nicméně nevyhnutelné, ale neohrozí zdraví pojišťoven. Krize zasáhla především pojišťovny, které pojišťovaly špatné dluhopisy. Příkladem lze uvést pověstnou pojišťovnu AIG. Krize má dále vliv na výnosy pojišťoven z investovaných rezerv, kde mnohé utrpěly významné propady.

Celosvětová recese vládnoucí na finančních trzích povede ke snížení poptávky po pojistném krytí a nedostatek kapitálu bude tlačit na vzestup cen pojistek. Opětovný vzestup životního pojištění lze očekávat až po ozdravení finančních trhů a nezbytnému okleštění pojistitelů od vysokých nákladů. Řešení řada odborníků nalézá v zavedení multi-kanálových distribučních modelech, jelikož současný stav již saturovaných vyspělých pojistných trhů nedává dostatek příležitostí uzavřít nové pojistné smlouvy.

⁶⁵ Swiss Re: Poprvé od roku 1980 pojistné celosvětově kleslo[online]. 2009 [25.7.2009]

5.1 Faktory ovlivňující pokles trhu pojištění

Jako první faktor, který povede ke snížení dynamiky růstu předepsaného pojistného je bezesporu pokles prodeje automobilů, který ve svém důsledku vede k nižšímu výběru pojistného za pojištění motorových vozidel. Na druhé místo lze zařadit pokles nové výstavby domů a bytů zapříčiněného snížením prodeje hypoték. Na pojišťovnictví bude tento fakt mít vliv v poklesu objemu pojištění staveb a domácností a s tím spojené pojistky k hypotékám. S výše uvedeným souvisí i zpřísnění domácích bank při poskytování hypotečních úvěrů. Prověřování bonity klientů při poskytování hypotéky v rámci celosvětové krize je nyní mnohem komplexnější proces než dříve banky praktikovaly. Finanční krize byla započata právě prodejem hypotečních úvěrů nebonitním klientům na americkém trhu, která se postupně přelila na světové trhy. Příčiny současné krize na finančních trzích lze nicméně vidět již za hospodářské krize na počátku tohoto století v USA. Snížení úrokových sazeb Centrální bankou jako snaha oživit ekonomiku vedlo ve svém důsledku ke zlevnění peněz. Získat hypotéku v té době nebyl žádný problém. Také praktiky v USA, kdy hypotéka se nesplácí do konce, ale běžně přechází na dalšího zájemce o nemovitost, rozpoutaly za přispění bankovních institucí zlověstnou spirálu. Bankovní instituce poskytující hypotéky tyto balíky klientů členěné dle jejich bonity dále prodávaly jako CDO. Docházelo k nahromadění obrovského kapitálu za poměrně krátký časový úsek. Kámen úrazu byl ale v nekvalitním zajištění těchto pohledávek. Dalším negativním faktorem bude krach firem v podnikatelském sektoru a sním spojený pokles pojištění podnikatelů. Finanční krize má bezesporu vliv na obrat řady firem. I v tomto případě dojde ke snížení pojistného v těch případech, kde se jeho výše odvíjí právě od obratu firem.

5.2 Faktory ovlivňující růst trhu pojištění

V popředí právě díky panující finanční krizi je v oblasti pojišťovnictví zvýšený zájem o pojištění sloužící k zajištění obchodních a platebních rizik. Jedná se o pojištění pohledávek a pojištění úvěrů. Poptávka roste geometricky, což se samozřejmě okamžitě promítá do zvýšení ceny pojištění a hlavně ve zpřísnění podmínek jeho poskytování díky nejistotě na finančních trzích. I přes zvýšený zájem jsou pojišťovny velmi obezřetné a mnohé pohledávky se musí pojistit u více pojišťoven, kde je jejich kapacita i tak značně limitována. Například obor stavebnictví je prakticky nepojistitelný, jelikož developři neprodávají a stavebním firmám tak hrozí druhotná platební neschopnost. Problém je i u automobilového průmyslu, kde jsou odmítáni klienti na třetí i nižší subdodavatelské úrovni.

Růst zájmu vzbuzuje i pojištění odpovědnosti manažerů a členů statutárních orgánů. Pojišťují se klíčové osoby, ale i akty jako je zpronevěra a únos. Tento druh pojištění kryje manažerům právní náklady v případě žaloby za chybné rozhodnutí či způsobenou škodu. Pojištění se vztahuje i na případy úmrtí manažera či klíčové osoby ve firmě. V tomto případě pojišťovna dodá krizového manažera, který zajistí chod firmy po nezbytně nutné období.

Na vzestupu je také pojištění z důvodu ztráty zaměstnání. Odborníci doporučují důkladné seznámení s pojistnými podmínkami. Jako první je vznik pojistné události, kdy v případě ztráty zaměstnání musí být klient nezaměstnaný nepřetržitě 60 dní a po celou dobu je povinen být v evidenci na pracovním úřadě. Na pojištění z důvodu ztráty zaměstnání se také vztahuje celá řada výluk z pojištění. Pojišťovny zde aplikují čekací lhůtu, kdy až teprve po jejím uplynutí jsou ochotné pojistné plnění vyplatit, dále se pojištění nevztahuje na případy ztráty zaměstnání ve zkušební době, pracovní smlouva v zaměstnání musí být uzavřena na dobu neurčitou, a také že pracovní vztah nesmí být ukončen dohodou. Vystává zde otázka, zda namísto pojištění z důvodu ztráty zaměstnání není lepší předem vytvořit vlastní finanční rezervu.

Díky turbulencím na finančních trzích se zvýšil zájem o klasická životní pojištění spojená se spořením. Klienti se předně zajímají o pojistky s garantovaným fondem v důsledku obavy ztráty investovaných prostředků. Momentálně se nicméně vše odvíjí od nutnosti důkladné revize pojistných smluv klientů, jejímž cílem by mělo být zajistit co nejefektivnější ochranu podniků a rodin proti dopadům ekonomické recese.

5.3 Pověst investičního pojištění utrpěla

Investiční životní pojištění stejně jako podílové fondy bylo v roce 2008 zasaženo finanční krizí, což znamená, že výnosy z tohoto pojištění, které pojišťovny připsají na účty jednotlivým klientům, budou převážně tristní (viz. Příloha č.40).⁶⁶Dle prvních dostupných údajů to bude v případě klientů ČSOB 5,2 procenta u pravidelně placeného pojistného a 3,55 procent u mimořádných vkladů. Jelikož však průměrná meziroční míra inflace v roce 2008 dosáhla 6,3 procenta peníze tak de facto ztratily část své hodnoty. Vzhledem k tomu, že pojistné smlouvy jsou uzavřeny na dvacet a více let, není důvod k panice. V dlouhém horizontu hodnota portfolia roste. Otázkou ale zůstává, zda loňský propad lze považovat za krátkodobý, a kdy se ztráty v jednotlivých portfoliích investičního životního pojištění vyrovnají. Lze tedy soudit, že lidé, kterým pojistka v nejbližších letech skončí, nemohou očekávat veliký výnos a budou rádi, zda dostanou zpět alespoň sumu peněz, kterou do pojistky vložili. Nynější situace na trhu, tak zapříčinila pokles zájmu o investiční pojištění ve smyslu čistého investování do akciových fondů. Zájem tedy roste především o již zmiňované garantované fondy, které klientovi mohou nabídnout pouze zhodnocení rovnající se výše technické úrokové míře stanovené na 2,4 procenta. Vystává nám tu tak další otázka: „Není lepší se navrátit ke starým “dobrým“ kapitálovým pojištěním?“ Jako odpověď lze jednoznačně uvést, že nikoliv. Investiční životní pojištění klientovi totiž přináší nižší sazby za převzatá rizika, a to hlavně v případě smrti. Jak již bylo řečeno, škála možnosti pokrytí rizik je u opravdu široká a momentálně se ukazuje, že největší aspekt je kladen právě na flexibilitu daného pojištění.

⁶⁶ Týden. Mediacop s.r.o. 2009- . Praha : Zpravodajský týdeník. Roč. XVI, č. 7- , strana 54

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo vytipovat a posléze objektivně zhodnotit vývojové tendence působící na další rozvoj a posun v oblasti světového a českého pojišťovnictví. Definovala jsem si pět tendencí, které jsem posléze analyzovala. V rámci každého celku je podrobně rozebrána problematika, která je proložena řadou přílohových materiálů k dokreslení skutečnosti. Zhodnotím-li jednotlivé vybrané tendence, tak co se týká dozoru nad pojišťovnictvím, vidím trend integrace dozorových institucí, jako nezbytný z pohledu odstranění šedých zón a nezávislosti dohledových institucí na politickém směru. Tato tendence je nezbytně doprovázena celkovou deregulací trhu přinášející pružnost a úsporu nákladů. Je to také jistá odezva na další z trendů prosazujících se na pojistných trzích, a to vznik konglomerátních skupin, kdy rizika je nutné odhadovat v rámci celé finanční skupiny. Na druhé straně spatřuji rizika spojená s tímto procesem v implementaci a celkové výstavbě legislativy v podobě jednotného zákona. Ani Česká Republika se tomuto trendu nevyhla a v roce 2006 byl dozor nad pojišťovnictvím přesunut do ČNB. Tato skutečnost si vyžádala nutnost vzniku nových organizačních struktur a potřebu propojení informačních systémů. Přes tyto počáteční obtíže se domnívám, že tento krok byl správný a je v souladu s hlavním cílem integrace dozorových institucí týkající se politické nezávislosti dohledové instituce.

Jako další trend jsem zvolila vývoj regulatorního konceptu Solventnost II, jehož cílem je zabezpečení stability systému, nastolení rovnosti v podnikání, větší transparentnost a porovnatelnost finančních výsledků hráčů na pojistných trzích. Koncept je vystaven na komplexním hodnocení celé skupiny rizik, kdy se nejedná pouze o riziko pojistné či riziko plynoucí ze zajištění, nicméně se počítá i s tržními riziky. Kapitálové požadavky jsou stanoveny právě na základě klasifikace jednotlivých rizik s dopadem do kapitálu pojišťovny. Třípilířový systém klade požadavky na finanční sílu subjektu, obezřetný dozor a transparentnost vykazování účetních informací. Je zde celková snaha o efektivní využití zdrojů. Úskalí projektu spatřuji ve tvorbě škodních modelů a řízení rizik, která vyžadují poměrně značný časový prostor. Právě nedostatek sofistikovaných metod může vést ke špatnému zhodnocení rizika ztráty. Požadovaná datová základna je značně objemná a data je třeba mít v požadované struktuře. Koncept Solventnost II také může představovat neúnosnou finanční zátěž pro střední a menší pojišťovny plynoucí z kapitálových požadavků a zavedení účetních standardů. Nicméně je nutné zmínit, že dle poslední studie QIS4 všichni zúčastnění kapitálové požadavky splnili.

Nezastupitelným trendem je sledování pojištěnosti na jednotlivých pojistných trzích. Pokud bych měla zhodnotit postavení českého pojistného trhu v rámci Evropské unie, dle zjištěných informací a statistik, se český pojistný trh začíná vyznačovat koncentrací přijatého pojistného do rukou úzkého počtu pojišťovacích institucí, který je obdobný na stabilizovaných a vyzrálých evropských pojistných trzích. Saturace pojistného trhu, se kterou se momentálně potýkají tradiční pojišťovací centra se České republiky netýká. Zhodnotím-li Českou republiku z hlediska podílu životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném, který je posuzován jako jeden z ukazatelů vyspělosti země, dostávám se k závěru, že tento podíl je velmi nízký. V podstatě poměr mezi životním a neživotním pojištěním je 40:60, což je naprostý opak oproti vyspělým evropským státům, kde je životní pojištění v popředí. Statistiky také jasně prokázaly, že pojištěnost v České republice je poloviční oproti EU15. Česká republika se řadí k nově přistoupeným zemím v roce 2004, jejichž příspěvky na celkovém předepsaném pojistném v EU hrají velmi malou roli ve srovnání se zbytkem pojistného trhu. Jako hlavní trendy momentálně působící na světovém pojistném trhu zmiňuji postupnou saturaci vyspělých trhů, která si podmiňuje vznik nových distribučních sítí, zajištění kvalitního IT systému a vytvoření datových skladů. Ve své podstatě se v této fázi nelze vyhnout “kanibalizaci” klientů mezi jednotlivými pojistiteli. Domnívám se, že jedním z možných řešení situace je vytěžování dosavadních pojistných kmenů. V rámci vývoje pojistných trhů dále nelze podcenit zvyšující se význam emerging markets.

Závěrečné dvě kapitoly práce jsem věnovala rostoucímu významu životního pojištění a to především produktu Investičního životního pojištění, který do klientské nabídky produktů životního pojištění přinesl prvky variability a flexibility, a dále pak jak aktuální situace na finančních trzích ovlivnila klientskou poptávku po pojistných produktech. Analyzuji důvody snížené poptávky po pojistném krytí u určitých pojistných produktů na jedné straně a naopak zvýšený zájem o pojistné produkty, které byly v minulosti méně poptávány na druhé straně. Zvláštní oddíl jsem věnovala vlivu finanční krize na Investiční životní pojištění, kde z důvodu propadu finančních trhů řada klientů utrpěla finanční ztráty. V souvislosti s tím se začalo hovořit o možnosti návratu ke klasickému životnímu pojištění. S tímto názorem nesouhlasím, jelikož si myslím, že tento produkt je sjednán na dlouhý investiční horizont a ztráty by tak měly být vyrovnány. Beru také v úvahu, že například v České republice se jedná o poměrně mladý produkt. Z osobní zkušenosti potvrzuji zvýšený zájem klientů o takzvaný garanční fond, jež ale nyní bývá standardní součástí nabídky podílových fondů Investičního životního pojištění celé řady pojišťoven působících na našem trhu.

Seznam použité literatury

1. Pojistné rozpravy č.17: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2005. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2005. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
2. Pojistné rozpravy č.19: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2006. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2006. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
3. Pojistné rozpravy č.20: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2007. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
4. Pojistné rozpravy č.21: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2007. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
5. Pojistné rozpravy č.22 : pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2008. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
6. Pojistné rozpravy č.23: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008. Pardubice : Česká asociace pojišťoven, 2008. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0862-6162.
7. Směrnice 2002/92/ES Evropského parlamentu a rady ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění.
8. Směrnice rady ze dne 13. prosince 1976 o opatření k usnadnění účinného výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb u činnosti pojišťovacích agentů a makléřů (skupina 630 ISIC), a zejména o přechodných opatřeních ohledně těchto činností
9. Směrnice Evropského parlamentu a rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/ESH, 92/49/ESH, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/.
10. Směrnice rady ze dne 25. února 1964 o odstranění omezení svobody usazování a svobody poskytování služeb v oblasti zajištění a retrocese (64/225/ESH)
11. Zákon o daních z příjmů č. 267/2006 Sb.
12. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 9- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
13. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. Česká asociace pojišťoven. 2004- , roč. LXXXI, č. 10- . Praha : ČAP, 2004- . Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
14. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 1- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
15. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 3- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
16. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 4- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
17. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 5- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
18. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 6- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
19. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 9- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.

-
20. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 2- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 21. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 3- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 22. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 4- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 23. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 6- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 24. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 8- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 25. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 9- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 26. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 12- Měsíčník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 27. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 3- Čtvrtletník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 28. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 1- Čtvrtletník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 29. Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXV, č. 4- Čtvrtletník. Dostupný z WWW: <<http://ww.cap.cz>>. ISSN 0032-2393.
 30. DAŇHEL, Jaroslav. Kapitoly z pojistné teorie. [s.l.] : [s.n.], 2002. 135 s. ISBN 80-245-0306-9.
 31. DAŇHEL, Jaroslav. Pojistná teorie. Professional publishing. 1. vyd. [s.l.], 329 s. ISBN 80-86419-84-3.
 32. DUCHÁČKOVÁ, Eva. Pojišťovnictví a pojištění. [s.l.] : [s.n.], 2000. 117 s. ISBN 80-245-0023-X.
 33. Interní a propagační materiály Kooperativa, pojišťovna, a. s.
 34. Pojišťovací trh v ČR: Magazín vydavatelství Economica – příloha HN a týdeníku Ekonom. Economica. Duben 2009.
 35. DAŇHEL, J., DUCHÁČKOVÁ, E., RADOVÁ, J.: Analýza globálních trendů ve světovém a českém pojišťovnictví, Oeconomica, Praha 2007. ISBN 978-80-245-1256-3
 36. DUCHÁČKOVÁ, Eva a DAŇHEL, Jaroslav : POSTAVENÍ ZEMÍ V4 NA POJISTNÉM TRHU EVROPSKÉ UNIE. Článek. Dostupný z WWW: <http://www.fem.uniag.sk/mvd2006/zbornik/sekcia5/s5_duchackova_eva_246.pdf>
 37. BUŘÍK, Lukáš: Pojistný trh ztrácí na dynamice [online]. 2007. [cit. 15.2.2007]. Článek. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/97310-pojistny-trh-ztraci-na-dynamice/>

-
38. Francie: Finanční a daňový sektor [online]. 2008 [cit. 28.3.2008]. Článek. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-financni-a-danovy-sektor/5/1000421/>>.
 39. ŠÍDLO, Dušan: Nové výzvy pro světové pojišťovny [online]. 2002. [cit. 13. 2. 2002]. Článek. Dostupné z www: <http://finance.idnes.cz/poj.asp?c=A020212_150357_fi_blind_mir>.
 40. Týden. Mediacop s.r.o. 2009-. Praha : Zpravodajský týdeník. Roč. XVI, č. 7- . ISSN 1210-9940.
 41. Swiss Re: Poprvé od roku 1980 pojistné celosvětově kleslo [online]. 2009 [cit. 25.7.2009]. Článek. Dostupné z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/swiss-re-poprve-od-roku-1980-pojistne-celosvetove-kleslo>>.
 42. DUCHÁČKOVÁ, Eva: Světový pojistný trh a trendy [online]. 2008. [cit. 26.09.2008]. Článek. Dostupné z: <[http://bankovnictvi.ihned.cz/index.php?p=900000_d&&article\[id\]=28204660&article\[area_id\]=10066500](http://bankovnictvi.ihned.cz/index.php?p=900000_d&&article[id]=28204660&article[area_id]=10066500)>.
 43. Jihoafrická republika: Finanční a daňový sektor [online]. 1997-2009 CzechTrade. Článek. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/jihoafricka-republika-financni-a-danovy-sektor/5/1001053/>>.
 44. Rusko: Finanční a daňový sektor [online]. 1997-2009 CzechTrade . Článek. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rusko-financni-a-danovy-sektor/5/1000580/>>.
 45. HAZDRA, Adam: Pojišťovny v nestálém prostředí [online]. 2009. [cit. 23. 4. 2009]. Článek. Dostupné z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10066500-36838060-900000_d-pojistovny-v-nestalejsim-prostredi>.

Přílohy

<i>Příloha č. 1: Změna v přístupu řízení pojišťoven.....</i>	<i>74</i>
<i>Příloha č.2: Úroveň koncentrace evropského pojistného trhu.....</i>	<i>75</i>
<i>Příloha č.3: Činnost evropských pojišťoven v jiných členských státech.....</i>	<i>76</i>
<i>Příloha č.4: Seznam zemí a počet pojišťoven z EU dočasně poskytující služby v ČR.....</i>	<i>77</i>
<i>Příloha č.5: Jmenný seznam pojišťoven působících v České republice.....</i>	<i>78</i>
<i>Příloha č.6a: Seznam pojistných odvětví – neživotní pojištění.....</i>	<i>79</i>
<i>Příloha č.6b: Seznam pojistných odvětví – životní pojištění.....</i>	<i>80</i>
<i>Příloha č.7: Princip regulatorního konceptu Solventnost II.....</i>	<i>81</i>
<i>Příloha č.8: Ukázka výpočtu solventnosti neživotní pojišťovny.....</i>	<i>82</i>
<i>Příloha č.9: Solventnost II - Princip třech pilířů.....</i>	<i>84</i>
<i>Příloha č.10: Řízení rizik v pojišťovně.....</i>	<i>85</i>
<i>Příloha č.11: Vývoj objemu předepsaného pojistného v ČR.....</i>	<i>86</i>
<i>Příloha č.12: Tempo růstu pojistného trhu v posledních 10 letech v ČR.....</i>	<i>87</i>
<i>Příloha č.13: Vývoj podílu životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném v ČR..</i>	<i>87</i>
<i>Příloha č.14: Podíly předepsaného pojistného na HDP v běžných cenách (v %).....</i>	<i>88</i>
<i>Příloha č.15: Výdaje domácností na pojistnou ochranu v letech 2000 – 2005.....</i>	<i>88</i>
<i>Příloha č.16: Pojištěnost v ČR (rok 2007).....</i>	<i>89</i>
<i>Příloha č.17: Vývoj pojistného a HDP na území ČR v letech 1995-2007.....</i>	<i>89</i>
<i>Příloha č.18: Tabulka vybraných parametrů pojistného trhu ČR(2005-2006).....</i>	<i>90</i>
<i>Příloha č.19: Největší pojistné trhy.....</i>	<i>91</i>
<i>Příloha č.20: Porovnání výše příjmů v pojišťovnictví.....</i>	<i>92</i>
<i>Příloha č.21: Největší pojišťovací skupiny.....</i>	<i>93</i>
<i>Příloha č.22: Porovnání výše předepsaného pojistného a celkový počet zaměstnanců v Evropské unii.....</i>	<i>94</i>
<i>Příloha č.23: Srovnání pojištěnosti v EU 15 a v nově přistoupených zemích.....</i>	<i>95</i>
<i>Příloha č.24: Nejvýznamnější pojišťovací instituce ve Francii.....</i>	<i>96</i>
<i>Příloha č.25: Přehled největších pojišťovacích skupin.....</i>	<i>97</i>
<i>Příloha č.26: Tabulka hodnotící skladbu a výši odměn pojišťovacích zprostředkovatelů.....</i>	<i>99</i>
<i>Příloha č.27: Přehled počtu pojistných smluv na vybraných pojistných trzích.....</i>	<i>100</i>
<i>Příloha č.28: Podíly světových oblastí na celkovém předepsaném pojistném.....</i>	<i>101</i>
<i>Příloha č.29: Vývoj světového předepsaného pojistného.....</i>	<i>102</i>
<i>Příloha č.30, 32 a 33: Souhrnná statistika světová pojištěnost.....</i>	<i>103</i>
<i>Příloha č.31: Pojištěnost v jednotlivých oblastech světa v roce 2005 dle předepsaného pojistného (PP)</i>	<i>104</i>
<i>Příloha č.34: Největší pojišťovny v Rusku (podle přijatého pojistného – za rok 2007).....</i>	<i>105</i>
<i>Příloha č.35: Statistika přijatého pojistného v JAR.....</i>	<i>106</i>
<i>Příloha č.36: Životní pojištění v nových statistikách CEA.....</i>	<i>107</i>
<i>Příloha č.37: Srovnání produktů na trhu IŽP.....</i>	<i>110</i>
<i>Příloha č.38: Úmrtnostní tabulky dle pohlaví.....</i>	<i>112</i>
<i>Příloha č.39: Unisex tabulky.....</i>	<i>113</i>
<i>Příloha č.40: Praviděpodobnost výskytu a velikost ekonomické ztráty plynoucí z dopadu globálních rizik na lidstvo.....</i>	<i>114</i>
<i>Příloha č.41: Historický pokles celosvětově předepsaného pojistného.....</i>	<i>115</i>

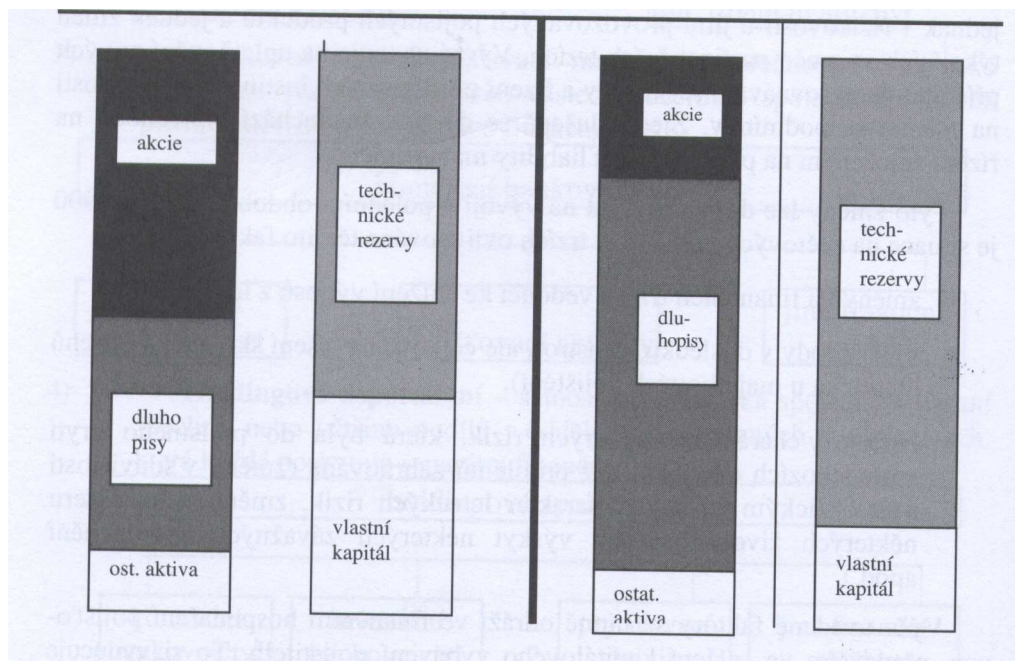
Příloha č. 1: Změna v přístupu řízení pojišťoven

Před rokem 2000:

Po roce 2000:

Princip asset management

Princip asset liability management

Zdroj: DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistná teorie*. Strana

Příloha č.2: Úroveň koncentrace evropského pojistného trhu

Koncentrace na trhu neživotního pojištění

Celkový tržní podíl na trhu	5 největších pojistitelů – neživotní pojištění		10 největších pojistitelů – neživotní pojištění	
	1992	2001	1992	2001
Francie	41 %	54 %	60 %	66 %
Itálie	34 %	59 %	51 %	83 %
Španělsko	14 %	37 %	29 %	54 %
Nizozemsko	40 %	52 %	61 %	70 %
UK	29 %	37 %	43 %	49 %
Německo	24 %	29 %	36 %	39 %

Pramen: CEA, European Insurance in Figures, 2003

Koncentrace na trhu životního pojištění

Celkový tržní podíl na trhu	5 největších pojistitelů – životní pojištění		10 největších pojistitelů – životní pojištění	
	1992	2001	1992	2001
Francie	46 %	53 %	68 %	77 %
Itálie	54 %	52 %	68 %	74 %
Španělsko	46 %	42 %	61 %	62 %
Nizozemsko	58 %	68 %	75 %	91 %
UK	29 %	45 %	46 %	67 %
Německo	32 %	31 %	47 %	46 %

Pramen: CEA, European Insurance in Figures, 2003

Zdroj: *Pojistné rozpravy č.21: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007. Strana 82*

Příloha č.3: Činnost evropských pojišťoven v jiných členských státech

Činnost evropských pojišťoven v jiných členských státech v roce 1999

(počet poboček, počet oznámení pro FOS, podíl přeshraniční činnosti na celkové činnosti v %)

	Životní pojištění				Neživotní pojištění			
	Pobočky		FOS		Pobočky		FOS	
Německo	4	n.a	-	0,1 %	75	0,8 %	-	0,2 %
Španělsko	5	0,6 %	-	n.a	14	1,4 %	-	0,2 %
Francie	5	n.a	-	n.a	54	1,9 %	-	0,2 %
Itálie	-	n.a	-	n.a	8	1,6 %	-	0,1 %
Spojené království*)	21	-	-	-	224	0,7 %	-	1,4 %
Irsko	4	1,3 %	-	30,4 %	8	2,8 %	-	18,5 %
Lucembursko	6	1,2 %	-	55,6 %	4	1,1 %	-	13,8 %
Belgie*)	2	0,6 %	-	0,1 %	65	13,3 %	-	0,6 %

Pramen: Eurostat „Zvláštní rysy pojištnictví a penzijních fondů“ (2001); u zemí označených *) jsou údaje za rok 1998 (ze stejné publikace za rok 2000)

Zdroj: *Pojistné rozpravy* č.20: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2007. Strana 33

Příloha č.4: Seznam zemí a počet pojišťoven z EU dočasně poskytující služby v ČR

země	počet pojišťoven
Belgie	1
Dánsko	2
Finsko	1
Francie	5
Gibraltar	2
Irská republika	21
Itálie	4
Lotyšsko	1
Lucembursko	2
Maďarsko	3
Nizozemsko	3
Rakousko	10
Slovenská republika	4
Slovinsko	1
Velká Británie	31
Německo	10
Španělsko	1
Švédsko	5

Celkem zemí: 18
Celkem pojišťoven: 107

Zdroj: *Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXII, č. 3- . Strana 6.*

Příloha č.5: Jmenný seznam pojišťoven působících v České republice

- [AEGON Pojišťovna, a. s.](#)
- [AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a. s.](#)
- [Allianz pojišťovna, a. s.](#)
- [ARAG - pojišťovna právní ochrany, a. s.](#)
- [Aviva životní pojišťovna, a. s.](#)
- [AXA životní pojišťovna a.s.](#)
- [Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo](#)
- [CREDIT SUISSE LIFE & PENSIONS POJIŠŤOVNA A. S.](#)
- [Česká národní zdravotní pojišťovna, a. s.](#)
- [Česká podnikatelská pojišťovna, a. s.](#)
- [Česká pojišťovna a. s.](#)
- [Česká pojišťovna ZDRAVÍ a. s.](#)
- [ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB](#)
- [D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a. s.](#)
- [Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s.](#)
- [Evropská Cestovní Pojišťovna, a. s.](#)
- [Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. \(EGAP\)](#)
- [Generali Pojišťovna a. s.](#)
- [GERLING-Konzern Všeobecná pojišťovací akciová společnost - organizační složka](#)
- [Gothaer Allgemeine Versicherung AG - organizační složka pro Českou republiku](#)
- [HALALI, všeobecná pojišťovna, a. s.](#)
- [Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.](#)
- [HDI Haftpflichtverband der Deutschen Industrie Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit - org. složka](#)
- [Hutnická zaměstnanecká pojišťovna](#)
- [Komerční pojišťovna, a. s.](#)
- [Kooperativa, pojišťovna, a. s.](#)
- [KRAVAG - LOGISTIK Versicherungs - Aktiengesellschaft - organizační složka pro ČR](#)
- [MAXIMA pojišťovna, a. s.](#)
- [Nationale - Nederlanden pojišťovna, a. s.](#)
- [Nationale - Nederlanden životní pojišťovna, organizační složka](#)
- [Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví](#)
- [Pojišťovna CARDIF PRO VITA, a. s.](#)
- [Pojišťovna České spořitelny, a. s.](#)
- [Pojišťovna Slavia a. s.](#)
- [Pojišťovna VZP, a. s.](#)
- [PRVNÍ AMERICKO-ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a. s. \(AMCICO AIG Life\)](#)
- [QBE poisťovňa, a.s., pobočka](#)
- [Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna](#)
- [Servisní pojišťovna a. s.](#)
- [Triglav pojišťovna, a. s.](#)
- [UNIQA pojišťovna, a. s.](#)
- [VICTORIA-VOLKSBANKEN pojišťovna, a. s.](#)
- [Vitalitas pojišťovna, a. s.](#)
- [Wüstenrot, životní pojišťovna, a. s.](#)
- [Vojenská zdravotní pojišťovna ČR](#)
- [Všeobecná zdravotní pojišťovna, a. s.](#)
- [Zaměstnanecká pojišťovna Škoda](#)
- [Zdravotní pojišťovna METAL - ALIANCE](#)
- [Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky](#)

Zdroj: *Seznam pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven působících v ČR* [online]. 2005 [cit. 10.02.2005]. Článek. Dostupné z WWW: < <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pojisteni-investovani/seznam-pojistoven-a-pobocek-zahranicnich/1000466/6244/>>

Příloha č.6a: Seznam pojistných odvětví – neživotní pojištění

Název	Komentář
1 Úraz	Včetně pracovních úrazů a nemocí z povolání a úrazů cestujících - paušální finanční plnění a plnění mající povahu odškodnění
2 Nemoc	Paušální finanční plnění a plnění mající povahu odškodnění
3 Pozemní vozidla	Veškerá poškození nebo ztráty u pozemních motorových vozidel a u pozemních vozidel jiných než motorová vozidla
4 Železniční vozový park	Veškerá poškození nebo ztráty železničního vozového parku
5 Letecké dopravní prostředky	Veškerá poškození nebo ztráty leteckých dopravních prostředků
6 Plavidla	Veškerá poškození nebo ztráty říčních a průplavových plavidel, jezerních plavidel, námořních plavidel
7 Dopravované zboží	Veškerá poškození nebo ztráty dopravovaného zboží nebo zavazadel bez ohledu na způsob dopravy
8 Požár a přírodní živly	Veškerá poškození nebo ztráty majetku (mimo majetek zahrnutý v odvětvích 3 až 7) způsobené požárem, výbuchem, bouří, přírodními živly mimo bouři, jadernou energií nebo poklesem půdy
9 Jiné škody na majetku	Veškerá poškození nebo ztráty (kromě majetku zahrnutého do odvětví 3 až 7) v důsledku krupobití nebo mrazu a jakákoli událost, jako je krádež, mimo případy uvedené pod odvětvím 8
10 Odpovědnost za škody z provozu motorových vozidel	Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití pozemních motorových vozidel (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)
11 Odpovědnost za škody z provozu leteckých dopravních prostředků	Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití leteckých dopravních prostředků (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)
12 Odpovědnost za škody z provozu plavidel	Veškerá odpovědnost za škody vyplývající z použití lodí, plavidel nebo člunů na moři, jezerech, říkách nebo průplavech (včetně odpovědnosti dopravce za škodu)
13 Obecná odpovědnost za škody	Veškerá odpovědnost za škody mimo druhy uvedené pod odvětvími 10, 11 a 12
14 Úvěr	Nesolventnost (obecně), exportní úvěr, splátkový úvěr, hypotéky
15 Záruka	Přímá nebo nepřímá záruka
16 Různé finanční ztráty	Rizika z výkonu povolání, různé obchodní ztráty, neobchodní finanční ztráty, jiné druhy finančních ztrát
17 Právní ochrana	Právní ochrana a náklady vedení sporu
18 Asistenční činnost	Asistenční činnost poskytovaná osobám, které se dostanou do nesnází na cestách, při pobytu mimo domov nebo při pobytu mimo trvalé bydliště

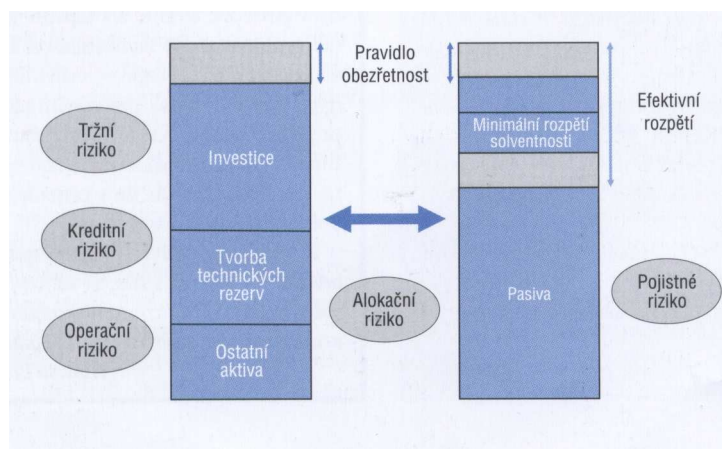
Zdroj: *Pojistné rozpravy č.17: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2005. Strana: 86*

Příloha č.6b: Seznam pojistných odvětví – životní pojištění

Druh	Definice v životní směrnici
I Dožití se stanoveného věku, pro případ smrti, pracovní neschopnost, invalidita	Následující činnosti jestliže spočívají v závazku v garantované výši: pojištění pro případ dožití se stanoveného věku, pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo pro případ dřívější smrti, životní pojištění s výplatou zaplaceného pojistného, pojištění důchodu, – následující doplňkové pojištění k životnímu pojištění: pro případ úrazu, pojištění smrti následkem úrazu a pojištění invalidity následkem úrazu nebo nemoci
II Pojištění manželství, pojištění prostředků na výživu dětí	
III Pojištění spojená s investičními fondy	Činnosti uvedené v pojistném odvětví I jsou-li vázány na investiční fondy
IV Trvalé zdravotní pojištění	Druh pojištění existující v Irsku a Velké Británii, které nelze zrušit
V Tontiny	Činnosti pro něž je založen spolek přispěvatelů s cílem společné kapitalizace příspěvků a následného rozdělení takto akumulovaných aktiv mezi přeživší osoby nebo mezi oprávněné osoby po zemřelých
VI Operace umořování kapitálu	Operace umořování kapitálu založené na pojistně matematických výpočtech, u kterých se za předem dohodnuté jednorázové, nebo pravidelně se opakující, platby stanoví závazky určitých výplat po určité době
VII Správa skupinových penzijních fondů	Činnosti spočívající pro dotýčný podnik ve správě investic, a zejména aktiv tvořících rezervy subjektů, které provádějí platbu v případě smrti nebo dožití se stanoveného věku, nebo v případě přerušení, nebo omezení činnosti
VIII Skupinové (podnikové) penzijní připojištění	Činnosti vykonávané pojišťovnami, které jsou uvedeny v kapitole 1 hlavy 4 knihy IV francouzského „Code des Assurances“
IX Operace závislé na délce lidského života týkající se právních předpisů o sociálním pojištění	Činnosti závislé na délce lidského života, které jsou předepsány nebo stanoveny v právních předpisech o sociálním pojištění

Zdroj: *Pojistné rozpravy č.17: pojištění teoretický bulletin*. ČAP. 2005. Strana: 87

Příloha č.7: Princip regulatorního konceptu Solventnost II

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2004- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXI, č. 9- . Strana 5.

Příloha č.8: Ukázka výpočtu solventnosti neživotní pojišťovny

Výpočet solventnosti k datu ...
Neživotní pojišťovny

kurs	1 EUR =	CZK
------	---------	-----

I. DISPONIBILNÍ MÍRA SOLVENTNOSTI

A

1	Splacený základní kapitál	
2	Rezervní fondy, které neodpovídají závazkům z pojištění (2) = (2a) + (2b)	
2a	zákonný rezervní fond	
2b	ostatní rezervní fondy	
3	Přenosy zisku a ztráty (3) = (3a) + (3b)	
3a	nerozdělený zisk minulých účetních období	
3b	nerozdělený zisk posledního účetního období	
4	Polovina případných dodatečných příspěvků během účetního období	
5	Jiné položky	
	Součet (1) až (5)	
6	Nehmotný majetek vložený do základního kapitálu	
	ÚHRN A = (1) + (2) + (3) + (4) + (5) - (6)	

B

7	Polovina nesplaceného základního kapitálu	
8	Oceňovací rozdíly	
	Součet B = (7) + (8)	

	Součet součástí (A) + (B)	
		z čehož položky (B) = %

II. POŽADOVANÁ MÍRA SOLVENTNOSTI

A. První výsledek (referenční období: poslední uzavřené účetní období)

1	Předepsané hrubé pojistné	
2	Předepsané hrubé zajistné	
3	Částky pojistného odpovídající daním a poplatkům	
4	(4) = (1) + (2) - (3)	
	z toho:	
a ₁	18 % z částky do 50 mil. EUR včetně	
a ₂	16 % z částky převyšující 50 mil. EUR	
a	Součet a = a ₁ + a ₂	
b'	Poměr mezi náklady na pojistná plnění včetně změny stavu rezervy na pojistná plnění na vlastní vrub a celkovými náklady na pojistná plnění včetně změny stavu rezervy na pojistná plnění	
c	Je-li (b') větší než 0,5, pak (b) = (b') Je-li (b') nejvýše rovno 0,5, pak (b) = 0,5	
	První výsledek = (a)*(b)	
	Nebo pro zdravotní pojištění provozované na podobném základě jako životní pojištění. První výsledek = (a)*(b)/3	

B. Druhý výsledek (referenční období: poslední 3 nebo posledních 7 účetních období)

0	Délka referenčního období	
1	Hrubé náklady na pojistná plnění v referenčním období	
2	Hrubé náklady na pojistná plnění z aktivního zajištění v referenčním období	
3	Hrubá výše rezervy na pojistná plnění na konci referenčního období	
4	Výnosy dosažené z regresů	
5	Hrubá výše rezervy na pojistná plnění na počátku referenčního období	
6	Náklady na pojistná plnění v referenčním období $(6) = (1) + (2) + (3) - (4) - (5)$	
a	Roční průměr $(a) = (6)/(0)$	
z toho:		
b ₁	26 % z částky do výše 35 mil. EUR včetně	
a ₂	23 % z částky převyšující 35 mil. EUR	
b	Součet $(b) = (b_1) + (b_2)$	
c'	Poměr mezi náklady na pojistná plnění na vlastní vrub a celkovými náklady na pojistná plnění v referenčním období	
c	Je-li (c') větší než 0,5, pak $(c) = (c')$ Je-li (c') nejvýše rovno 0,5, pak $(c) = 0,5$	
Druhý výsledek = $(b) \cdot (c)$		
Nebo pro zdravotní pojištění provozované na podobném základě jako životní pojištění. Druhý výsledek = $(b) \cdot (c) / 3$		

SHRNUTÍ k II.

A. První výsledek z II.	
B. Druhý výsledek z II.	
C. Absolutní minimum garančního fondu	
Požadovaná míra solventnosti = max (A, B, C)	
Disponibilní míra solventnosti = součet součástí A + B z I.	
z toho:	
položky z A	
položky z B	

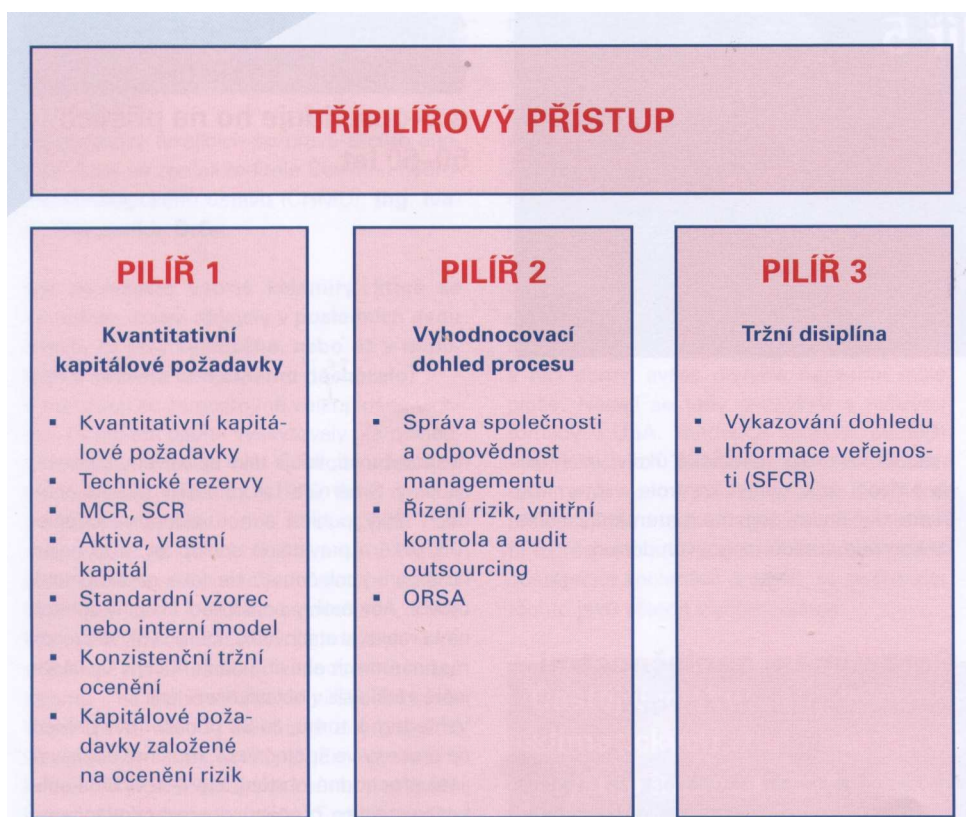
Podpis odpovědného pojistného matematika:

Datum:

Razítko pojišťovny a podpis předsedy představenstva:

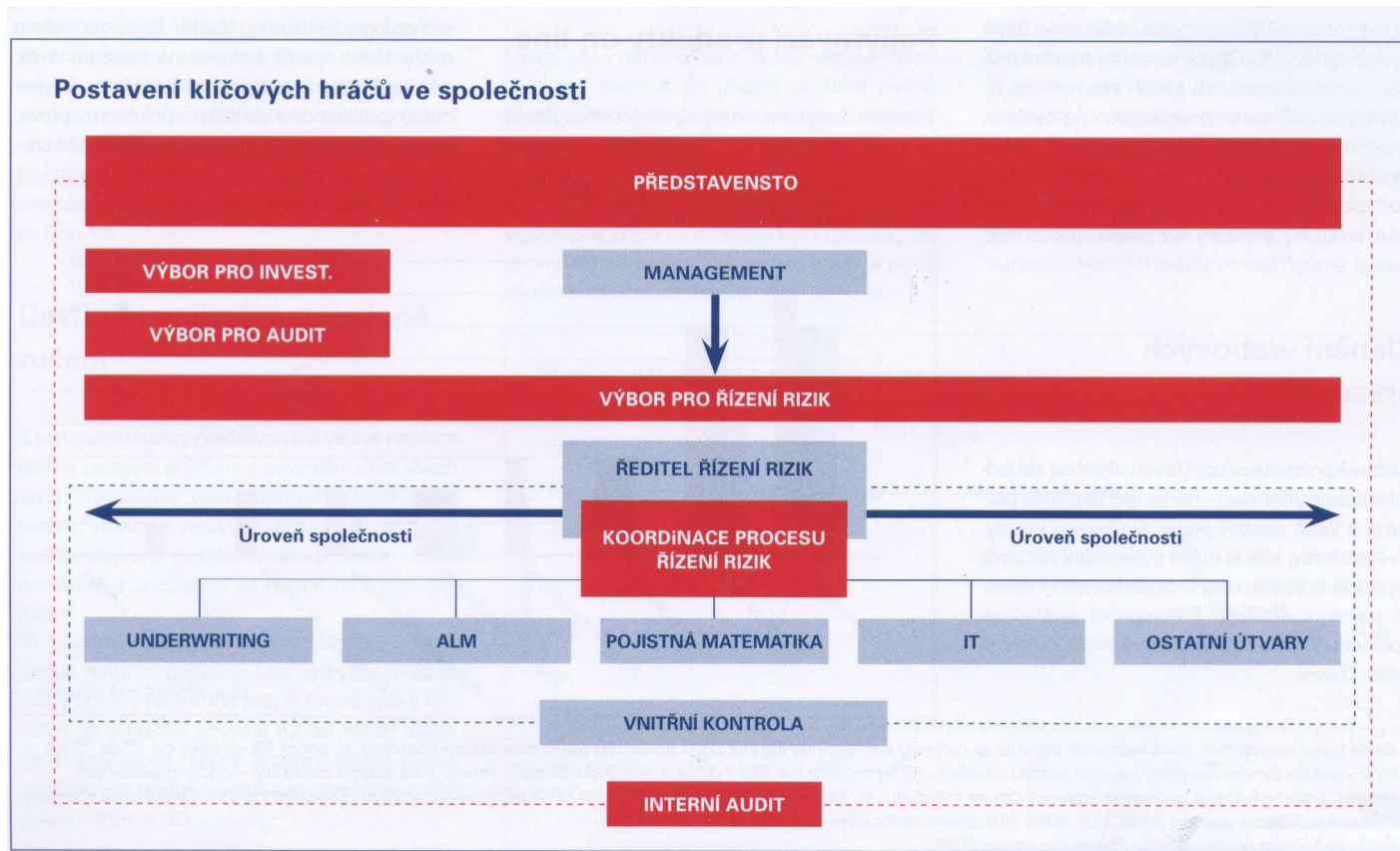
Zdroj: Pojistné rozpravy č.17: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2005. Strana 192 – 195.

Příloha č.9: Solventnost II - Princip třech pilířů

Zdroj: *Pojistný obzor : časopis českého pojišřovnictví. ČAP. 2008- . Praha : Česká asociace pojišřoven. roč. LXXXII, č. 3-. Strana 22.*

Příloha č.10: Řízení rizik v pojišťovně

Zdroj: *Pojistný obzor: časopis českého pojišřovnictví*. Praha. Česká asociace pojišřoven. 2008. LXXXII, č. 3-. Strana 23.

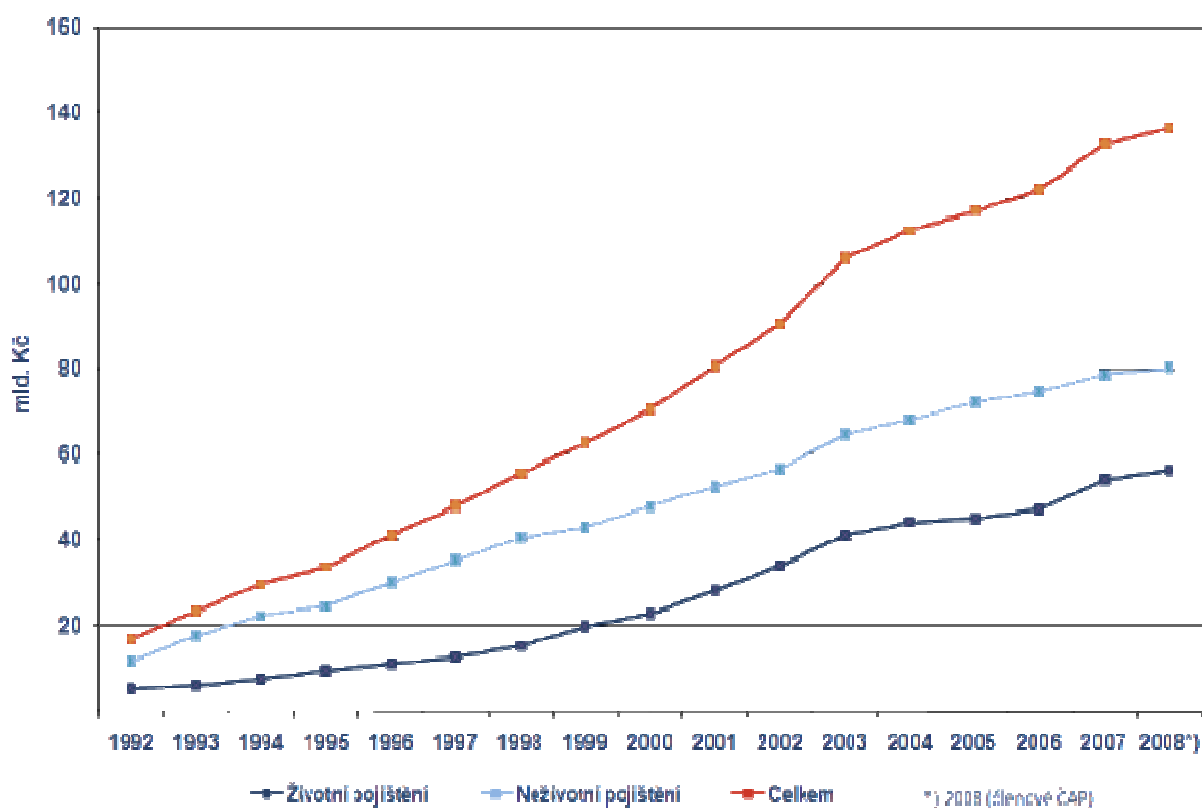
Příloha č.11: Vývoj objemu předepsaného pojistného v ČR

Vývoj objemu předepsaného pojistného v ČR (v tis. Kč)

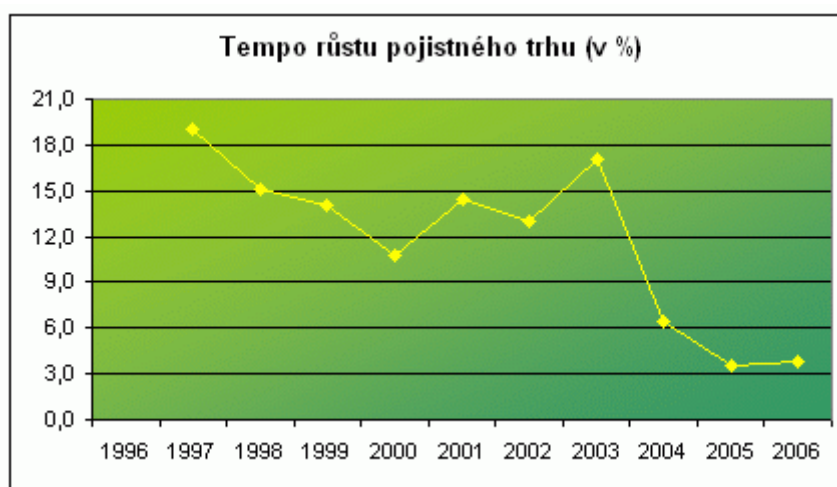
Rok	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Životní pojištění	5 222 423	5 905 465	7 461 924	9 341 715	10 937 216	12 692 286	15 089 372	19 793 331
Neživotní pojištění	11 598 341	17 490 919	22 217 504	24 453 990	30 187 465	35 292 424	40 547 974	42 990 785
CELKEM	16 820 764	23 396 384	29 679 428	33 795 705	41 124 681	47 984 710	55 637 346	62 784 116

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
22 770 132	28 281 966	34 036 346	41 128 802	44 201 009	44 954 269	47 233 389	54 140 832	56 285 494
47 819 214	52 462 237	56 624 001	64 817 070	68 377 194	72 125 154	74 889 748	78 760 113	80 288 854
70 589 346	80 744 203	90 660 347	105 945 872	112 578 203	117 079 423	122 123 137	132 900 945	136 574 348

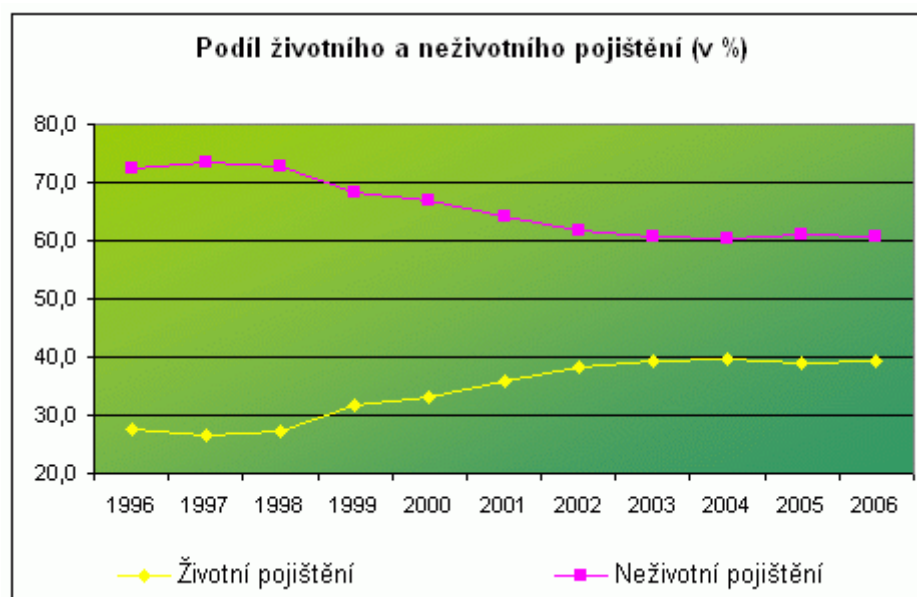
Zdroj: ČAP, 2007-2008

Příloha č.12: Tempo růstu pojistného trhu v posledních 10 letech v ČR

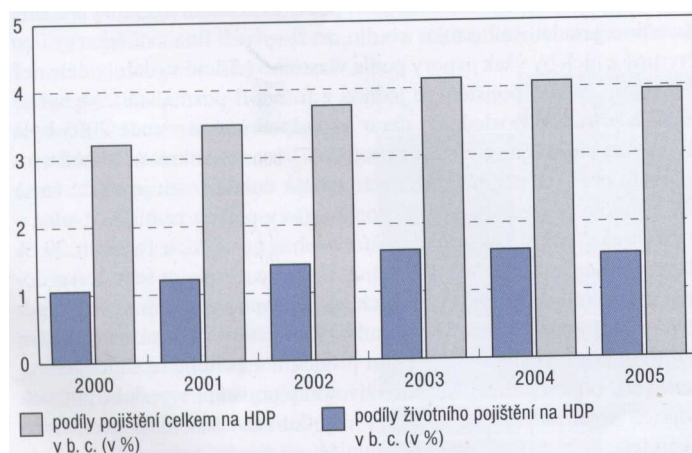
Zdroj: ČAP

Příloha č.13: Vývoj podílu životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném v ČR

Zdroj: ČAP

Příloha č.14: Podíly předepsaného pojistného na HDP v běžných cenách (v %)

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 8- . Strana 5

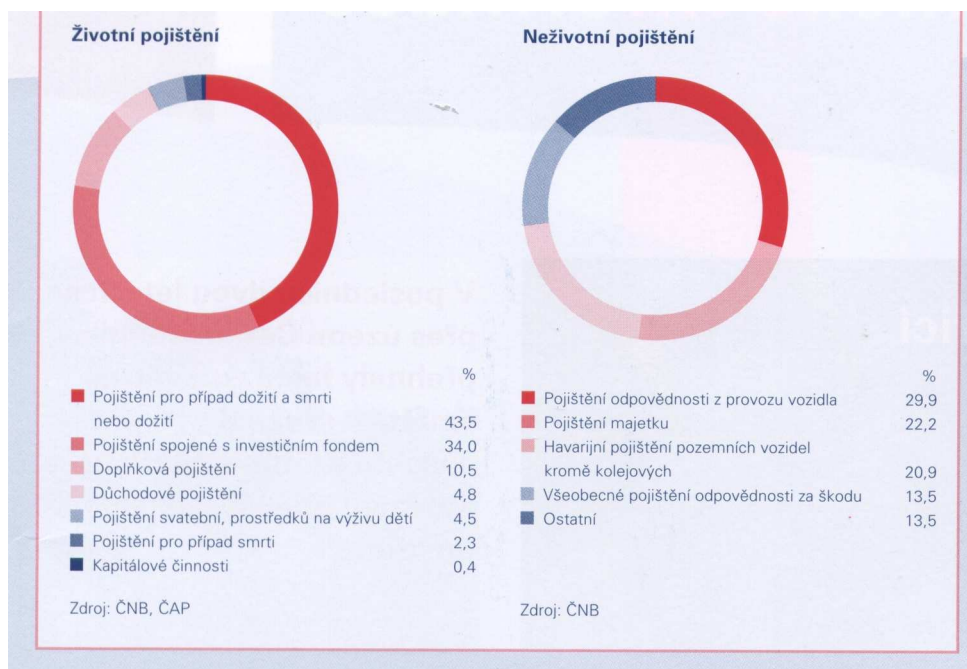
Příloha č.15: Výdaje domácností na pojistnou ochranu v letech 2000 – 2005

CR v období 2000 – 2005, podle předepsaného pojistného (v %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
podíly životního pojištění na běžných výdajích domácností	4,38	5,10	5,78	6,34	6,34	6,11
podíly životního pojištění na běžných příjmech domácností	1,37	1,61	1,76	2,00	2,05	1,97

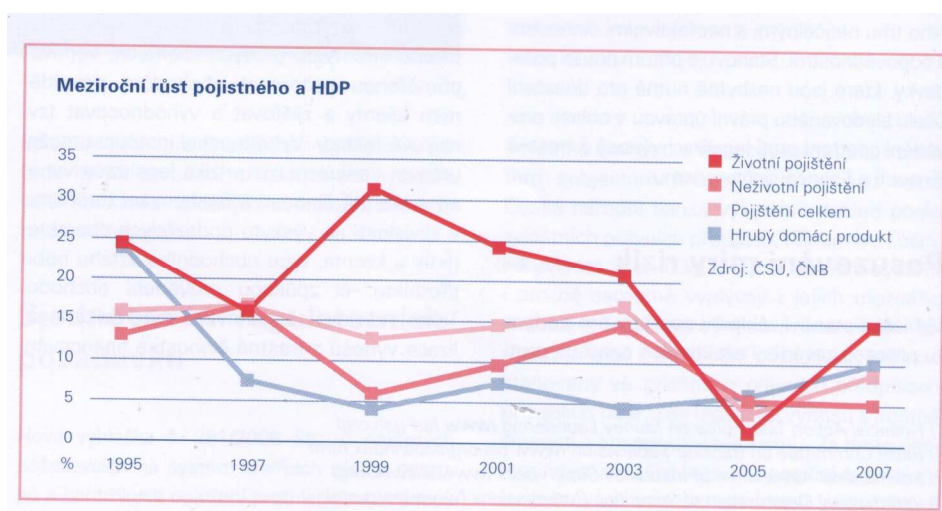
Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 8- . Strana 6

Příloha č.16: Pojištěnost v ČR (rok 2007)

Zdroj: *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 3-. Strana 17

Příloha č.17: Vývoj pojistného a HDP na území ČR v letech 1995-2007

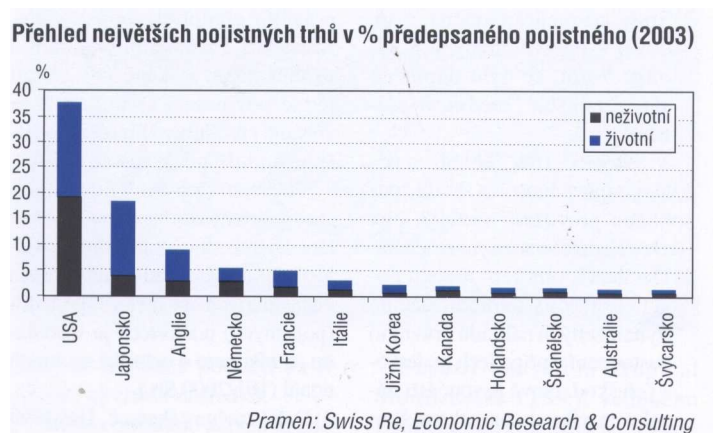
Zdroj: *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví*. ČAP. 2009- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXVI, č. 3-. Strana 16

Příloha č.18: Tabulka vybraných parametrů pojistného trhu ČR(2005-2006)

Ukazatel	1-12/2005	1-12/2006	Index 06/05
Předepsané pojistné celkem (tis. Kč)	115 527 197	119 857 434	103,75
<i>Životní pojištění</i>	<i>44 917 212</i>	<i>47 072 201</i>	<i>104,80</i>
běžně placené	32 394 747	34 564 790	106,70
jednorázově placené	12 522 465	12 507 411	99,88
<i>Neživotní pojištění</i>	<i>70 609 985</i>	<i>72 785 233</i>	<i>103,08</i>
zákonné pojištění odpovědnosti	4 859 277	5 199 571	107,00
pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	21 613 577	21 894 375	101,30
podnikatelská pojištění	16 118 491	16 006 729	99,31
Počet smluv (ks)	23 749 484	24 665 901	103,86
<i>Životní pojištění</i>	<i>9 898 328</i>	<i>10 065 626</i>	<i>101,69</i>
<i>Neživotní pojištění</i>	<i>14 719 650</i>	<i>15 576 275</i>	<i>105,82</i>

Zdroj: ČAP

Příloha č.19: Největší pojistné trhy

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXIII, č. 2-. Strana 9

Příloha č.20: Porovnání výše příjmů v pojišťovnictví

Zaúčtované příjmy pojišťoven (v mil. EUR)				
Země	Životní pojištění		Neživotní pojištění	
	1996	2001	1996	2001
EU 15	224 771	409 880	202 113	225 130
Belgie	1 636	1 970	3 459	3 832
Dánsko	5 314	7 326	3 848	4 015
Německo	49 353	61 247	73 980	76 203
Řecko	791	614	849	1121
Španělsko	5 850	12 124	5 531	7 297
Francie	61 896	38 840	42 759	43 892
Irsko	2 478	8 528	2 033	3 376
Itálie	7 599	28 843	9 132	10 940
Lucembursko	2 382	5 982	635	742
Nizozemí	15 785	23 022	13 430	17 314
Rakousko	924	534	1 085	1 742
Portugalsko	1 400	2 582	1 178	1 859
Finsko	2 038	4 234	2 146	2 512
Švédsko	7 061	14 843	5 428	8 411
Velká Británie	60 265	199 807	36 619	42 365

Pramen: Eurostat, Special feature on Pension funds: Edition 2002

Příloha č.21: Největší pojišťovací skupiny

Tržní podíl největších pojišťovacích skupin – neživotní pojištění

(Zdroj: CEA)		Národní trh celkem		Prvních 5 pojišťoven (v %)			Prvních 10 pojišťoven (v %)		
Země		1992	2003	1992	2003	Změna	1992	2003	Změna
AT	Rakousko	5 171	7 424	54,5	57,9	3,4	75,3	79,2	3,9
BE	Belgie	5 785	8 260	34,9	58,8	23,9	46,1	77,4	31,3
BG	Bulharsko								
CH	Švýcarsko	7 043	12 753	61,0	57,0	-4,0	79,4	78,2	-1,2
CY	Kypr	89	262	34,5	48,7	14,2	52,9	71,6	18,7
CZ	Česká republika	441	1 994	100,0	82,0	-18,0		94,8	
DE	Německo	52 484	79 454	23,5	27,9	4,4	36,2	39,5	3,3
DK	Dánsko	2 843	5 078	60,3	70,0	9,7	77,5	88,2	10,7
EE	Estonsko								
ES	Španělsko	12 167	23 857	13,8	38,3	24,5	29,3	55,1	25,8
FI	Finsko	1 729	2 655	82,7	90,9	8,2	93,2	98,2	5,0
FR	Francie	30 749	50 006	40,7	53,7	13,0	59,5	72,1	12,6
GB	Velká Británie	36 230	68 333	28,6	41,0	12,4	43,0	58,9	15,9
GR	Řecko	544	1 800	39,3	42,8	3,5	50,9	58,4	7,5
HR	Chorvatsko		616		83,3			94,2	
HU	Maďarsko	465	1 321	94,8	85,3	-9,5	100,0	97,3	-2,7
IE	Irsko	1 467	4 240	47,4	68,8	21,4	75,5	94,7	19,2
IS	Island	163	266	88,2	98,6	10,4	100,0	100,0	0,0
IT	Itálie	18 982	34 213	33,8	69,2	35,4	50,9	87,3	36,4
LI	Lichtenštejsko								
LT	Litva								
LU	Lucembursko		1 008		81,9				
LV	Lotyšsko								
MT	Malta		105		72,8			92,2	
NL	Nizozemsko	10 010	21 204	40,4	48,0	7,6	61,3	66,1	4,8
NO	Norsko	2 807		81,5			95,3		
PL	Polsko	814	3 108	94,7	80,3	-14,4	98,7	89,6	-9,1
PT	Portugalsko	1 572	4 043	54,7	68,3	13,6	76,6	87,8	11,2
SE	Švédsko	3 788	6 761	89,0	89,8	0,8	87,3	97,0	9,7
SI	Slovenie	203	970	99,6	93,9	-5,7	100,0	99,9	-0,1
SK	Slovensko	125	598	100,0	89,0	-11,0	100,0	97,0	-3,0
TR	Turecko	631	2 330	45,0	45,9	0,9	67,0	71,6	4,6
CEA		196 302	342 658	35,4	48,0	12,6	50,7	64,2	13,6
EU (25)		185 657	326 693	33,7	47,6	13,9	48,8	63,6	14,8
z toho Euro (12)		140 660	238 164	32,0	46,6	14,6	47,9	62,4	14,4
Ostatní		10 644	15 965	65,9	57,1	-8,8	83,2	78,2	-5,0

Tržní podíl největších pojišťovacích skupin – životní pojištění

(Zdroj: CEA)		Národní trh celkem		Prvních 5 pojišťoven (v %)			Prvních 10 pojišťoven (v %)		
Země		1992	2003	1992	2003	Změna	1992	2003	Změna
AT	Rakousko	2 263	5 705	51,1	49,6	-1,5	70,8	72,5	1,7
BE	Belgie	2 997	17 524	54,6	74,0	19,4	68,7	91,5	22,8
BG	Bulharsko								
CH	Švýcarsko	9 683	21 154	71,1	80,0	8,9	86,3	96,2	9,9
CY	Kypr	78	265	89,8	89,1	-0,7	99,4	98,1	-1,3
CZ	Česká republika	150	1 291	100,0	75,0	-25,0		94,9	
DE	Německo	34 335	67 656	31,5	32,2	0,7	46,5	48,3	1,8
DK	Dánsko	3 238	9 676	77,0	57,4	-19,6	93,0	74,4	-18,6
EE	Estonsko		37		100,0				
ES	Španělsko	5 757	17 743	45,6	42,2	-3,4	61,2	60,8	-0,4
FI	Finsko	3 259	10 019	98,7	85,1	-13,6	100,0	99,4	-0,6
FR	Francie	40 258	92 022	46,4	55,1	8,7	68,2	82,1	13,9
GB	Velká Británie	56 368	138 018	29,2	45,2	16,0	45,7	66,6	20,9
GR	Řecko	506	1 435	68,7	62,5	-6,2	82,9	88,9	6,0
HR	Chorvatsko		176		68,5			91,2	
HU	Maďarsko	121	885	98,4	76,7	-21,7	100,0	89,5	-10,5
IE	Irsko	1 750	7 644	62,6	66,9	4,3	82,5	95,4	12,9
IS	Island	5	28	100,0	100,0	0,0			
IT	Itálie	7 229	62 780	53,9	59,7	5,8	68,4	79,3	10,9
LI	Lichtenštejsko								
LT	Litva								
LU	Lucembursko		6 325		66,9				
LV	Lotyšsko								
MT	Malta		111		100,0				
NL	Nizozemí	11 396	24 838	57,5	65,8	8,3	74,9	88,5	13,6
NO	Norsko	1 980	5 332	84,1	84,7	0,6	100,0	97,3	-2,7
PL	Polsko	286	2 538	100,0	82,8	-17,2		91,8	
PT	Portugalsko	643	5 402	49,4	79,0	29,6	73,6	90,6	17,0
SE	Švédsko	4 948	12 503	70,3	73,2	2,9	91,7	98,3	6,6
SI	Slovenie	16	305	99,5	83,6	-15,9	100,0	99,0	-1,0
SK	Slovensko	47	410	100,0	79,5	-20,5		92,9	
TR	Turecko	150	608	78,0	71,5	-6,5	91,0	89,2	-1,8
CEA		187 482	512 431	43,8	54,0	10,1	60,9	74,6	13,7
EU (25)		175 644	485 133	41,8	52,5	10,6	59,0	73,4	14,3
z toho Euro (12)		110 392	319 093	45,6	54,1	8,5	63,1	74,9	11,8
Ostatní		11 818	27 299	73,4	80,7	7,3	88,7	96,2	7,6

Pramen: European Insurance in Figures, June 2005

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojištnictví. ČAP. 2005-. Praha : Česká asociace pojišťoven.
roč. LXXXII, č. 9-. Strana 8

Příloha č.22: Porovnání výše předepsaného pojistného a celkový počet zaměstnanců v Evropské unii

Stát	Počet obyvatel (mil.)	Předepsané pojistné (mil. eur)	Počet zaměstnanců vnější služby pojišťoven	Počet pojišťovacích agentů	Počet pojišťovacích makléřů
Česká republika	10,2	3 290	8 300	25 000	526
Rakousko	8,1	13 129	11 745	11 506	5 742
Slovinsko	2,0	1 275	2 400	1 700	290
Chorvatsko	4,4	796	10 000	330	12
Polsko	38,2	5 533		54 000	4 600
Slovensko	5,4	1 006			368
Maďarsko	10,2	2 171	3 700	18 300	320
Rumunsko	22,2	403	11 300	42 000	204
Bulharsko	7,8	342		10 000	157

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 4- . Strana 10.

Příloha č.23: Srovnání pojištěnosti v EU 15 a v nově přistoupených zemích

Tabulka č. 1: Ukazatele pojištěnosti a celkového podílu nových členských zemí Evropské unie v rámci Evropské unie (rok 2004)

Země	Podíl na předepsaném pojistném EU v %	Podíl na obyvatelstvu EU v %	Předepsané pojistné/HDP v %	Předepsané pojistné na 1 obyvatele v USD
ČR	0,39	2,3	4,15	430,5
Estonsko	0,02	0,3	2,29	188,0
Kypr	0,06	0,2	4,39	861,5
Litva	0,03	0,8	1,48	95,7
Lotyšsko	0,04	0,5	2,06*	90,1*
Maďarsko	0,25	2,3	2,83	287,3
Malta	0,03	0,1	5,61	728,6
Polsko	0,67	8,4	3,07	192,7
Slovensko	0,16	1,2	3,61	276,6
Slovinsko	0,13	0,4	5,61	919,6
Celkem	1,78	16,5	-	-

* rok 2003

Tabulka č. 2: Reálný roční růst předepsaného pojistného v %

	2004/2003		2003/2002	
	životní pojištění	neživotní pojištění	životní pojištění	neživotní pojištění
Země EU 15	4,4	1,6	-1,2	5,4
ČR	4,6	3,1	20,1	14,1
Estonsko	35,0	11,7	28,3	18,1
Kypr	-	-	-0,5	3,3
Litva	8,8	12	55,4	1,0
Lotyšsko	-	-	19,2	15,3
Maďarsko	1,7	-1,4	4,7	9,0
Malta	-	-	21,0	5,2
Polsko	11,2	6,0	11,6	2,9
Slovensko	6,4	7,1	0,0	10,9
Slovinsko	38,4	4,6	11,5	4,1

Tabulka č. 3: Srovnání ukazatelů pojištěnosti v rámci EU pro země zahrnuté do EU před 1. 5. 2004 a pro rozšířenou EU (země zahrnuté do EU po 1. 5. 2004)

Ukazatel	Jednotka	Rok 2003		Rok 2004	
		EU - 15 zemí	EU - 25 zemí	EU - 15 zemí	EU - 25 zemí
předepsané pojistné	mlrd. USD	945,0	962,0	1 095,0	1 114,0
reálný roční růst 2003/2002	%	1,4	1,6	3,2	3,2
podíl na světovém pojistném trhu	%	31,7	32,2	33,7	34,4
podíl životního poj. na celk. předepsaném pojistném	%	58,2	57,8	59,4	59,0
předepsané pojistné/1 obyvatele	USD	2385,1	2030,0	2 727,4	2 324,3
předepsané poj./HDP	%	8,58	8,35	8,56	8,32

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006-. Praha : Česká asociace pojišťoven.
roč. LXXXII, č. 6- . Strana 15

Příloha č.24: Nejvýznamnější pojišťovací instituce ve Francii

Neživotní pojištění			Životní pojištění		
	GPW v mld. eur	Podíl trhu		GPW v mld. eur	Podíl trhu
Groupama	6,9	15 %	CNP	17,0	18,5 %
AXA	5,4	12 %	Crédit Agricole	14,8	16,1 %
MMA MAAF	4,7	10 %	AXA	10,9	11,8 %
AGF	4,3	9 %	BNP Paribas	6,6	7,2 %
Generali France	3,4	7 %	Société Générale	5,8	6,4 %
Azur GMF	2,8	6 %	Generali France	5,1	5,6 %
Macif	2,6	6 %	AGF	4,1	4,4 %
Maif	2,0	4 %	La Mondiale	3,7	4,0 %
CNP	1,4	3 %	Groupama	3,6	3,9 %
ACM	1,3	3 %	Aviva France	3,3	3,6 %
Zdroj: Moody's			Zdroj: Standard & Poor's		

Zdroj : Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven.
Roč. LXXXIII, č. 2-

Příloha č.25: Přehled největších pojišťovacích skupin

Největší pojišťovací skupiny na jednotlivých trzích v roce 2003 – neživotní pojištění

1. místo v zemi			2. místo v zemi			3. místo v zemi			4. místo v zemi			5. místo v zemi		
Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné
GB	AVIVA	8 451	FR	AXA	7 358	FR	AGF/Allianz	6 301	FR	MAAF/MMA	4 689	FR	Générali	3 131
FR	Groupama	8 123	GB	Royal + Sun Alliance	5 796	IT	Allianz	5 292	IT	Unipol	3 792	GB	AXA	2 393
DE	Allianz	8 037	IT	Generali	5 619	GB	Zurich	4 382	GB	Allianz Cornhill	2 493	IT	Toro	2 181
IT	Fondiarria-Sai	6 803	DE	AXA	2 593	DE	Gerling	2 381	DE	R+V	2 207	DE	Zürich	1 846
ES	Mapfre	4 096	NL	Fortis	2 263	NL	ING	1 847	NL	DLL	1 651	NL	Interpolis	1 286
NL	Achmea	3 137	CH	Zürich	1 995	CH	Mobilair	1 191	ES	Axa	1 153	ES	Zurich	1 058
CH	Winterthur	2 073	ES	Allianz	1 666	ES	Generali	1 162	CH	Allianz	1 144	CH	Helsana	861
SE	LF/group	1 658	SE	If Skade	1 255	SE	AFA	1 065	SE	Trygg/Hansa	1 005	SE	Folksam	832
PL	PZU	1 641	BE	Fortis	1 204	BE	Ethias (ex SMAP)	985	AT	Uniq Sach	817	AT	Uniq Personen	725
BE	AXA	1 406	DK	Topdanmark	939	AT	Generali	839	BE	KBC	705	BE	Winterthur	557
DK	Tryg	1 091	AT	Allianz Elementar	878	DK	Codan	683	DK	Alm. Brand	521	IE	Eagle Star	382
AT	Wiener Städtische	1 036	PT	Seguros e Pensões	789	IE	AXA	541	IE	Royal&Sun	470	PT	Axa Portugal	329
IE	Hibernian	925	FI	Pohjola-group	660	FI	Tapiola-group	445	PT	Allianz Portugal	335	DK	If	284
PT	Fidelidade-Mundial	885	IE	Allianz	599	PT	Grupo Tranquilidade	407	FI	Fennia	243	FI	local Insurance Group	217
FI	If Insurance	852	CZ	Kooperativa	487	CZ	Allianz	231	TR	Yapi Kredi	184	TR	Koc Allianz	183
CZ	Česká pojišťovna	740	PL	Warta	397	PL	Ergo-Hestia	213	PL	Allianz	158	CZ	Pojišťovna ČS	98
HU	Allianz Hungaria	550	HU	General-Providencia	267	TR	Ak	209	SI	Adriatic	113	HU	UNIQA	86
SI	Triglav	391	TR	Axa Oyak	262	HU	OTP Garancia	127	CZ	Generali	113	PL	NDI Samopomoc	86
SK	Allianz	328	SI	Health Insurance Mutual	243	SI	Maribor	117	GR	Interamerican General	102	GR	Alpha	74
GR	Ethniki	320	GR	Phoenix-Metrolife Emporiki	163	GR	Agrotiki	111	HU	Aegon	97	SI	Slovenica	47
HR	Croatia	317	LU	La Luxembourgeoise	131	IS	Tryggingamidstodin	72	HR	Allianz	40	LU	La Baloise	26
TR	Anadolu	263	SK	Kooperativa	121	LU	AXA	63	LU	Zurich Assurances	31	HR	Triglav	23
LU	Le Foyer	199	IS	Vatryggingafélag	92	HR	Jadransko	51	SK	UNIQA	28	CY	Minerva	14
IS	Sjova-Almennar	98	HR	Euroherc	81	SK	ČP-Slovensko	42	CY	Pancyprrian	20	SK	UNION	13
CY	Laiki	41	CY	General Ins. of Cyprus	31	CY	Lloyd's underwriters	21	IS	Vidlagatrygging	11	IS	Íslandstr	5

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005-. Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č.9-. Strana 7

Největší pojišťovací skupiny na jednotlivých trzích v roce 2003 – životní pojištění

1. místo v zemi			2. místo v zemi			3. místo v zemi			4. místo v zemi			5. místo v zemi		
Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné	Země	Pojišťovací skupina	Pojistné
FR	CNP	17 356	FR	Crédit Agricole	14 782	FR	AXA	11 283	GB	Prudential	8 473	GB	Legal and General	6 461
IT	Generali	13 917	GB	Halifax	11 727	GB	Standard Life	11 002	FR	BNP/Paribas	7 477	FR	Générali	6 053
GB	Aviva	12 779	IT	Allianz	8 945	IT	Unipol	5 061	IT	Sanpaolo Vita	5 033	IT	Poste Vita	4 489
DE	Allianz	10 079	CH	Rentenanstalt	4 830	NL	Aegon	3 241	DE	Hamburg Mannheimer	2 899	DE	Deutscher Herold	2 790
NL	ING	5 582	BE	Ethias (ex-SMAP)	3 094	DE	R+V AG	2 954	NL	DLL	2 502	NL	Interpolis	2 030
CH	Winterthur Leben	5 390	DE	AM-Leben	3 088	CH	Zürich Leben	2 917	CH	Basler Leben	2 009	BE	ING	1 778
BE	Fortis	4 024	NL	Fortis	2 982	BE	AXA	2 128	BE	KBC	1 951	CH	Patria	1 762
FI	Varna, Sampo Life, Kaleva	3 117	FI	Ilmarinen, Suomi Oy	2 602	ES	Caifor	1 596	SE	SHB	1 503	SE	SEB	1 401
SE	Alecta	2 475	SE	Skandia	2 323	SE	Folksam	1 566	ES	BBVA	1 237	ES	Generali	1 199
DK	Danica	1 845	ES	Mapfre	1 683	FI	Tapiola	1 194	FI	Nordea Life	872	FI	Fennia	739
ES	Aviva	1 769	DK	PFA Pension	1 683	PT	Tranquilidade Vida	854	DK	Kommunernes	736	IE	Friends First	589
IE	Irish Life	1 725	IE	Bankofireland Life	1 347	DK	Nordea	801	IE	Hibernian Life	668	PT	Totta Seguros	514
PT	Seguros e Pensões	1 249	PT	Fidelidade - Mundial	986	IE	Ark Life	788	PT	Grupo Allianz Portugal	662	DK	Industriens Pension	496
PL	PZU Zycie	1 166	AT	Wiener Städtische	689	AT	Raiffeisen	584	AT	UNIQA Personen	400	AT	Generali	398
AT	Sparkassen	760	PL	Commercial Union	383	PL	Amplico Life	238	PL	Nationale Nederlanden	206	PL	Warta Vita	110
CZ	Česká pojišťovna	449	GR	Interamerican Life	210	GR	AIG Life	198	GR	ING Life	169	CZ	ČSOB Pojišťovna	95
HU	ING	248	CZ	Nationale-Nederlanden	158	CZ	Kooperativa	141	HU	Generali-Providencia	106	GR	Agrotiki	91
GR	Ethniki	229	HU	Aegon	146	HU	OTP Garancia	114	CZ	Pojišťovna ČS	101	HU	Allianz Hungaria	66
TR	Anadolu Hayat ve Emeklilik	201	TR	Commercial Union	86	TR	Yapi Kredi Emeklilik	71	SK	Nationale-Nederlanden	51	TR	Vakif Emeklilik	34
SI	Triglav	128	SK	AMSICO	73	SK	Kooperativa	56	TR	Koc Allianz	44	LU	AGF	24
SK	Allianz	126	CY	Eurolife	71	CY	Universal	54	LU	Swisslife	38	SK	Kontinuita	20
CY	Laiki Cyprialife	71	LU	Le Foyer	58	LU	Fortis	44	CY	American Life	25	HR	Allianz	19
LU	La Luxembourgeoise	65	SI	Maribor	46	SI	PFM	41	SI	Merkur	24	SI	Grawe	16
HR	Grawe	29	HR	Croatia	27	HR	Merkur	23	HR	Zagreb	22	CY	Interlife	14
IS	SJAL Lif	13	IS	Alpjoda	8	IS	Lift. Islands	7	IS	Liftrmidstöðin	0	IS	-	-

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č.9-. Strana 7

Příloha č.26: Tabulka hodnotící skladbu a výši odměn pojišťovacích zprostředkovatelů

	celkem		muži	ženy	finanční zprostředkovatelé
	eur	PPS			
EU25	26 850	26 850	29 940	21 380	43 550
Belgie	29 440	29 400	31 170	25 700	43 000
Česká republika	6 470	12 510	7 290	5 200	11 420
Dánsko	26 150	20 310	29 850	20 260	36 700
Německo	34 620	33 460	38 100	28 010	45 600
Estonsko	4 440	8 470	5 050	3 720	10 640
Řecko	x	x	x	x	x
Španělsko	19 220	22 550	21 200	15 030	36 950
Francie	26 910	26 820	29 140	22 840	40 690
Irsko	30 810	26 130	35 350	24 910	41 590
Itálie	24 740	26 340	26 460	21 180	41 780
Kypr	21 120	23 050	23 910	16 420	27 130
Lotyšsko	3 240	6 410	3 600	2 830	8 000
Litva	3 600	7 320	3 890	3 220	7 360
Lucembursko	35 010	34 210	37 740	29 480	59 200
Maďarsko	5 910	11 020	6 300	5 340	11 620
Malta	x	x	x	x	x
Nizozemsko	30 140	29 550	33 180	24 510	44 110
Rakousko	29 200	29 260	32 680	22 980	43 230
Polsko	7 070	11 950	7 510	6 310	11 270
Portugalsko	x	x	x	x	x
Slovinsko	10 080	14 680	10 710	9 170	17 840
Slovensko	4 980	11 450	5 670	4 150	9 950
Finsko	29 310	24 710	31 600	25 460	34 680
Švédsko	30 210	24 140	32 160	26 450	39 820
Velká Británie	36 180	31 500	42 130	26 880	56 710

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven.
roč. LXXXII, č.8-. Strana 8

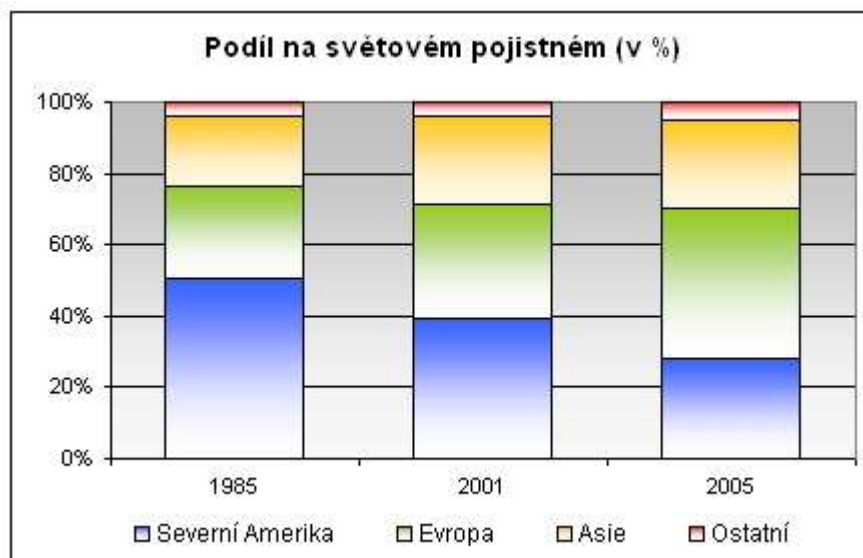
Příloha č.27: Přehled počtu pojistných smluv na vybraných pojistných trzích

Průměrný počet pojistných smluv na jednoho klienta									
	Průměr	Francie	Německo	Itálie	Nizozemsko	Španělsko	Švýcarsko	Velká Británie	USA
Životní pojištění	1,5	1,3	1,6	1,2	1,7	1,4	1,4	1,5	2,0
Neživotní pojištění	3,7	4,6	3,7	3,2	4,0	3,5	4,4	2,9	3,5
Všechna pojištění	5,2	5,9	5,3	4,4	5,7	4,9	5,8	4,4	5,5

ZDROJ: CAPGEMINI

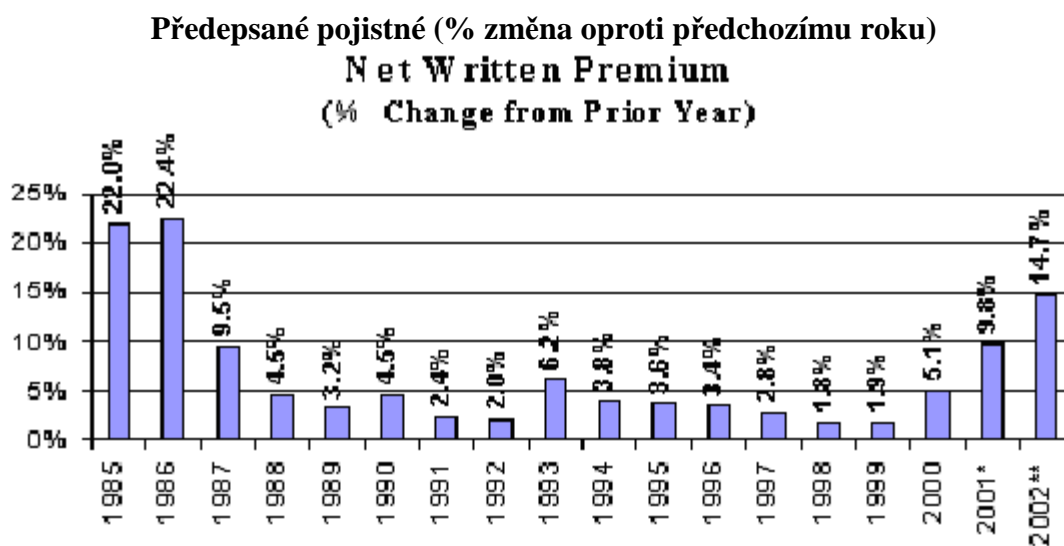
Zdroj: CAPGEMINI

Příloha č.28: Podíly světových oblastí na celkovém předepsaném pojistném

Zdroj: *Pojistný obzor 04/2007*

Příloha č.29: Vývoj světového předepsaného pojistného

Zdroj: Insurance Information Institute

* odhad ** předpověď

Zdroj: ŠÍDLLO, Dušan: Nové výzvy pro světové pojišťovny [online]. 2002. [cit. 13. 2. 2002]. Článek. Dostupné z [www: <http://finance.idnes.cz/poj.asp?c=A020212_150357_fi_blind_mir>](http://finance.idnes.cz/poj.asp?c=A020212_150357_fi_blind_mir).

Příloha č.30, 32 a 33: Souhrnná statistika světová pojištěnost

Pojištěnost v jednotlivých oblastech světa (v roce 2007)				
Oblast	Předepsané pojistné v mld. USD (2007)	Reálný růst předepsaného pojistného (2007/2006) v %	Předepsané pojistné na 1 obyvatele v USD (2007)	Podíl předepsaného pojistného na HDP v % (2007)
Amerika	1417,5	2,5	1573,3	7,58
- Severní Amerika	1330,1	2,1	3984,8	8,71
- Latinská Amerika	87,4	9,6	154,1	2,54
Evropa	1680,7	3,4	1962,4	8,03
- západní	1606,3	3,0	3138,1	8,85
- střední a východní	74,4	12,9	228,62,78	
- Česká republika	6,4	3,9	631,3	3,70
Asie	840,6	4,5	210,7	6,20
- Japonsko a nově industrializované asijské země	640,8	1,9	3018,1	10,38
- jihovýchodní Asie	176,7	15,9	51,0	3,05
- střední Asie	23,2	9,3	75,4	1,45
Afrika	53,3	2,8	55,3	4,31
Oceánie	68,8	3,9	2 059,5	6,58
Svět	4060,9	3,3	607,7	7,49
- průmyslově vyspělé země	3646,5	2,5	3577,2	9,05
- emerging markets	414,4	11,8	72,8	2,75

PRAMEN: WORLD INSURANCE IN 2007: EMERGING MARKETS LEADING THE WAY, SIGMA 2008, NO. 3, SWISS RE

Graf 1 Reálný roční růst předepsaného pojistné v průmyslově vyspělých zemích a v emerging markets (v %)

ZDROJ: WORLD INSURANCE IN 2007: EMERGING MARKETS LEADING THE WAY, SIGMA 2008, NO. 3, SWISS RE

Graf 2 Reálný roční růst předepsaného pojistného na světovém pojistném trhu v letech 1995 až 2007 (v %)

ZDROJ: WORLD INSURANCE IN 2007: EMERGING MARKETS LEADING THE WAY, SIGMA 2008, NO. 3, SWISS RE

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, Eva: Světový pojistný trh a trendy [online]. 2008. [cit. 26.09.2008]. Článek. Dostupné z: <[http://bankovnictvi.ihned.cz/index.php?p=900000_d&&article\[id\]=28204660&article\[area_id\]=10066500](http://bankovnictvi.ihned.cz/index.php?p=900000_d&&article[id]=28204660&article[area_id]=10066500)>.

Příloha č.31: Pojištěnost v jednotlivých oblastech světa v roce 2005 dle předepsaného pojistného (PP)

Oblast	PP (v mld. USD)	PP / obyv. (v USD)	PP / HDP (v %)
Amerika	1280,2	1452,8	7,95
Severní Amerika	1221,6	3735,1	8,97
Latinská Amerika	58,6	105,7	2,35
Evropa	1287,9	1513,8	7,78
západní	1141,1	2482,8	8,44
střední a východní	46,8	141,8	2,66
Česká republika	4,9	477,8	3,98
Asie	759,8	197,9	6,83
jihovýchodní	267,0	77,9	4,87
střední	16,3	55,1	1,45
Japonsko	476,5	3746,7	10,54
Afrika	40,0	44,2	4,80
Oceánie	57,8	1789,3	6,38
Svět	3425,7	518,5	7,52
vyspělé země	2998,7	3286,8	8,96
emerging markets	427,0	76,5	3,58

Zdroj: Pojistný obzor 11/2006

Příloha č.34: Největší pojišťovny v Rusku (podle přijatého pojistného – za rok 2007)

	Název	Podíl na přijatém pojistném v %
1	Rosgosstrach	10,9
2	Ingosstrach	7,3
3	RESO-Garantia	6,7
4	SOGAZ	6,2
5	ROSNO	4,8
6	Strachovoj dom VSK	3,7
7	Soglasije	2,2
8	AlfaStrachovanie	2,2
9	KapitalStrachovanije	2,0
10	Uralsib	2,0

Pramen: www.kommersant.ru

Příloha č.35: Statistika přijatého pojistného v JAR

Tabulka 1

Základní údaje za členy LOA (v mil. ZAR)		
	2004	2003
Individuální pojistné	74 690	66 031
Skupinová pojištění a penzijní fondy	48 389	55 545
Příjem z investic	38 997	41 566
Příjmy celkem	162 076	163 142
Vyplacená plnění	124 826	122 215
Aktiva celkem	866 356	762 748

Tabulka 2

Příklad
Pojistka na dožití na dobu 12 let – v roce 1990: příklad hodnoty na konci doby (kalkulovaný výnos 15 %) 12 000 R – v roce 2003: skutečná hodnota (výnos 10 % p.a.) 9000 R
Láhev s 2 litry mléka – cena v roce 1990: 3 R – projektovaná cena v roce 2002 při 15 % inflaci: 16 R – skutečná cena v roce 2002 (inflace 9 % p.a.): 9 R
Kolik mléka si můžete koupit? – Při hodnotě z příkladu 12 000 R, cena lahve 16 R: 750 lahví – Při skutečné hodnotě 9000 R, cena lahve 9 R: 1000 lahví

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2006- . Praha : Česká asociace pojišťoven.
roč. LXXXIII, č. 8- . Strana 15

Příloha č.36: Životní pojištění v nových statistikách CEA

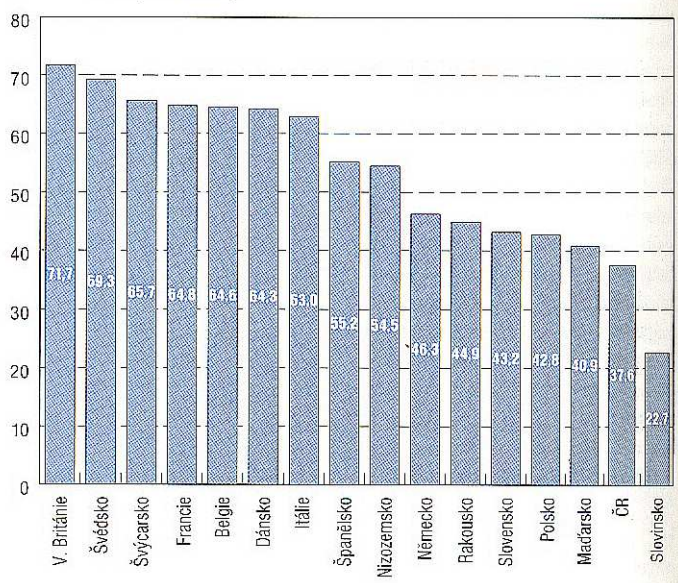
Tržní podíl největších pojišťovacích skupin – životní pojištění

(Zdroj: CEA)		Národní trh celkem		Prvních 5 pojišťoven (v %)			Prvních 10 pojišťoven (v %)		
Země		1992	2003	1992	2003	Změna	1992	2003	Změna
AT	Rakousko	2 263	5 705	51,1	49,6	-1,5	70,8	72,5	1,7
BE	Belgie	2 997	17 524	54,6	74,0	19,4	68,7	91,5	22,8
BG	Bulharsko								
CH	Švýcarsko	9 683	21 154	71,1	80,0	8,9	86,3	96,2	9,9
CY	Kypr	78	265	89,8	89,1	-0,7	99,4	98,1	-1,3
CZ	Česká republika	150	1 291	100,0	75,0	-25,0		94,9	
DE	Německo	34 335	67 656	31,5	32,2	0,7	46,5	48,3	1,8
DK	Dánsko	3 238	9 676	77,0	57,4	-19,6	93,0	74,4	-18,6
EE	Estonsko		37		100,0				
ES	Španělsko	5 757	17 743	45,6	42,2	-3,4	61,2	60,8	-0,4
FI	Finsko	3 259	10 019	98,7	85,1	-13,6	100,0	99,4	-0,6
FR	Francie	40 258	92 022	46,4	55,1	8,7	68,2	82,1	13,9
GB	Velká Británie	56 368	138 018	29,2	45,2	16,0	45,7	66,6	20,9
GR	Řecko	506	1 435	68,7	62,5	-6,2	82,9	88,9	6,0
HR	Chorvatsko		176		68,5			91,2	
HU	Maďarsko	121	885	98,4	76,7	-21,7	100,0	89,5	-10,5
IE	Irsko	1 750	7 644	62,6	66,9	4,3	82,5	95,4	12,9
IS	Island	5	28	100,0	100,0	0,0			
IT	Itálie	7 229	62 780	53,9	59,7	5,8	68,4	79,3	10,9
LI	Lichtenštejnsko								
LT	Litva								
LU	Lucembursko		6 325		66,9				
LV	Lotyšsko								
MT	Malta		111		100,0				
NL	Nizozemí	11 396	24 838	57,5	65,8	8,3	74,9	88,5	13,6
NO	Norsko	1 980	5 332	84,1	84,7	0,6	100,0	97,3	-2,7
PL	Polsko	286	2 538	100,0	82,8	-17,2		91,8	
PT	Portugalsko	643	5 402	49,4	79,0	29,6	73,6	90,6	17,0
SE	Švédsko	4 948	12 503	70,3	73,2	2,9	91,7	98,3	6,6
SI	Slovenie	16	305	99,5	83,6	-15,9	100,0	99,0	-1,0
SK	Slovensko	47	410	100,0	79,5	-20,5		92,9	
TR	Turecko	150	608	78,0	71,5	-6,5	91,0	89,2	-1,8
CEA		187 462	512 431	43,8	54,0	10,1	60,9	74,6	13,7
EU (25)		175 644	485 133	41,8	52,5	10,6	59,0	73,4	14,3
z toho Euro (12)		110 392	319 093	45,6	54,1	8,5	63,1	74,9	11,8
Ostatní		11 818	27 299	73,4	80,7	7,3	88,7	96,2	7,6

Pramen: European Insurance in Figures, June 2005

Zdroj: European Insurance in Figures, June 2005

Graf 3 – Podíl pojistného na ŽP na celkovém předepsaném pojistném v % (rok 2002)

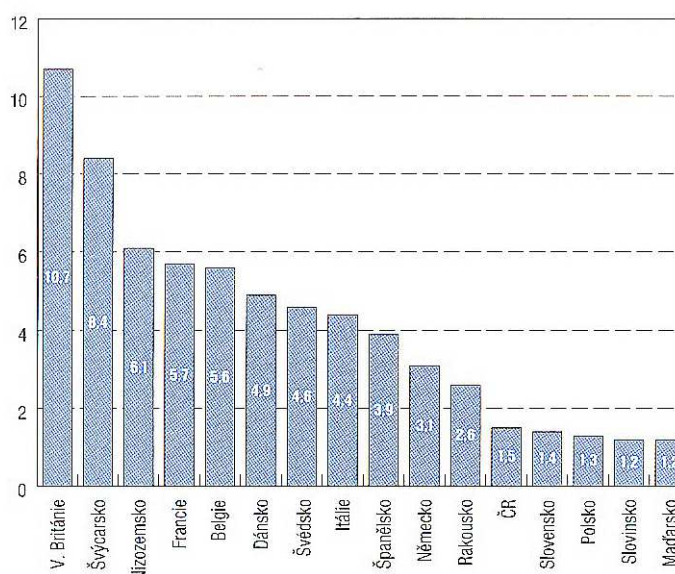

Tabulka 1 – Podíl předepsaného pojistného na životní pojištění na celkovém předepsaném pojistném v %

	1999	2000	2001	2002	2003 ¹⁾
ČR	31,6	32,3	35,0	37,6	39,2
CEA celkem	62,3	65,0	62,7	61,4	59,3

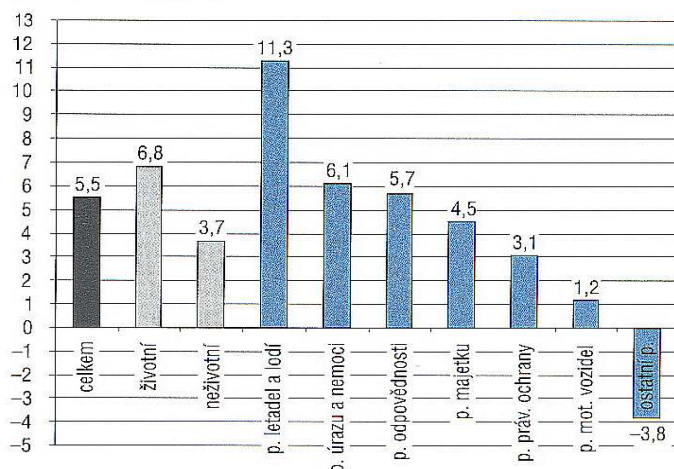
¹⁾ Údaje za rok 2003 jsou předběžné

Graf 1 – Podíl předepsaného pojistného ŽP na HDP v % (rok 2002)

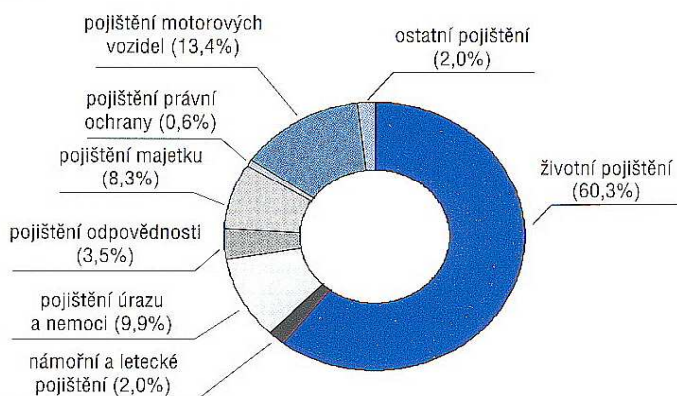

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. Česká asociace pojišťoven. 2004- , roč. LXXXI, č. 10- , strana 8

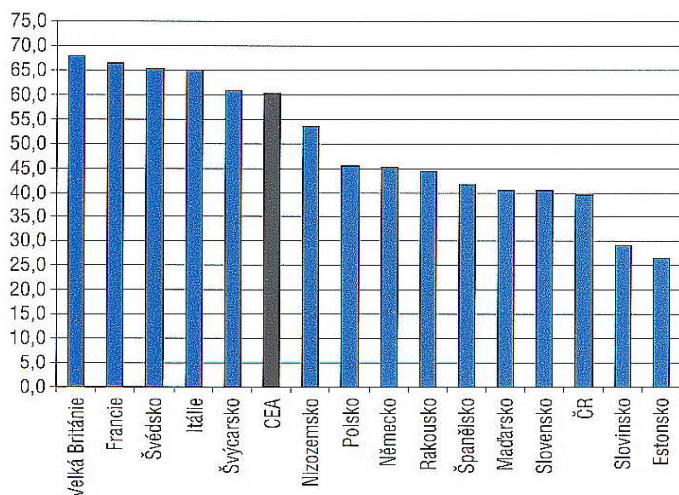
Graf 1 – Vývoj předepsaného pojistného 04/03 podle odvětví (očištěno o inflaci) v %

Graf 2 – Podíl jednotlivých odvětví pojištění na předepsaném pojistném v zemích CEA v roce 2004 v %

Graf 3 – Podíl předepsaného pojistného na životní pojištění na celkovém předepsaném pojistném ve vybraných zemích CEA v roce 2004 v %

Zdroj: *Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví*. ČAP. 2005-. Praha : Česká asociace pojišťoven.

Příloha č.37: Srovnání produktů na trhu IŽP

	 Kooperativa POJIŠŤOVNA A.S.	 ČESKÁ POJIŠŤOVNA		Allianz 	 CSOB Pojišťovna
Počet variant IŽP na trhu	3	2	2	4	2
IŽP pro děti či studenty	ne	ano	ano	ano	ne
Časově omezená možnost sjednání jednoho z nabízených produktů	ano	ne	ne	ne	ne
Vstupní věk u produktů s běžně placeným pojistným ⁶⁷	18 - 65 let	15 - 60 let	0 - 100 let	18 - 75 let	18 - 65

⁶⁷ Ve smyslu zákona: Zákon o pojistné smlouvě č. 37/2004 Sb.

	 Kooperativa POJIŠŤOVNA A.S.	 ČESKÁ POJIŠŤOVNA		Allianz 	 CSOB Pojišťovna
doba pojištění	Minimální pojistná doba pro sjednání pojištění je 10 let, maximálně však do 75 let věku.	10, 15, 20, 25 let nebo do 60, 65 a 70 let	neurčen minimální ani maximální limit	minimálně 5 let	minimálně 5 let
mimořádné vklady a výběry	ano	ano	ano	ano	mimořádné výběry
změny v pojistce	ano	ano	ano	ano	ano
přerušování placení	ano	ano	ano	není uvedeno	ano
možnost investic	ano	ano	ano	ano	ano
daňové úspory	ano	ano	ano	ano	ano

Příloha č.38: Úmrtnostní tabulky dle pohlaví

Tabulka 1: Věkové složení obyvatel České republiky podle pohlaví a věku k 1. 7. 2003 a počty zemřelých v roce 2003

Věk	Věkové složení obyvatel České republiky podle pohlaví a věku k 1. 7. 2003			Počet zemřelých třetina rate v roce 2003		
	Stav k 1. 7. 2003 (č.)			M ^o		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Celkem	10 291 851	4 968 189	5 233 462			
0	93 270	47 909	45 361	365	207	158
1	92 034	47 285	44 749	34	19	15
2	90 285	46 555	43 730	18	10	8
3	88 689	45 656	43 033	22	11	11
4	88 823	45 550	43 273	15	8	6
5	89 507	45 964	43 543	8	6	2
6	89 820	46 057	43 763	8	5	3
7	92 577	47 517	45 060	14	9	5
8	100 939	51 813	49 126	19	13	6
9	113 354	58 115	55 239	18	9	9
10	120 764	61 978	58 786	12	9	3
11	124 628	64 118	60 510	18	9	9
12	128 854	66 140	62 714	21	13	8
13	128 307	65 599	62 708	29	18	11
14	129 398	66 038	63 360	22	15	7
15	130 503	66 746	63 757	34	24	10
16	130 740	67 064	63 676	38	27	11
17	133 065	68 154	64 911	54	38	18
18	134 675	68 913	65 782	71	56	15
19	135 231	69 187	66 034	91	63	28
20	137 962	70 430	67 532	76	55	21
21	141 203	72 022	69 181	87	68	19
22	146 649	75 108	71 541	102	82	20
23	159 663	81 725	77 938	115	89	26
24	171 015	87 245	83 770	129	100	29
25	175 389	89 284	86 105	109	88	21
26	179 473	91 313	88 160	118	89	29
27	183 788	93 441	90 327	121	88	33
28	186 681	94 845	91 736	124	98	26
29	181 520	92 760	88 760	122	96	26
30	167 107	85 506	81 599	138	109	27
31	154 116	78 572	75 544	103	78	25
32	148 986	74 833	72 153	123	94	29
33	141 567	72 228	69 339	148	105	43
34	135 879	69 395	66 484	152	101	51
35	132 907	67 740	65 167	124	86	38
36	134 283	68 420	65 863	177	127	50
37	138 204	70 378	67 826	178	117	61
38	144 566	73 718	70 856	201	157	44
39	145 294	74 011	71 283	217	147	70
40	135 579	68 792	66 787	212	152	60
41	126 915	64 259	62 656	246	179	67
42	124 784	63 254	61 530	269	182	87
43	123 431	62 587	60 844	286	193	93
44	128 580	64 805	63 775	298	197	101
45	139 424	70 008	69 416	295	208	127
46	147 934	74 123	73 811	495	359	136
47	151 689	75 783	75 906	614	432	182
48	153 549	76 564	76 985	605	406	199
49	154 974	77 073	77 901	688	480	208
50	157 678	78 500	79 378	774	514	260
51	159 986	78 957	81 029	919	648	271
52	159 630	78 597	81 033	1 001	702	299
53	156 298	78 632	79 486	1 022	750	272
54	157 046	77 100	79 946	1 183	810	373
55	162 583	79 619	82 964	1 348	941	407
56	162 672	78 987	83 685	1 425	973	452
57	144 407	69 437	74 970	1 379	956	423
58	131 916	63 060	68 656	1 458	968	490
59	132 239	63 070	69 169	1 614	1 099	515
60	122 216	57 985	64 231	1 555	1 065	490
61	111 462	52 474	58 988	1 502	1 002	501
62	107 251	50 153	57 098	1 568	1 078	490
63	99 214	45 869	53 345	1 622	1 055	567
64	90 732	41 357	49 375	1 516	955	561
65	85 871	38 849	47 022	1 555	1 013	542
66	82 421	36 882	45 539	1 784	1 153	611
67	81 224	35 823	45 401	1 840	1 173	667
68	81 312	35 509	45 803	1 994	1 224	770
69	81 472	35 230	46 242	2 202	1 331	871
70	82 651	35 262	47 389	2 501	1 561	940
71	83 016	34 732	48 286	2 719	1 560	1 159
72	82 304	33 713	48 591	2 882	1 599	1 283
73	78 974	31 838	47 136	3 074	1 674	1 400
74	74 777	29 553	45 224	3 245	1 710	1 535
75	70 853	27 190	43 703	3 425	1 717	1 708
76	67 486	25 128	42 358	3 776	1 902	1 876
77	64 177	23 265	40 912	3 863	1 856	2 007
78	60 727	21 252	39 475	4 173	1 883	2 290
79	57 584	19 579	38 005	4 174	1 827	2 347
80	53 262	17 693	35 569	4 501	1 890	2 611
81	47 597	15 426	32 171	4 559	1 843	2 716
82	40 258	12 781	27 477	4 256	1 650	2 599
83	30 540	9 477	21 063	3 820	1 399	2 421
84	19 110	5 805	13 305	2 194	806	1 388
85	12 350	3 645	8 705	1 805	618	1 187
86	11 357	3 293	8 064	1 851	642	1 209
87	11 581	3 215	8 366	2 037	643	1 394
88	13 177	3 563	9 614	2 710	838	1 872
89	12 301	3 210	9 091	2 830	824	2 006
90	9 807	2 510	7 297	2 370	674	1 696
91	7 371	1 794	5 577	1 966	580	1 386
92	5 483	1 247	4 236	1 664	439	1 225
93	3 874	864	3 010	1 262	321	941
94	2 680	610	2 070	924	241	683
95	1 652	336	1 316	635	138	497
96	1 127	230	897	449	104	345
97	595	98	497	298	64	234
98	369	78	291	167	35	132
99	171	21	150	92	12	80
100+	274	47	227	58	11	47

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovnictví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 5- . Příloha časopisu.

Příloha č.39: Unisex tabulky

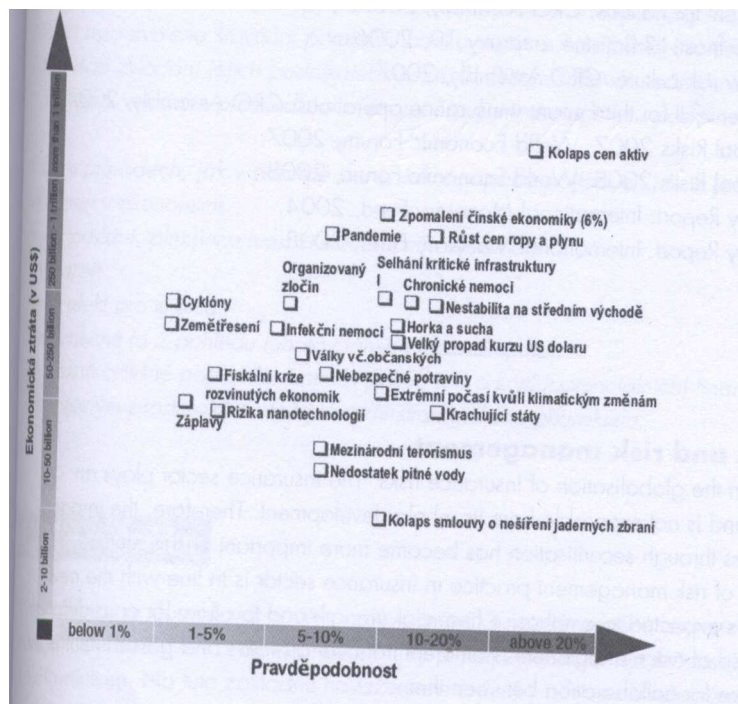
Tabulka 2: Podrobné úmrtnostní tabulky bez rozdílu pohlaví pro Českou republiku v roce 2003

2003 Podrobné úmrtnostní tabulky - Complete Life Tables							
Věk Age	Bez rozdílu pohlaví - Unisex						
	q_x	p_x	l_x	l'_x	T_x	e_x	e'_x
0	0.003896	0.996104	100 000	390	99 642	7 507 506	75.08
1	0.000369	0.999631	99 610	37	99 592	7 407 865	74.37
2	0.000199	0.999801	99 574	20	99 564	7 308 273	73.40
3	0.000248	0.999752	99 554	25	99 541	7 208 709	72.41
4	0.000144	0.999856	99 529	14	99 522	7 109 158	71.43
5	0.000124	0.999876	99 515	12	99 509	7 009 646	70.44
6	0.000111	0.999889	99 502	11	99 497	6 910 137	69.45
7	0.0002140	0.9997860	99 491	14	99 484	6 810 640	68.45
8	0.000156	0.999844	99 478	16	99 470	6 711 156	67.46
9	0.000153	0.999847	99 462	15	99 454	6 611 686	66.47
10	0.000134	0.999866	99 447	13	99 440	6 512 232	65.48
11	0.000144	0.999856	99 433	14	99 426	6 412 792	64.49
12	0.000159	0.999841	99 419	16	99 411	6 313 365	63.50
13	0.000191	0.999809	99 403	19	99 394	6 213 954	62.51
14	0.000208	0.999792	99 384	21	99 374	6 114 560	61.52
15	0.000243	0.999757	99 364	24	99 352	6 015 186	60.54
16	0.000301	0.999699	99 339	30	99 325	5 915 835	59.55
17	0.000434	0.999566	99 310	43	99 288	5 816 510	58.57
18	0.000521	0.999479	99 267	52	99 241	5 717 222	57.59
19	0.000584	0.999416	99 215	58	99 186	5 617 981	56.62
20	0.000619	0.999381	99 157	61	99 126	5 518 796	55.66
21	0.000638	0.999362	99 095	63	99 064	5 419 669	54.69
22	0.000677	0.999323	99 032	67	99 009	5 320 606	53.73
23	0.000716	0.999284	98 965	71	98 930	5 221 607	52.76
24	0.000796	0.999294	98 894	70	98 859	5 122 677	51.80
25	0.000878	0.999322	98 825	67	98 791	5 023 818	50.84
26	0.000955	0.999345	98 758	65	98 725	4 925 027	49.87
27	0.000932	0.999368	98 693	62	98 662	4 826 301	48.90
28	0.000989	0.999311	98 630	68	98 597	4 727 640	47.93
29	0.000993	0.999307	98 563	68	98 528	4 629 043	46.97
30	0.000706	0.999294	98 494	70	98 459	4 530 515	46.00
31	0.000770	0.999230	98 425	76	98 387	4 432 055	45.03
32	0.000891	0.999109	98 349	88	98 305	4 333 668	44.06
33	0.000932	0.999068	98 261	92	98 215	4 235 363	43.10
34	0.001059	0.998941	98 170	104	98 118	4 137 148	42.14
35	0.001128	0.998872	98 066	111	98 010	4 039 030	41.19
36	0.001190	0.998810	97 955	117	97 897	3 941 020	40.23
37	0.001294	0.998706	97 839	127	97 775	3 843 123	39.28
38	0.001395	0.998605	97 712	136	97 644	3 745 348	38.33
39	0.001471	0.998529	97 576	144	97 504	3 647 704	37.38
40	0.001664	0.998336	97 432	162	97 351	3 550 200	36.44
41	0.001898	0.998102	97 270	185	97 178	3 452 849	35.50
42	0.002075	0.997925	97 085	201	96 985	3 355 672	34.56
43	0.002262	0.997738	96 884	219	96 774	3 258 687	33.63
44	0.002457	0.997543	96 665	237	96 546	3 161 912	32.71
45	0.002887	0.997113	96 427	278	96 288	3 065 366	31.79
46	0.003326	0.996674	96 149	320	95 989	2 969 078	30.88
47	0.003775	0.996225	95 829	362	95 648	2 873 089	29.98
48	0.004092	0.995908	95 467	391	95 272	2 777 441	29.09
49	0.004481	0.995519	95 077	426	94 864	2 682 169	28.21
50	0.004984	0.995016	94 651	472	94 415	2 587 305	27.34
51	0.005569	0.994431	94 179	524	93 917	2 492 891	26.47

2003 Podrobné úmrtnostní tabulky - Complete Life Tables							
Věk Age	Bez rozdílu pohlaví - Unisex						
	q_x	p_x	l_x	l'_x	T_x	e_x	e'_x
52	0.006146	0.993854	93 654	576	93 367	2 398 174	25.62
53	0.006880	0.993120	93 078	633	92 762	2 305 607	24.77
54	0.007411	0.992589	92 446	685	92 103	2 212 845	23.94
55	0.008005	0.991965	91 761	737	91 392	2 120 742	23.11
56	0.008848	0.991152	91 023	805	90 621	2 029 350	22.29
57	0.009794	0.990206	90 218	884	89 778	1 938 729	21.49
58	0.010835	0.989165	89 334	968	88 850	1 848 953	20.70
59	0.011855	0.988145	88 366	1 048	87 842	1 760 103	19.92
60	0.012701	0.987299	87 319	1 109	86 764	1 672 281	19.15
61	0.013648	0.986352	86 210	1 177	85 621	1 585 496	18.39
62	0.014606	0.985394	85 033	1 242	84 412	1 499 875	17.64
63	0.015542	0.984458	83 791	1 302	83 140	1 415 463	16.89
64	0.016973	0.983027	82 489	1 400	81 799	1 332 323	16.15
65	0.018393	0.981407	81 089	1 508	80 335	1 250 534	15.42
66	0.020329	0.979671	79 581	1 618	78 772	1 170 200	14.70
67	0.022394	0.977806	77 963	1 746	77 090	1 091 428	14.00
68	0.024599	0.975401	76 217	1 875	75 280	1 014 337	13.31
69	0.026835	0.973165	74 342	1 995	73 345	939 058	12.63
70	0.029368	0.970632	72 347	2 125	71 285	865 713	11.97
71	0.032000	0.968000	70 223	2 247	69 099	794 428	11.31
72	0.034875	0.965125	67 976	2 371	66 790	725 328	10.67
73	0.038010	0.961490	65 605	2 528	64 342	658 538	10.04
74	0.0413607	0.956393	63 079	2 751	61 703	594 196	9.42
75	0.0449164	0.950836	60 328	2 966	58 845	532 493	8.83
76	0.055572	0.944428	57 362	3 188	55 768	473 648	8.26
77	0.062002	0.937998	54 174	3 369	52 495	417 860	7.71
78	0.069350	0.930650	50 815	3 524	49 053	365 385	7.19
79	0.077875	0.922125	47 291	3 683	45 450	316 332	6.69
80	0.087533	0.912467	43 606	3 817	41 700	270 882	6.21
81	0.098279	0.901271	39 791	3 929	37 827	229 182	5.76
82	0.110622	0.889378	35 863	3 967	33 879	191 355	5.34
83	0.123058	0.876942	31 896	3 925	29 933	157 476	4.94
84	0.136856	0.863144	27 971	3 828	26 057	127 543	4.58
85	0.152136	0.847864	24 142	3 673	22 306	101 487	4.20
86	0.169021	0.830979	20 470	3 400	18 740	79 181	3.87
87	0.187635	0.812365	17 010	3 192	15 414	60 441	3.55
88	0.208100	0.791900	13 818	2 876	12 380	45 027	3.26
89	0.230532	0.769468	10 943	2 523	9 681	32 646	2.98
90	0.255035	0.744965	8 420	2 147	7 346	22 965	2.73
91	0.281699	0.718301	6 273	1 767	5 389	15 619	2.49
92	0.310587	0.689413	4 506	1 399	3 806	10 230	2.27
93	0.341733	0.658267	3 106	1 062	2 575	6 424	2.07
94	0.375130	0.624870	2 045	767	1 661	3 848	1.88
95	0.410717	0.589283	1 278	535	1 015	2 187	1.71
96	0.448377	0.551623	753	338	584	1 172	1.56
97	0.487916	0.512084	415	203	314	588	1.41
98	0.529063	0.470937	213	113	156	274	1.29
99	0.571460	0.428540	100	57	72	117	1.17
100	0.614656	0.385344	43	26	30	46	1.06
101	0.658114	0.341886	17	11	11	16	0.96
102	0.701218	0.298782	6	4	4	5	0.84
103	1.000000	0.000000	2	1	1	1	0.63

Zdroj: Pojistný obzor : časopis českého pojišťovníctví. ČAP. 2005- . Praha : Česká asociace pojišťoven. roč. LXXXII, č. 5- . Příloha časopisu.

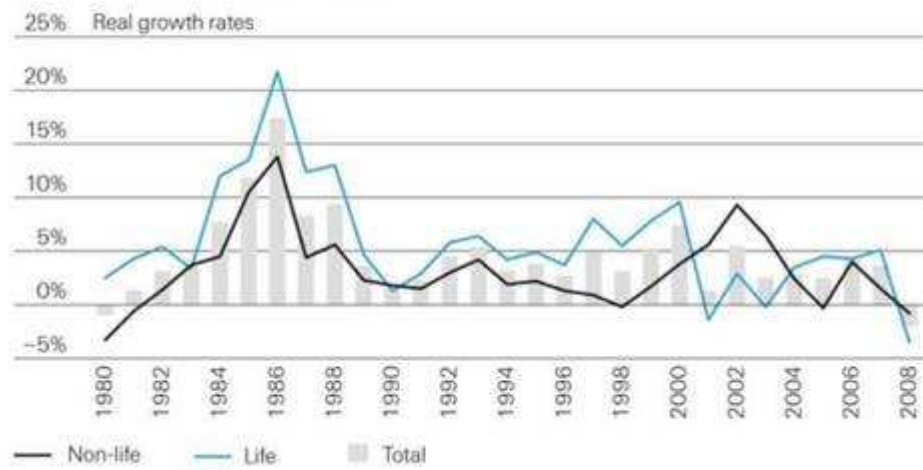
Příloha č.40: Pravděpodobnost výskytu a velikost ekonomické ztráty plynoucí z dopadu globálních rizik na lidstvo

Zdroj: Pojistné rozpravy č.23: pojistně teoretický bulletin. ČAP. 2008. Strana 115

Příloha č.41: Historický pokles celosvětově předešpaného pojistného

Table 2: Real premium growth in Life and non-life

Zdroj: Swiss Re, SIGMA